

ØSTRE LANDSRET
DOM
afsagt den 22. marts 2024

Sag BS-10730/2022-OLR
(7. afdeling)

Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige
(advokat Ole Spiermann)

mod

Finanstilsynet
(advokat Peter Hedegaard Madsen)

Hovedintervenient:
Forbrugerombudsmanden
(selv v/Partsrepræsentant)

Landsdommerne Finn Morten Andersen, Ib Hounsgaard Trabjerg og Mette Munck Grønbæk (kst.) har deltaget i sagens afgørelse.

Sagen er anlagt ved Københavns Byret den 8. februar 2022. Ved kendelse af 16. marts 2022 er sagen henvist til behandling ved landsretten efter retsplejelovens § 226, stk. 1.

Sagens baggrund og parternes påstande

Under denne sag skal der tages stilling til gyldigheden af den del af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 til Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige (herefter Resurs Bank), der angår foretagelse af kreditværdigheds-vurdering i forbindelse med ydelse af lån til en forbruger. Endvidere skal der tages stilling til gyldigheden af en konkret kreditaftale indgået mellem Resurs Bank og Person 1.

Resurs Bank har nedlagt påstand om, at Finanstilsynets afgørelse af 12. januar 2022 til banken ophæves for så vidt angår afgørelsens første påbud om kreditværdighedsvurdering i henhold til kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Finanstilsynet har nedlagt principal påstand om frifindelse og har subsidært påstået hjemvisning.

Landsretten tillod ved kendelse af 31. maj 2022 Forbrugerombudsmanden at indtræde i sagen som hovedintervenient i medfør af retsplejelovens § 251 ved-rørende gyldigheden af en konkret kreditaftale indgået mellem Resurs Bank og Person 1.

Forbrugerombudsmanden har nedlagt tre sideordnede påstande:

Påstand 1

Resurs Bank skal anerkende, at Resurs Bank ikke foretog en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c forud for indgåelsen af kreditaftale Kontonummer af 3. maj 2019.

Påstand 2

Resurs Bank skal anerkende, at det var i strid med god skik for finansielle virksomheder, at Resurs Bank indgik kreditaftale Kontonummer af 3. maj 2019.

Påstand 3

Resurs Bank skal anerkende, at kreditaftale Kontonummer af 3. maj 2019 er ugyldig.

Resurs Bank har over for Forbrugerombudsmandens påstande påstået frifindelse.

Ved kendelse af 28. juni 2022 afslog landsretten Resurs Banks anmodning om at tillægge søgsmålet opsættende virkning.

Sagsfremstilling

Ved en afgørelse af 12. januar 2022 gav Finanstilsynet påbud til Resurs Bank i tilknytning til bl.a. bankens foretagelse af kreditværdighedsvurderinger forud for ydelse af lån. Følgende fremgår herom af afgørelsen:

”...

Afgørelse

Finanstilsynet påbyder Resurs Bank at foretage en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. §

43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder forud for indgåelsen af en kreditaftale for lån, herunder:

- at beregne låntagers rådighedsbeløb for alle lån
- at foretage vurderingen af låntagers kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, hvilket indebærer, at Re-surs Bank indhenter dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter
- at beregne låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået
- i alle tilfælde at foretage en individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lå-net.

...

Finanstilsynet påbyder Resurs Bank at give låntager oplysninger i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 a, stk. 1 og 2, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, forud for kreditaftalens indgåelse, herunder at oplyse låntager om alle de antagelser, der ligger til grund for beregningen af de årlige omkostninger i procent, jf. lovens § 7 a, stk. 2, nr. 7.

Finanstilsynet påbyder Resurs Bank at udfærdige kreditaftaler i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 8, stk. 2, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, herunder klart og tydeligt angive:

- alle de antagelser, der ligger til grund for beregning af de årlige omkostninger i procent, jf. lovens § 8, stk. 2, nr. 7,
- proceduren for førtidig tilbagebetaling, jf. lovens § 8, stk. 2, nr. 18.

Påbuddene skal efterleves fra den dato, de er modtaget af Resurs Bank, hvorfor Resurs Bank ikke må yde nye udlån fra denne dato, hvis ovenstående påbud ikke overholdes.

Fristen for at dokumentere efterlevelse af påbuddene er den 12. april 2022.

Dokumentation for efterlevelse skal sendes til Finanstilsynet.

Baggrund

Finanstilsynet indledte den 8. februar 2021 en undersøgelse af Resurs Banks kreditværdighedsvurdering af forbrugere samt Resurs Banks kreditprodukter og vilkårene for disse. Resurs Bank sendte den 2. marts 2021 en redegørelse med tilhørende materiale. Resurs Bank sendte den 10. maj 2021 og 12. august 2021 supplerende oplysninger efter anmodning fra Finanstilsynet.

Kreditværdighedsvurdering

Resurs Banks proces for kreditværdighedsvurdering afhænger af, hvilken type lån der er tale om samt lånebeløbets størrelse. Ved lån op til 10.000 kr., der ydes gennem optikere, beregner Resurs Bank ikke låntagers rådighedsbeløb. For disse lån indhentes alene oplysninger fra e-Skat om låntagers brutto/netto løn, civilstatus samt opslag i interne samt enkelte eksterne databaser.

For øvrige lån beregner Resurs Bank låntagers rådighedsbeløb ved brug af en af banken udarbejdet formel, hvor summen af låntagers faste udgifter fratrækkes summen af låntagers indtægter. I formelen indgår alene faste udgifter til:

- transport (for debitor/meddebitor/ børn)
- forsikringer
- husleje (udgifter til boliglån/realkredit + leje/boligafgift)
- forbrugsudgifter (vand, el og varme)
- øvrige lån og kreditter, inklusiv det ansøgte lån.

De faste udgifter, der indgår i formelen, fastsættes på baggrund af en række estimer i en af Resurs Bank udarbejdet budgetmodel samt oplysninger indhentet fra låntager. Herudover fastsættes udgifterne til enkelte lån på baggrund af en række antagelser om rente og løbetid.

Det fremgår ikke af Resurs Banks redegørelse og supplerende oplysninger, at Resurs Bank indhenter dokumentation for låntagers faktiske faste udgifter.

Udgifter til transport beregnes på baggrund af estimer i Resurs Banks budgetmodel, og er udelukkende baseret på låntagers alder. Udgifter til transport dækker alene udgifter til cykel og offentlig transport.

Udgifter til forsikring, leje/boligafgift, vand, varme og elektricitet beregnes ligeledes på baggrund af estimer i Resurs Banks budgetmodel og er udelukkende baseret på antallet af voksne og børn i husstanden.

Ved kontantlån indhenter Resurs Bank dog oplysninger om låntagers husleje/boligafgift fra låntager.

Det fremgår af Resurs Banks formel for beregning af låntagers rådighedsbeløb, at låntagers udgifter til boliglån, realkreditlån samt forbrugslån og andre kreditter, fastsættes på baggrund af oplysninger indhentet fra låntager. Resurs Bank har oplyst, at der alene indhentes oplysninger om låntagers udgifter til realkredit og boliglån ved ansøgning om kontantlån og visse større lån til finansiering af køb i butikker.

Låntagers udgifter til lån, der er registreret i kreditstatus, beregnes på baggrund af gennemsnitsrenten fra pengepriser.dk (pt. 11,61 pct.) samt den løbetid, som Resurs Bank anser for at være standard for et tilsvarende lån af samme størrelse. Som eksempel kan nævnes, at Resurs Bank antager, at alle lån på mindre end 20.000 kr. har en løbetid på seks år. Samme antagelser om rente og løbetid lægger Resurs Bank til grund ved beregning af låntagers udgifter til det ansøgte lån i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået.

Ved beregning af låntagers rådighedsbeløb i de tilfælde, hvor der er en enkelt låntager, der er samlevende, antager Resurs Bank, at låntager betaler halvdelen af husstandes faste udgifter samt udgifter til transport for børn. Resurs Bank antager desuden, at låntager i alle tilfælde modtager den fulde børneydelse.

Resurs Bank har oplyst, at banken indhenter et husstandsbudget, som gennemgås af kundeservice ved visse større lån til finansiering af køb i butikker. Budgettet indhentes ved, at låntager udfylder Resurs Banks budgetschema eller ved indhentning af oplysninger gennem open banking-løsninger. Resurs Bank har ikke nærmere redegjort for, om og i så fald på hvilken måde det indhentede husstandsbudget anvendes ved beregning af låntagers rådighedsbeløb.

Resurs Bank har endvidere ikke redegjort for, hvilke open banking-løsninger banken anvender, eller hvilke oplysninger der indhentes herigennem.

Resurs Bank anvender standardiserede minimumssatser til vurdering af, hvorvidt låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt. Resurs Bank opererer med minimumssatser på mellem 3.000 kr. til 4.500 kr. for en enlig og 6.000 kr. og 7.500 kr. for et par afhængig af låntype og lånebeløbs størrelse. Hertil kommer 1.500 kr. pr. barn uafhængigt af barnets alder.

Selvom ansøger ikke opfylder bankens krav til minimumsrådighedsbeløbet, kan ansøger alligevel få bevilliget et lån, hvis forskellen mellem låntagers beregnede rådighedsbeløb samt minimumsrådighedsbeløbet er mindre end eller lig med 15 pct., og husstandens gældsrate er mindre end eller lig med en af Resurs Bank fastsat gældsrate.

Oplysningspligt forud for indgåelse af kreditaftalen og ved udfærdigelse af kreditaftalen

Resurs Bank har fremsendt et eksempel på bankens kreditaftaler. Kreditaftalen består af en forside, skema for standardiserede europæiske forbrugerkreditoplysninger samt Resurs Banks almindelige forretningsbetingelser.

I skemaet for standardiserede europæiske forbrugerkreditoplysninger fremgår de årlige omkostninger i procent ved en række forskellige betalingsmuligheder. Herudover fremgår den anvendte rente og eventuelle øvrige omkostninger ved de forskellige betalingsmuligheder.

Resurs Bank har oplyst, at der ikke fremgår andre forudsætninger for beregning af de årlige omkostninger i procent i kreditaftalen end det angivne lånebeløb samt renter og gebyrer, som fremgår af skemaet for standardiserede europæiske forbrugerkreditoplysninger.

Resurs Banks almindelige forretningsbetingelser pkt. A.4 beskriver låntagers ret til førtidig tilbagebetaling. Følgende fremgår heraf:

”Kontohaver har ret til når som helst at indfri Kontoen uden varsel og

ekstra omkostninger.”

Der oplyses ikke om, hvilken procedure låntager skal følge for at foretage førtidig tilbagebetaling.

Høringssvar

Resurs Bank fik den 18. oktober 2021 et udkast til afgørelse i høring med frist den 9. november 2021. Efter anmodning fra Resurs Bank blev fristen forlænget til den 16. november 2021. Finanstilsynet modtog høringssvar fra Resurs Bank den 16. november 2021.

Den 1. november 2021 afholdt Finanstilsynet et møde med Resurs Bank om bankens bemærkninger til afgørelsen.

Resurs Bank har i sit høringssvar overordnet noteret sig afgørelsen og har oplyst, at banken vil efterkomme påbuddet.

Resurs Banks høringssvar indeholder herudover bemærkninger vedrørende Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning om kreditværdighedsvurdering, udkastets påbud vedrørende kreditværdighedsvurdering samt bemærkninger til fristen for implementering af påbuddet.

Bemærkninger vedrørende vejledning om kreditværdighedsvurdering

Resurs Bank bemærker overordnet, at Finanstilsynets og Forbrugerombudsmandens vejledning om kreditværdighedsvurdering, som danner grundlag for afgørelsen, ser bort fra kreditgivers skøn såvel som kreditværdighedsvurderingens natur af prognose. Af samme grund finder Resurs Bank, at Finanstilsynets udkast til afgørelse er grundlæggende mangelfuldt.

Bemærkninger til påbuddet vedrørende kreditværdighedsvurdering

Hvad angår påbuddets første del, hvorefter Finanstilsynet påbyder Resurs Bank at beregne låntagers rådighedsbeløb for alle lån, anfører Resurs Bank, at det ikke er korrekt, når Finanstilsynet lægger til grund, at en kreditværdighedsvurdering skal indeholde en beregning af låntagers rådighedsbeløb for at være foretaget på grundlag af fyldestgørende oplysninger.

Resurs Bank henviser i den forbindelse bl.a. til Finanstilsynets afgørelser af 20. juni 2019 til henholdsvis Ekspres Bank og Basisbank, hvoraf det fremgår, at bankerne skal beregne rådighedsbeløb for alle lån, medmindre lånet størrelse, løbetid, låntagers indkomst m.v. tilsammen tilsiger, at det ikke vil være proportionalt at beregne rådighedsbeløb, samt til kendelse af 27. august 2021 fra Ankenævnet for Finansierings-selskaber.

Resurs Bank finder endvidere, at påbuddet er så generelt formuleret, at det reelt er indholdsløst.

Resurs Bank finder ikke, at der er hjemmel til at stille så detaljerede krav, som Finanstilsynet gør. Herunder krav om, at der skal indhentes bestemte oplysninger om forbrugers faste udgifter, at man ikke kan anvende estimerede data og udokumenterede oplysninger eller antagelser om, hvordan man skal antage fordeling af husstandens fællesudgifter. Resurs Bank finder, at Finanstilsynet under alle omstændigheder bør præcisere, at Finanstilsynet alene tænker på estimerede data om låneansøgerens faste udgifter.

For så vidt angår påbuddets tredje del, hvorefter Finanstilsynet påbyder Resurs Bank at beregne låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået, finder Resurs Bank, at denne del af påbuddet er uforenlig med retsgrundlaget.

Resurs Bank bemærker i øvrigt, at satserne i gældssaneringsbekendtgørelsen er fastsat ud fra andre hensyn end dem, der er bærende for kravet om kreditværdighedsvurdering.

Resurs bemærker endeligt, at det er uklart, hvad denne del af påbuddet angår, og hvordan Finanstilsynet forventer, at Resurs Bank skal opfylde det.

...

Retligt grundlag

Kreditværdighedsvurdering

Långivere skal vurdere forbrugers kreditværdighed, inden de bevilger lån.

Det følger af kreditaftalelovens § 7 c, som har følgende ordlyd:

” § 7 c. Kreditgiveren skal inden kreditaftalens indgåelse vurdere forbrugers kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i relevante databaser.

Stk. 2. Hvis kreditgiveren og forbrugeren efter kreditaftalens indgåelse bliver enige om at ændre det samlede kreditbeløb, skal kreditgiveren ajourføre de finansielle oplysninger, som kreditgiveren har om forbrugeren. Før enhver væsentlig forhøjelse af det samlede kreditbeløb skal kreditgiveren atter vurdere forbrugers kreditværdighed.

[Stk. 3.]”

Det fremgår af de specielle bemærkninger til kreditaftalelovens § 7 c, at vurderingen af forbrugers kreditværdighed skal ske med henblik på at vurdere, om forbrugeren vil være i stand til at betale de forudsatte afdrag på kreditbeløbet og ikke med henblik på at vurdere långiverens tabsrisiko

” Bestemmelsen indebærer, at kreditgiveren altid vil skulle indhente fyldestgørende oplysninger og på baggrund af disse oplysninger foretage en vurdering af forbrugerens kreditværdighed. Oplysningerne kan efter kreditgiverens skøn indhentes hos forbrugeren og ved søgning i relevante databaser, fx hos kreditoplysningsbureauer.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med forbrugerkreditdirektivets overordnede formål om at øge forbrugerbeskyttelsen, og vurderingen af forbrugerens kreditværdighed skal derfor ske med henblik på at vurdere, om forbrugeren på baggrund af dennes økonomiske situation ved hjælp af fx løbende indtægter, låneomlægning eller realisation af aktiver vil være i stand til at betale de forudsatte afdrag på kreditbeløbet, og ikke med henblik på at vurdere kreditgiverens tabsrisiko.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i stk. 2, at kreditgiveren på ny skal foretage en vurdering af forbrugerens kreditværdighed, inden der sker en væsentlig forhøjelse af det samlede kreditbeløb. Ved ændring af det samlede kreditbeløb skal kreditgiveren endvidere ajourføre de finansielle oplysninger om forbrugeren, som kreditgiveren har registreret.”

EU-Domstolen har fastslået, at det kan være tilstrækkeligt at vurdere en låneansøgers kreditværdighed ud fra de oplysninger, som låneansøgeren selv giver, hvis de er fyldestgørende og vedlagt dokumentation. Långiver har ikke pligt til at foretage en systematisk efterprøvelse af låneansøgerens oplysninger og dokumentation. Det fremgår af præmisserne 35-39 i en præjudiciel afgørelse fra 2014 om fortolkningen af artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet, som kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1 og 2, implementerer:

” 35. I denne henseende fremgår det af 26. betragtning til nævnte direktiv, at kreditgivere bør bære ansvaret for at kontrollere den enkelte forbrugers kreditværdighed, og at de med henblik herpå bør kunne anvende ikke blot oplysninger, som forbrugeren har givet i forbindelse med forberedelsen af den pågældende kreditaftale, men også oplysninger, der er givet under et længerevarende forretningsforhold. Denne forpligtelse tilsigter således at ansvarliggøre kreditgiverne og undgå udbetaling af kreditter til forbrugere, der ikke er kreditverdige.

36. Direktiv 2008/48 angiver ikke en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at efterprøve forbrugerens kreditværdighed, og præciserer heller ikke, om disse oplysninger skal kontrolleres, og på hvilken måde de skal kontrolleres. I stedet giver affattelsen af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, læst i lyset af 26. betragtning til dette, kreditgiveren en skønsmargin med henblik på at afgøre, om de oplysninger, denne er i besiddelse af, er tilstrækkelige eller ej til at dokumentere forbrugerens kreditværdighed, og om han skal efterprøve disse ved hjælp af andre beviselementer.

37. Heraf følger det for det første, at det påhviler kreditgiveren i hvert enkelt tilfælde og under hensyntagen til de specifikke omstændigheder i forbindelse hermed, at afgøre, om de nævnte oplysninger er brugbare og fyldestgørende med henblik på efterprøvelsen af forbrugerens kreditværdighed. I denne henseende kan spørgsmålet om, hvorvidt de pågældende oplysninger er fyldestgørende

de, afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugerens personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen. Denne kontrol kan finde sted ved hjælp af dokumentation af forbrugerens fi-nansielle situation, men det kan ikke udelukkes, at en kreditgiver kan tage hen-syn til det forudgående kendskab til den potentielle låntagers finansielle situa-tion i forhold til det lån, som han kan få tildelt. Simple, uunderbyggede erklæ-ringer, som forbrugeren fremsætter, kan dog ikke i selv kvalificeres som fyl-destgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt dokumentation.

38. For det andet og med forbehold for andet punktum i artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, hvorefter medlemsstaterne kan opretholde kreditgiverens forplig-telse til at søge i en database i deres lovgivning, pålægger direktiv 2008/48 ikke kreditgivere at foretage en systematisk efterprøvelse af rigtigheden af de oplys-ninger, forbrugeren fremkommer med. Afhængigt af omstændighederne i hvert enkelt tilfælde kan kreditgiveren enten stille sig tilfreds med de oplysninger, som forbrugeren er fremkommet med, eller vurdere, at det er nødvendigt at indhente en bekræftelse af disse oplysninger.

39. På baggrund af ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besva-res med, at artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den på den ene side ikke er til hinder for, at efterprøvelsen af forbrugerens kreditvær-dighed alene sker på baggrund af oplysninger, som denne sidstnævnte er frem-kommet med, på betingelse af, at disse oplysninger er fyldestgørende, og at simple erklæringer fra forbrugerens side er vedlagt dokumentation, og at den på den anden side ikke pålægger kreditgiveren at foretage en systematisk efter-prøvelse af rigtigheden af de oplysninger, forbrugeren fremkommer med.”

Finanstilsynet og Forbrugerombudsmanden har udarbejdet en vejled-ning, der dels beskriver, hvordan forpligtelsen til at kreditværdigheds-vurdere forbrugere kan opfyldes, dels giver en række praktiske anvis-ninger herpå. Vejledningen afspejler Finanstilsynets og Forbrugerom-budsmandens fortolkning af gældende ret.

Det fremgår af vejledningen, at der altid skal foretages en kreditvær-dighedsvurdering af den enkelte låntager, uanset lånebeløbets størrelse og formålet med lånet. Vurderingen skal foretages på baggrund af fyl-destgørende oplysninger om låntagers indtægter, udgifter og gæld, og kreditgiver skal sikre, at låntager efter optagelsen af det nye lån vil have et tilstrækkeligt rådighedsbeløb.

Det fremgår af Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning for kreditværdighedsvurdering, at kreditgiveren skal indhente fyldest-gørende oplysninger om forbrugerens faktiske, faste udgifter og doku-mentation for udgifterne, såfremt der er tale om simple erklæringer. Fa-ste udgifter omfatter bl.a. udgifter til transport, herunder vægtafgift, forsikringer, benzin, service på bil m.v. og personlige udgifter, f.eks. li-cens, antenneforening/bredbånd, telefon, fagligt kontingent, arbejdsløs-hedskasse, underholds- og børnebidrag, børneinstitutioner og andre fa-ste udgifter.

Det fremgår af vejledningen, at kreditgiveren ikke uden videre kan an-tage, at udgifter afholdes ligeligt af låntager og dennes ægtefæl-le/samlever. Kreditgiveren må enten lægge til grund, at låntager afhol-

der alle udgifter, eller indhente oplysninger om, hvilken andel af de fælles udgifter låntager faktisk afholder.

Som pejlemærke for et tilstrækkeligt rådighedsbeløb angiver vejledningen taksterne i gældssaneringsbekendtgørelsen, som pt. er 6.720 kr. for enlige, 11.400 kr. for samlevende og med et tillæg på 1.840-3.370 kr. pr. barn afhængig af barnets alder. Da det er individuelt, hvor stort et rådighedsbeløb en person/en familie har brug for, er det imidlertid altid kreditgivers ansvar at foretage en vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt stort til at undgå uansvarlig kreditgivning.

Vejledningen angiver ligeledes en række forudsætninger ved beregning af udgifterne til den ansøgte kredit. Det fremgår heraf, at såfremt kreditaftalen indeholder flere valgmuligheder, skal beregningen tage udgangspunkt i scenariet med den højeste ydelse.

Det fremgår af vejledningen, at kreditgiver bør indhente dokumentation for restløbetiden for forbrugers eksisterende gæld. Hvis kreditgiveren ikke indhenter dokumentation for gældens restløbetid, må kreditgiveren beregne en anslået restløbetid ud fra gældens stiftelsestidspunkt. Til brug for denne beregning kan tabel med standardforudsætninger i vejledningen anvendes.

...

Vurdering

Nedenfor følger Finanstilsynets vurdering af Resurs Banks kreditværdighedsvurdering af forbrugere samt bankens opfyldelse af oplysningspligten forud for kreditaftalens indgåelse og ved udfærdigelse af kreditaftalen.

Kreditværdighedsvurdering

Manglende beregning af rådighedsbeløb

Finanstilsynet har konstateret, at Resurs Bank ikke beregner låntagers rådighedsbeløb ved lån på op til 10.000 kr., der ydes gennem optikere.

Det fremgår af Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning for kreditværdighedsvurdering, at kreditgiver skal foretage en vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkelig stort til at undgå uansvarlig kreditgivning.

Finanstilsynet bemærker, at kreditgiver ved beregning af låntagers rådighedsbeløb sammenholder låntagers indtægter med låntager faste udgifter. I det omfang kreditgiver f.eks. alene vurderer låntagers kreditværdighed på baggrund af låntagers indtægter, vil kreditgiver ikke have viden om, hvorvidt låntagers faktiske faste udgifter, inklusiv udgifter til det ansøgte lån, kan rummes i låntagers indtægter, eller i øvrigt efterlader et rådighedsbeløb, der er tilstrækkeligt for den konkrete låntager.

I og med Resurs Bank ikke beregner låntagers rådighedsbeløb for lån op til 10.000 kr., der ydes gennem optikere, er Resurs Bank for disse lån ikke i stand til at vurdere, om låntager har råd til at servicere lånet, og dermed om låntager bør bevilliges lånet.

Finanstilsynet finder på baggrund af ovenstående, at Resurs Bank ikke i alle tilfælde beregner låntagers rådighedsbeløb for låntager, og derved ikke foretager en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Manglende anvendelse af fyldestgørende oplysninger

Finanstilsynet har konstateret, at Resurs Bank ved beregning af låntagers rådighedsbeløb alene medtager faste udgifter til transport (cykel og offentlig transport), forsikringer, udgifter til boliglån/realkredit og leje/boligafgift, forbrugsudgifter samt øvrige lån og kreditter, inklusiv det ansøgte lån. Låntagers eventuelle udgifter til bil, institution, A-kasse og licens m.v. indgår således ikke i beregningen.

Finanstilsynet har endvidere konstateret, at Resurs Bank anvender estimater samt udokumenterede oplysninger om låntagers faste udgifter ved beregning af låntagers rådighedsbeløb.

Resurs Bank antager desuden en ligelig fordeling af husstandens fællesudgifter, herunder udgifter til transport til børn, i de tilfælde, hvor der er tale om en enkelt låntager, der er samlevende, ligesom Resurs Bank antager, at låntager i alle tilfælde modtager den fulde børneydelse.

Det fremgår af Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning for kreditværdighedsvurdering, at kreditgiveren skal indhente fyldestgørende oplysninger om forbrugerens faktiske, faste udgifter og dokumentation for udgifterne, såfremt der er tale om simple erklæringer. Det er således ikke tilstrækkeligt at estimere låntagers faste udgifter, ligesom oplysninger indhentet fra f.eks. låntager, skal være dokumenterede for at kunne danne grundlag for vurderingen af låntagers kreditværdighed.

Finanstilsynet vurderer, at Resurs Bank ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at kreditværdighedsvurderingen i alle tilfælde sker på baggrund af fyldestgørende oplysninger. Finanstilsynet har ved denne vurdering lagt vægt på, at Resurs Bank uafhængigt af låntagers faktiske forhold alene medtager visse forudbestemte faste udgifter ved beregning af låntagers rådighedsbeløb, og at låntagers faste udgifter i øvrigt fastsættes på baggrund af estimater samt udokumenterede oplysninger. Finanstilsynet har endvidere lagt vægt på, at Resurs Bank antager, at låntager alene betaler halvdelen af husstandens faste udgifter, herunder udgifter til transport for børn, samt at Resurs Bank antager, at låntager i alle tilfælde modtager den fulde børneydelse. Resurs Banks vurdering af låntagers kreditværdighed er således ikke baseret på låntagers faktiske, dokumenterede indtægter og udgifter.

Finanstilsynet bemærker overordnet, at når Resurs Bank lægger estimater og/eller antagelser til grund for beregning af låntagers rådighedsbeløb, kan Resurs Bank ikke være sikker på, at beregningen afspejler låntagers faktiske forhold. Resurs Bank kan således ikke på baggrund af en sådan beregning vurdere, om den konkrete låntager kan servicere det ansøgte lån. Resurs Bank vil alene kunne anvende denne beregning til at vurdere om en teoretisk låntager, som opfylder alle de af Resurs Bank anvendte estimater og antagelser, kan betale de forudsatte afdrag på lånet. På samme måde kan Resurs Bank heller ikke sikre sig, at vurderingen af låntagers kreditværdighed er baseret på dennes faktiske forhold, hvis Resurs Bank ikke indhenter dokumentation for låntagers indtægter og udgifter.

Idet en vurdering af låntagers kreditværdighed altid skal tage udgangspunkt i låntagers faktiske forhold, vil en kreditværdighedsvurdering, hvor låntagers faste udgifter estimeres, ikke være tilstrækkelig. Det vil af samme grund heller ikke være tilstrækkeligt, alene at inddrage visse forudbestemte faste udgifter i vurderingen uden hensyntagen til de faste udgifter, som den konkrete låntager reelt har. Antagelser om låntagers indtægter i form af børneydelse og om fordelingen af faste udgifter i husstanden vil heller ikke kunne anvendes, idet disse ikke forholder sig til den konkrete låntagers faktiske forhold. Ved at antage en ligelig fordeling af udgifter mellem samboende, er der risiko for, at Resurs Bank undervurderer låntagers faste udgifter, hvorved låntagers beregnede rådighedsbeløb kan blive kunstigt højt. På samme måde kan Resurs Banks antagelse om, at låntager i alle tilfælde modtager den fulde børneydelse, overvurdere låntagers indtægter og derved låntagers rådighedsbeløb.

Finanstilsynet bemærker, at estimeret data alene kan anvendes til at sortere ansøgere fra, men ikke til at godkende ansøgere til lån. Dog vil Resurs Bank kunne estimere restløbetiden for låntagers eksisterende gæld, jf. Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning om kreditværdighedsvurdering.

Resurs Bank har i forbindelse med Finanstilsynets undersøgelse fremsendt eksempler på lånetyper, hvor låntager først vælger en tilbagebetalingsplan efter kreditaftalens indgåelse, og hvor låntagers faktiske udgift til lånet således ikke kendes på forhånd. Særligt for disse lån bemærker Finanstilsynet, at det i forbindelse med vurderingen af låntagers kreditværdighed ikke er tilstrækkeligt at estimere låntagers fremtidige ydelse af lånet. Låntagers udgift til det ansøgte lån skal i disse tilfælde tage udgangspunkt i scenariet med den højeste ydelse, hvorved forstås det scenarie, som indeholder den højeste månedlige betaling. Finanstilsynet har ikke herved forholdt sig til, om det samme gør sig gældende ved andre typer af kredit, som Resurs Bank udbyder.

På baggrund af ovenstående er det Finanstilsynets vurdering, at Resurs Banks vurdering af låntagers kreditværdighed ikke i alle tilfælde foretages på baggrund af fyldestgørende oplysninger, og derved ikke er i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Anvendelse af minimumssatser for rådighedsbeløb

Finanstilsynet har konstateret, at Resurs Bank anvender standardiserede minimumsrådighedsbeløb til vurdering af, hvorvidt låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt. Resurs Bank opererer med minimumssatser på mellem 3.000 kr. til 4.500 kr. for en enlig og 6.000 kr. og 7.500 kr. for et par afhængig af låntype og lånebeløbets størrelse. Hertil kommer 1.500 kr. pr. barn uafhængigt af barnets alder. Finanstilsynet har endvidere konstateret, at selv hvis låntagers rådighedsbeløb er lavere end Resurs Banks minimumssatser, kan låntager få bevilliget et lån, hvis låntager lever op til en række øvrige standardiserede krav om låntagers rådighedsbeløb og gældsrate.

Det fremgår af Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning for kreditværdighedsvurdering, at kreditgiver skal foretage en vurdering af om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt stort til at undgå uansvarlig kreditgivning. Vejledningen angiver satserne i den til enhver tid gældende gældssaneringsbekendtgørelse, som pejlemærker for et tilstrækkeligt rådighedsbeløb. Det er imidlertid til enhver tid kreditgivers ansvar at foretage en individuel vurdering af, hvorvidt den konkrete låntager har et tilstrækkeligt rådighedsbeløb. I de tilfælde, hvor låntagers rådighedsbeløb ligger under pejlemærkerne, bør kreditgiver endvidere udvise øget opmærksomhed og grundighed ved vurderingen af, om rådighedsbeløbet er tilstrækkeligt for den konkrete låntager.

Finanstilsynet vurderer, at Resurs Bank ved at anvende standardiserede minimumsrådighedsbeløb og andre standardiserede krav til låntagers rådighedsbeløb og gældsrate ikke foretager en individuel vurdering af, om et givent rådighedsbeløb er tilstrækkeligt for den konkrete låntager og derved sikrer, at låntager vil have råd til at servicere det lån, der ansøges om.

Finanstilsynet bemærker i øvrigt, at de af Resurs Bank anvendte minimumsrådighedsbeløb er lavere end de rådighedsbeløb, som anvendes efter gældssaneringsbekendtgørelsen. Rådighedsbeløbet efter denne bekendtgørelse har til formål at sikre meget gældsatte personer et eksistensminimum. Når Resurs Bank ikke konkret forholder sig til, om det lavere rådighedsbeløb er tilstrækkeligt og realistisk for den enkelte låntager baseret på dennes økonomiske situation, finder Finanstilsynet ikke, at Resurs Bank har sikret sig, at låntager har tilstrækkelige midler til at foretage de aftalte afdrag på lånet.

På baggrund af ovenstående er det Finanstilsynets vurdering, at Resurs Bank ikke foretager en individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet, og derved ikke foretager en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

...”

Afgørelsen er ikke indbragt for Erhvervsankenævnet.

Forløbet op til Finanstilsynets afgørelse

I 2009 udstedte Forbrugerombudsmanden retningslinjer for kortfristede lån, indgået ved fjernsalg. Disse retningslinjer præciserede, hvilke krav der kan stilles til långiverne. Retningslinjerne blev revideret i april 2014 og igen i maj 2017 efter forudgående forhandlinger.

Af Forbrugerombudsmandens undersøgelse af forbrugslånsselskabers kredit-vurdering og markedsføring fra marts 2019 fremgår bl.a., at formålet med revisionen af retningslinjerne i 2017 var at tydeliggøre, at forbrugslånsselskaberne skal vurdere, om den enkelte forbruger må forventes at kunne betale lånet tilbage, og at selskaberne derfor skal indhente oplysninger om forbrugerens økonomiske situation, inden forbrugeren får et lån med henblik på selskabets vurdering af om forbrugeren må forventes at kunne betale lånet tilbage. Det fremgår videre af undersøgelsen, at de undersøgte selskabers kreditvurderinger ikke levede op til kravet i kreditaftalelovens § 7 c om at vurdere forbrugerens kredit-værdighed inden bevilling af et lån for at beskytte forbrugerne mod at optage lån, de ikke har de økonomiske forudsætninger for at tilbagebetale.

Af Finanstilsynet tilsynets undersøgelse fra marts 2019 af udvalgte pengeinstitutters kreditværdighedsvurdering fremgår bl.a.:

”...

Konklusion

...

Finanstilsynet konkluderer på baggrund af undersøgelsen, at kreditværdighedsvurdering af forbrugere i flere tilfælde ikke umiddelbart er tilstrækkelig i forhold til bestemmelsen i kreditaftaleloven § 7 c om at kreditværdighedsvurdere forbrugere inden indgåelse af en kreditaftale. Finanstilsynet vurderer, i lighed med Forbrugerombudsmanden, at pengeinstitutterne altid skal indhente fyldestgørende oplysninger og på baggrund af disse oplysninger foretage en vurdering af forbrugerens kreditværdighed. Oplysningerne kan efter instituttets skøn indhentes hos forbrugeren og ved søgning i relevante databaser, f.eks. hos kreditoplysningsbureauer.

Instituttet har et skøn med hensyn til, hvad der udgør fyldestgørende oplysninger. Simple udokumenterede erklæringer fra forbrugeren vil ikke i sig selv udgøre fyldestgørende oplysninger, men instituttet har ikke pligt til at foretage en systematisk efterprøvelse af rigtigheden af de oplysninger, forbrugeren kommer med. Ved instituttets udøvelse af sit skøn har lånebeløbets størrelse, lånets løbetid og lånets omkostninger betydning for, hvad der udgør fyldestgørende oplysninger. Da långiver har pligt til at vurdere, om forbrugeren må forventes at have frie midler til at kunne tilbagebetale lånet i overensstemmelse med låneaftalen, har långiver ved udøvelsen af skønnet pligt til at lægge vægt på størrelsen af ydelserne på lånet. Kravet til, hvad der udgør fyldestgørende oplysninger vil derfor kunne være det samme for lån med forskellige lånebeløb, hvis ydelserne på lånene har samme størrelse.

Kravet om, at pengeinstituttet skal være i besiddelse af tilstrækkelige dokumenterede oplysninger, vil i hvert fald være opfyldt, hvis instituttet er i besiddelse af

- forbrugerens seneste lønseddel/meddelelse om offentlige udbetalinger eller evt. oplysninger herfra indhentet via eSKAT
- tilstrækkelig dokumentation for forbrugerens faste løbende udgifter
- forbrugerens seneste årsopgørelse, og
- kreditinformationer fra relevante debitorregistre.

Ved vurderingen af forbrugerens kreditværdighed indgår også et passende rådighedsbeløb.

Såfremt der er tale om et variabelt forrentet lån, skal der i kreditværdighedsvurderingen indgå overvejelser om forbrugerens mulighed for at servicere lånet i tilfælde af en rentestigning.

Kreditaftalelovens § 7 c udelukker ikke, at pengeinstituttet tillige foretager en vurdering af det statistiske segment, som forbrugeren tilhører. Statistiske oplysninger kan dog aldrig udgøre det eneste grundlag for den vurdering af forbrugerens økonomiske situation, som långivere efter kreditaftalelovens § 7 c har pligt til at foretage. Kendskabet til en kunde vil alt andet lige være større for så vidt der er tale om et eksisterende helkundeforhold. I sagens natur kan en kreditværdighedsvurdering dog ikke alene baseres på historiske oplysninger og adfærd, men må tillige inddrage fremtidige forhold.

Selvom det ikke fremgår udtrykkeligt af kreditaftalelovens § 7 c, at en kreditgiver ikke må indgå en kreditaftale, hvis kreditværdighedsvurderingen viser, at forbrugeren ikke vil være i stand til at tilbagebetale de forudsatte ydelser, vil det efter Finanstilsynets opfattelse være i strid med ”god skik” - forpligtelsen til at drive virksomhed i overensstemmelse med redelig forretningsskik og god praksis for virksomhedsområdet, der følger af § 43 i lov om finansiell virksomhed, at indgå låneaftaler i sådanne situationer. ...”

Finanstilsynet og Forbrugerombudsmanden udgav den 6. april 2021 efter en forudgående høringsfase en fælles vejledning om kreditværdighedsvurdering. Om baggrunden for vejledningen fremgår det bl.a., at Finanstilsynet og Forbrugerombudsmanden gennem de senere år havde konstateret, at flere kreditgivere på det danske kreditmarked ikke efterlevede forpligtelsen til at kreditværdighedsvurdere forbrugere, inden kreditgiverne bevilgede dem kredit. Af vejledningen fremgår bl.a.:

”...

For at imødekomme efterspørgsel efter vejledning om, hvordan processer for kreditværdighedsvurderinger kan leve op til lovens krav, indeholder vejledningen en detaljeret gennemgang af, hvordan forpligtelsen

til at kreditværdighedsvurdere forbrugere kan opfyldes. Vejledningen indeholder desuden en række praktiske anvisninger.

Vejledningen stiller ikke krav om, at alle kreditgivere skal anvende én bestemt metode til at udføre kreditværdighedsvurderingen og udelukker heller ikke, at der ydes kredit til forbrugere med lavt rådighedsbeløb, hvis kreditgiveren ud fra fyldestgørende oplysninger har vurderet, at den pågældende forbruger på baggrund af sin økonomiske situation vil være i stand til at betale ydelserne inklusive afdrag på den nye kredit.

...

For at få det fornødne overblik over forbrugerens økonomi skal kreditgiveren indhente oplysninger om forbrugerens personlige forhold. Det kan omfatte civilstand og antal hjemmeboende børn samt evt. deres alder.

...

Ved beregning af forbrugerens rådighedsbeløb, bør forbrugerens nettoindkomst anvendes. Nettoindkomsten udgør indkomsten med fradrag af bl.a. skat, arbejdsmarkedsbidrag, særligt pensionsbidrag, ATP-bidrag, arbejdsmarkedspensionsindbetalinger, bidrag til efterlønsordning, m.v. Med til indkomst kan bl.a. regnes børnefamilieydelse og boligydelse, lejeindtægter og formueafkast.

...

Hvis oplysningerne indhentes i form af en simpel erklæring, skal de dokumenteres f.eks. via eSKAT eller kopi af lønsedler.

Viser de seneste indkomstoplysninger i f.eks. eSKAT tegn på indtægtsfald/tab, bør beregningen af rådighedsbeløbet tage udgangspunkt i den nye lavere indkomst, medmindre der foreligger oplysninger om, at indkomstfaldet kun er midlertidigt.

Fremtidige indkomststigninger, som er kendt på låneansøgningstidspunktet, kan også indgå i kreditværdighedsvurderingen. Samtidig kan der indgå oplysninger om andre formueforhold i kreditværdighedsvurderingen.

Når kredit ydes til én person, kan evt. samlevendes eller ægtefælles indkomst som udgangspunkt ikke tages med i beregningen.

...

Kreditgiveren skal indhente fyldestgørende oplysninger om forbrugers faktiske, faste udgifter og dokumentation for udgifterne, såfremt der er tale om simple erklæringer.

Dokumentation for faste, løbende udgifter kan f.eks. indhentes fra eksterne eller egne registre, fra forbrugeren selv i form af f.eks. betalings-service-oversigt, fra bankkonti eller lignende.

Ved dokumentation i form af banktransaktionsdata skal kreditgiveren sikre sig, at data giver et fyldestgørende billede af forbrugers økonomi, og kreditgiveren bør bl.a. være opmærksom på, om forbrugeren har givet adgang til alle relevante konti.

Oplyste forbrugeren at have højere udgifter end det fremgår af de dokumenterede oplysninger, skal kreditgiveren lægge forbrugers egne oplysninger til grund for kreditværdighedsvurderingen.

...

Rådighedsbeløbet kan beregnes ved at trække de faktiske faste udgifter fra forbrugers indtægter. Rådighedsbeløbet skal dække forbrugers variable udgifter:

... .”

I forbindelse med udgivelsen af vejledningen udtalte Finanstilsynets vicedirektør, Person 2, i en pressemeddelelse bl.a.:

”Den nye vejledning er tænkt som en hjælp til virksomheder, som skal udføre en kreditværdighedsvurdering. Det er et vigtigt redskab i at sikre, at forbrugere ikke ender med at være overgældssat.

Vejledningen indeholder både en samlet beskrivelse af de krav, der følger af kreditaftaleloven og retspraksis, og praktiske anvisninger på, hvordan man kan opfylde disse krav. Men den er ikke et diktat.”

Kreditaftalen mellem Resurs Bank og Person 1

Den 3. maj 2019 ansøgte Person 1 om og blev efterfølgende bevilget et lån hos Resurs Bank på 20.000 kr. Af kreditaftalen (

Kontonummer) fremgår, at lånet, der havde en årlig omkostning i procent på 28,40, skulle tilbagebetales over 24 måneder med en månedlig ydelse på 1.091 kr., og at det samlede beløb, der skulle tilbagebetales var 26.186 kr. Det fremgår videre, at de til lånet knyttede omkostninger bestod af et månedligt gebyr på 29 kr. og et oprettelsesgebyr på 798 kr.

I ”Information from Application form” er årsagen til lånet angivet som lånekonsolidering. Det fremgår videre heraf, at Person 1 havde en månedlig nettoindkomst på 3.830 kr., et rådighedsbeløb på 7.000 kr., og at han arbejdede som timelønnet. Det fremgår derudover bl.a., at han var samlevende, at hans ”scorecutoff” var 453, og at hans ”finalscore” var 459.

Af de indhentede oplysninger fra Kredit Status fremgår, at Person 1 havde anden gæld for i alt 13.870 kr., og at han tidligere havde indfriet et lån på 4.000 kr., optaget den 8. marts 2017.

Ifølge årsopgørelsen for 2018 havde Person 1 en personlig indkomst på i alt 38.430 kr., renteudgifter på 57 kr. og en gæld til realkredit, reallån eller pengeinstitutter på i alt 35.440 kr.

Ved mail af 11. december 2019 kontaktede Person 1 Forbrugerombudsmanden med oplysninger om sit lån.

Forbrugerombudsmanden anmodede den 5. marts 2020 banken om at fremsende oplysninger i Person 1's lånesag, herunder kopi af samtlige kreditaftaler, som banken havde indgået med Person 1, en redegørelse for hans samlede gæld til banken, herunder størrelsen og beregningen af påløbne renter og gebyrer, en redegørelse for, hvilke oplysninger banken havde indhentet til brug for kreditvurderingen af ham samt dokumentation herfor, og en redegørelse for, hvordan hans rådighedsbeløb var beregnet.

Ved brev af 30. april 2020 besvarede banken henvendelsen og oplyste, at banken per kulance og uden præjudice havde tilbageført tilskrevne renter og gebyrer på bl.a. Person 1's sag. Brevet var vedlagt en række bilag, herunder en tidligere indgået kreditaftale og et bilag 4 kaldet "Person 1 Data anvendt ved kreditvurderingen". Af brevet fremgår videre, at Resurs Bank til brug for kreditvurderingen havde indhentet de i bilaget nævnte data, og at Person 1's rådighedsbeløb ikke var beregnet af banken, men oplyst af pågældende selv ved ansøgningen.

Af kontoudskrift af 1. maj 2020 fremgår, at der til Kontonummer blev udbetalt et beløb på 20.000 kr. den 6. maj 2019, at der blev indbetalt 1089 kr. på kontoen henholdsvis 1. juli, 1. august, 2. september, 1. oktober, 1. november og 2. december 2019 samt 2. januar, 3. februar, 2. marts og 1. april 2020, at der tillige blev indbetalt ekstraordinære afdrag den 9. oktober og 11. november 2019 på i alt 2.494 kr., og at der den 1. maj og 2. juni 2020 blev indbetalt henholdsvis 1.098 kr. og 1.057 kr.

Forbrugerombudsmanden meddelte ved brev af 14. maj 2020 Resurs Bank, at banken efter Forbrugerombudsmandens vurdering havde overtrådt kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og dermed lov om finansiell virksomhed § 43, stk. 1, idet Resurs Bank ikke havde vurderet Person 1's kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger inden indgåelsen af kreditaftalen den 3. maj 2019. Forbrugerombudsmanden tilkendegav, at kreditaftalen som følge heraf burde tilsidesættes i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

I mail af 31. juli 2020 meddelte Resurs Bank Forbrugerombudsmanden, at banken ikke var enig med Forbrugerombudsmanden i dennes beskrivelse af gældende ret eller alle elementer i metodikken til efterprøvelse af kreditværdighedsvurderingens tilstrækkelighed, men at banken i lighed med de øvrige sager, hvor Forbrugerombudsmanden havde truffet afgørelser i sagskomplekset – også i denne sag pr. kulance og uden præjudice ville undlade at opkræve og tilskrive renter og gebyrer, hvorfor klager ville blive stillet, som hvis kreditaftalen var ugyldig.

Forklaringer

Vidne 1, Vidne 2 og Vidne 3 har afgivet forklaring under sagen.

Vidne 1 har forklaret bl.a., at han har arbejdet i bank- og finansverdenen i 25 år. Siden 2016 har han været ansat som Chief Credit Officer i Resurs Bank. Han har det overordnede og strategiske ansvar for al kreditgivning. Han har et godt kendskab til kreditværdighedsvurdering, herunder både strategiske og regulatoriske forhold.

Resurs Bank i Danmark udbyder både forbrugslån ("blanco-kredit") og forretningslån ("payment-solutions"). Sidstnævnte er lån, der stilles til rådighed gennem nogle af de forretninger, som banken har et samarbejde med, f.eks. Synoptik, Ellos og Drømmeland.

Resurs Bank har kunder i hele indkomstspektret. Det er typisk ud fra et ønske om bekvemmelighed, når en kunde vælger en kreditløsning. Inden for e-handel bruger mange kredit, idet dette giver mulighed for, at man kan få varen sendt hjem og eventuelt retur, inden betaling skal ske. Der kan også være brug for et lån til at styrke cash-flowet i husholdningen, hvor f.eks. en enlig mor med to børn ikke har 10.000 kr. til at betale kontant for en ny vaskemaskine. Sådan et køb kan finansieres igennem banken.

Det er ofte via agenter/låneformidlere, at forbrugslånene stiftes, og det er i sidste ende oftest totalomkostningerne, der afgør, om kunderne vælger Resurs Bank til i konkurrence med andre banker. Det er vigtigt for de forretninger, som banken har et samarbejde med, at der ved selvfinansiering er tale om en hurtig og smidig proces, og her er karakteren af samarbejdet med virksomheden centralt for banken.

En kreditværdighedsvurdering og en kreditvurdering er efter hans opfattelse to sider af samme sag. Det er begge vurderinger, der omhandler muligheden for, at kunden kan opfylde kreditaftalen.

Banken og forbrugeren har samme interesse i, at lån kun ydes til en forbruger, der kan betale tilbage, for en bank lider som regel tab, når sagen overgår til inkasso, uanset om forbrugeren senere får tilbagebetalt lånet.

Beregningen af en forbrugers rådighedsbeløb og kreditscore er to typer værktøj, som bør kombineres for at få den rigtige vurdering. Kreditscoring er mere videnskabeligt, idet det bygger på et omfattende datagrundlag og anvendes bredt i branchen. Kreditscoren giver mulighed for en forudsigelse om, hvorvidt kun-den vil være i stand til at tilbagebetale lånet og har derfor et fremadrettet perspektiv, hvorimod rådighedsbeløbet er udtryk for et øjebliksbillede. En god kreditværdighedsvurdering baserer sig på både kreditscoring og beregning af et rådighedsbeløb.

Det er ikke en eksakt videnskab at opgøre et rådighedsbeløb, idet der er mange faktorer i spil. Dertil kommer, at forbrugeren selv har indflydelse på sit rådighedsbeløb alt efter pågældendes økonomiske situation. Beregningen af rådighedsbeløb giver et billede af, om kunderne selv kan prioritere deres penge, og om de basale forudsætninger for at optage og betale et lån findes i den enkelte husholdning. Jo større kredit, der ønskes, jo større belastning for forbrugeren bliver der tale om. Ved mindre kreditbeløb har forbrugeren således større mulighed for at tilpasse sin egen økonomi. Det er et spørgsmål om proportionalitet.

I løbet af 2019 kom der større fokus på kreditværdighedsvurderingen, og banken ændrede sine interne procedurer i relation til beregningen af rådighedsbeløb. Der pågik løbende et arbejde med at forfine og udvikle modeller til brug for beregningen af rådighedsbeløb. Der er stor forskel på processen i henholdsvis 2019 og 2021. Vidne 3 er som bankens Credit Risk Manager nærmest til at besvare spørgsmål vedrørende det operationelle.

Det var berettiget, at der kom fokus på kreditvurderingsprocessen i løbet af 2019. Det er hans opfattelse, at Resurs Banks kreditvurderingsproces i Danmark kunne forbedres. Banken så positivt på, at tilsynsmyndighederne havde fokus på udlånsvirksomheder, og det var til gavn for hele branchen i Danmark.

Det var bankens opfattelse, at påbuddet af 12. januar 2022 ikke var korrekt, og at Finanstilsynet gik langt videre end forbrugerkreditdirektivet, som jo er et totalharmoniseringsdirektiv, giver hjemmel til. Påbuddet mangler i det hele taget proportionalitet, og det fratager banken enhver mulighed for at foretage det skøn, som ellers er forudsat i direktivet. Det er uproportionalt og særdeles omkostningskrævende at foretage kreditværdighedsvurderinger ved alle lån, og det er ikke i forbrugernes interesse, at banken agerer som overformynder. Det hænger heller ikke sammen, at lån på 300.000 kr. skal behandles på samme måde som et lån på 8.000 kr., der skal afdrages i løbet af 6 måneder.

Påbuddet har medført en dramatisk omkostningsforøgelse for banken på trods af open banking og øget digitalisering. Banken har også været udfordret af, at flere ansøgninger skal håndteres manuelt. Alle kunder er heller ikke forberedte eller villige til at gå igennem en tung proces i forbindelse med opnåelse af et mindre lån. Hvis banken får medhold under denne sag, vil processen blive til-passet, således at kreditværdighedsvurderingen bliver mere proportional alt efter lånestørrelsen.

Det er bankens opfattelse, at kreditværdighedsvurderingerne blev foretaget på en måde, der var i overensstemmelse med forbrugerkreditdirektivet.

Det er vanskeligt for banken, at myndighederne i de nordiske lande tolker reglerne forskelligt. De svenske myndigheder har således anlagt en anden linje end de danske myndigheder og har erkendt, at der skal være en vis proportionalitet, ligesom de har haft en anden tilgang til dokumentationskrav. Når der alligevel blev indbragt en sag for domstolene i Sverige, skyldes det, at banken var blevet pålagt en bøde på 50 mio. kr. i en situation, hvor der efter bankens opfattelse var anvendt en proces, som var i overensstemmelse med forbrugerkreditdirektivet.

Resurs Bank har ikke indgået aftale med andre aktører på det finansielle marked om anlæg af denne sag. Det er hans opfattelse, at de øvrige aktører i Danmark også ser Finanstilsynets vejledning som mere vidtrækkende, end der er hjemmel til efter gældende EU-lovgivning.

Vidne 3 har udarbejdet Resurs Banks "credit policy rules" og kan besvare spørgsmål herom.

Forud for påbuddet anvendte banken kundens faktiske udgifter til brug for beregningen, men anvendte også nogle standardiserede takster.

Efter hans opfattelse bliver en beregning af rådighedsbeløbet ikke ringere af, at den bygger på estimerer frem for faktiske oplysninger, idet den alene er udtryk for et øjebliksbillede. Kreditscoren giver derimod en prognose for kundens fremtidige betalingsmulighed.

Banken kan ikke vide, om en kundes betaling vil medføre misligholdelse af et andet lån, og banken kan ikke tilgå kreditinformationssystemet (Kredit Status), medmindre det sker i forbindelse med en ansøgning om en ny kredit.

Det er ikke alle misligholdelser, der sendes til inkasso, og et enkelt udeblevet afdrag kategoriseres slet ikke som misligholdelse. Først ved udeblivelse af beta-

ling i mere end 90 dage sendes sagen til inkasso. Inkassobureauet inddriver kravet på bankens vegne.

Vidne 2 har forklaret bl.a., at han er head of legal i Resurs Bank, Danmark. Han har rådgivet på regelsiden om kreditværdighedsvurderinger og været involveret i kontakten til Finanstilsynet. Han er ikke inddraget i enkeltsa-ger.

Han har tidligere været ansat i DanAktiv, som var ejet af Credit Agricole. Un-der sin daværende ansættelse deltog han i en arbejdsgruppe om forhandling og implementering af det andet forbrugerkreditdirektiv, i hvilken forbindelse be-grebet kreditværdighedsvurderinger blev drøftet. Diskussionen gik navnlig på, om det var en nødvendighed for at indgå en aftale om kredit, at der var foreta-get en kreditværdighedsvurdering. Han repræsenterede Dansk Kredit Råd i arbejdsgruppen. Han var involveret i arbejdet med de vejledninger, der udkom i 2014 og 2017. Vejledningen fra 2014 gav ikke anledning til de store diskussio-ner, da den var meget tekstnær i forhold til ordlyden af kreditaftalelovens § 7 c.

Der var en teknisk udvikling hen over årene, og myndighederne udviste større interesse for området, ligesom branchen også selv havde en interesse i at udvik-le området.

Datagrundlaget i 2014 var beskedent, men der blev arbejdet med udvikling af flere værktøjer. Som følge af den øgede digitalisering kom der flere aggressive aktører på markedet, og det var bankernes vurdering, at de var skadelige for hele markedet. De mere aggressive aktører brugte nye afsætningskanaler og produkter, som man ikke tidligere havde set, og det havde en negativ indvirk-ning på hele branchen.

Vejledningen fra 2017 var mere restriktiv i forhold til tidligere, og der opstod i branchen bekymring for, hvor stramt begreberne skulle tolkes. Opfattelsen var, at den metodefrihed, som tidligere havde været anvendt ved f.eks. kreditscor-ing, var under pres i forhold til i stedet at anvende beregninger af rådighedsbe-løb.

Rapporterne fra Finanstilsynet og Forbrugerombudsmanden fra 2019 om kre-ditværdighedsvurdering var en fortsættelse af den udvikling, der allerede var i gang, hvor kravene var blevet strammet. Fokus på kreditværdighedsvurdering var klart berettiget, og der er ganske givet blevet bevilget lån i tilfælde, hvor det ikke var berettiget. Han havde godt kunnet ønske sig, at banken tidligere havde haft adgang til mere data til brug for kreditscoringsmodellerne.

Fra 2019 og frem til den nye vejledning i 2020 implementerede banken det, som efter bankens opfattelse var rollemodellen for kreditværdighedsvurdering, her-

under bankens anvendelse af systemet ”Kredit Status” . Han ærgrer sig over, at de store banker ikke anvender systemet, da det er et effektivt værktøj til nær-mere afklaring af, om en kunde har meget gæld.

Da den nye vejledning om kreditværdighedsvurdering udkom i 2020, var der i branchen bred enighed om, at vejledningen klart gik for langt. Det problematiske ved vejledningen var myndighedernes forsøg på endegyldigt at fjerne metodefriheden og skemalægge, hvordan kreditværdighedsvurderingen skulle foretages. Myndighederne understregede, at der med vejledningen ikke var tale om et diktat, men sådan oplevede bankerne det. Bankerne var samtidig bekymrede for, at der ikke var en øget værdi i processen for kunderne, og der blev ikke fremlagt tekniske eller videnskabelige undersøgelser, der underbyggede, at den fremgangsmåde med rådighedsbeløbsberegning mv., der følger af vejledningen, var bedre og gav et bedre indblik i kundens økonomi end den hidtidige fremgangsmåde.

I perioden fra den seneste vejledning og frem til påbuddet i januar 2022, var bankens fremgangsmåde ved kreditværdighedsvurderingen stort set den samme.

Banken var ikke overrasket over de krav, der blev stillet i påbuddet, idet der kunne trækkes en lige linje til vejledningen. Ud over det generelle hjemmelsmæssige spørgsmål finder banken navnlig kravet om metodetvang ved beregning af rådighedsbeløb problematisk. Påbuddet har haft konsekvenser for banken, herunder væsentlige meromkostninger til øget personale. Det største impact kom fra et fald i produktionen, som i 2022 var på ca. 50 %. Påbuddet har i øvrigt ikke materialiseret sig i form af en forbedring af bankens kreditrisiko.

Banken har ikke været enig med Forbrugerombudsmanden i de sager, denne er indtrådt i. Uenigheden har navnlig vedrørt spørgsmålene om metodefrihed i relation til kreditværdighedsvurdering og ugyldighed. At banken alligevel har efterkommet afgørelserne fra Forbrugerombudsmanden er et spørgsmål om procesøkonomi. Bankens tilgang til myndighederne er, at banken gør, som den får besked på, uanset en eventuel uenighed. Det er første gang, at banken fører en sag mod en myndighed.

Bankens inkassosager varetages af et inkassobureau. Han er bekendt med de tre fogedretsafgørelser, der er fremlagt under sagen, og er ikke enig i fogedrettens vurdering af gyldighedsspørgsmålet. Grunden til, at banken ikke har kæret afgørelserne, er et spørgsmål om procesøkonomi. Han ved ikke, om der var mangler ved bankens kreditværdighedsvurdering i de sager, som blev behandlet i fogedretten, men der vil da helt sikkert være forhold, som banken kunne have gjort bedre. Banken ville også agere anderledes i dag end tidligere.

Han har ikke haft noget at gøre med kreditværdighedsvurderingen i sagen ved-rørende Person 1. Han er imidlertid bekendt med, at der har været anvendt en kreditscoring, og at kreditværdighedsvurderingen baserede sig på en vurdering heraf. Selvom banken er uenig i Forbrugerombudsmandens vurdering af sagen, har banken valgt at tilbageføre renter og gebyrer til Person 1. Det er hans vurdering, at den foretagne kreditværdighedsvurdering på tidspunktet for lånets stiftelse var lovlig, men i dag havde Person 1 ikke opnået et lån.

Resurs Bank er medlem af Finans og Leasing, men ikke af Finans Danmark, da det er dyrt. Finans Danmark varetager i øvrigt i højere grad de store bankers interesser. Finans & Leasing og Finans Danmark var også repræsenteret i Dansk Kredit Råd.

Forevist "Information from Application form", hvorefter bl.a. fremgår, at Person 1's rådighedsbeløb var på 7.000 kr., og at nettoindtægten var på 3.830 kr., har han forklaret, at banken på daværende tidspunkt alene spurgte ind til husstandens samlede rådighedsbeløb. Ud fra oplysningerne i ansøgningsskemaet vil han mene, at ansøgeren havde en sambo, der også havde en indkomst. Banken indhentede ikke indkomstoplysninger fra samboen. Det kan normalt ikke lade sig gøre, at man har et rådighedsbeløb, der er højere end nettoindtægten.

Han kan ikke redegøre nærmere for den skala, der anvendes til "scorecutoff" og "finalscore".

Bankens kreditpolitik bliver ændret løbende. Han husker ikke, hvilken kreditpolitik, der blev anvendt i maj 2019. Banken har dog altid haft en systematiseret tilgang til kunderne.

Vidne 3 har forklaret bl.a., at han er Credit Risk Manager i Resurs Bank. Hans ansvarsområde dækker alle kreditforhold. Resurs Bank har ikke en "Credit Worthiness Manager", forbrugerbeskyttelseschef eller lignende. Han er ansvarlig for alle kreditacceptprocesser. Processen ved kreditværdighedsvurderinger har udviklet sig markant siden 2019, og banken har integreret betydelige datakilder. Derudover har banken tilføjet sine egne regler for kreditpolitik, lige-som både rådighedsbeløb og kreditscore nu indgår i beregningen.

Både rådighedsbeløbsberegning og kreditscore sigter mod en prognose for, om kunden har mulighed for at betale lånene tilbage. De datakilder til brug for vurderingen, der er kommet til siden 2019, er bl.a. Kredit Status, e-SkatData og open banking. Forud for implementeringen af sådanne datakilder har banken indsamlet og analyseret dataene med henblik på vurdering af deres bidrag til

processen. Flest mulige data er at foretrække for at kunne foretage en ordentlig kreditværdighedsvurdering.

Retrospektivt set var processen i 2019 formentlig utilstrækkelig, selvom den var repræsentativ for, hvad banken dengang anså for at være en god kreditværdighedsvurdering. Banken havde forud for påbuddet i januar 2022 opgraderet processen betydeligt og f.eks. implementeret beregninger af rådighedsbeløb, der var baseret på en kombination af afgivne og bekræftede data fra bl.a. Kredit Status samt gennemsnitsberegninger fra danske husholdninger.

Han mener, at den kreditpolitik, der er fremlagt under sagen, stammer fra marts eller april 2021. Kreditpolitikken indeholder en oversigt over de væsentligste forhold, der dannede grundlag for låneprocessen, fordelt på bankens hovedkreditsegmenter på daværende tidspunkt. At der ikke er så mange data indeholdt i "Opticians short form", hænger sammen med, at der er en meget begrænset risiko ved netop denne branches udlån. Der blev ikke foretaget en scoring på disse ansøgninger, og kreditværdighedsvurderingen var navnlig baseret på oplysninger om betalingsanmærkninger og tidligere betalingshistorik.

Fremgangsmåden var således styret af den meget lave risiko, der var på markedet. Det er ikke proportionalt at indhente alle oplysninger ved disse typer lån, henset til den lave risiko.

Kreditpolitikken indeholder en formel til beregning af rådighedsbeløb og en model til fastlæggelse af forbrugers faste udgifter. Der anvendes estimer baseret på danske husholdningers gennemsnitlige forbrug. I dag tager banken udgangspunkt i de faktiske udgifter, men det er dog ikke nødvendigt eller proportionalt i alle situationer. Det er ret kompliceret at få tal, der er 100 % retvisende i forhold til forbrugernes reelle faktiske udgifter. Det er svært at sige, om en mere detaljeret rådighedsberegning giver en bedre forudsigelse om forbrugers mulighed for at kunne overholde kreditaftalen, idet risikoen for eventuelle fejlregninger stiger, jo flere tal, der indgår i beregningen. Anvendelsen af open banking indebærer i øvrigt ikke, at banken derved har en garanti for at have fået fuld adgang til kundernes økonomi, ligesom der ikke er sikkerhed for, at kunden oplyser alle relevante forhold.

Påbuddet medførte også andre udfordringer for banken, idet banken bl.a. måtte implementere beregninger af rådighedsbeløbet ved alle ansøgninger, hvilket er uproportionalt. På grund af kravet om verifikation af alle indtægter og udgifter, har det tillige været nødvendigt at implementere open banking.

Af en graf, han har udarbejdet over antallet af ikke-færdiggjorte låneansøgninger, kan man udlede, at der siden påbuddet har været en stigning i antallet af ikke-færdiggjorte ansøgninger. På tidspunktet var processen med open banking ikke fuldt ud implementeret, og det medførte, at ansøgningsprocessen var lang.

Først i april 2022 var open banking fuldt ud implementeret og systematiseret, og grafen viser kompleksiteten af anvendelsen heraf. Han vil anslå, at 95 % af alle ansøgninger endte i en henvisningsproces, hvor ansøgningerne skulle behandles manuelt af kundeservice, og hvor kundeservice jævnligt skulle indhente yderligere oplysninger med henblik på dokumentation. Det lykkedes banken at reducere antallet af ikke-afsluttede ansøgninger gennem rekruttering af yderligere personale. Der er dog stadig flere kunder end tidligere, der ikke færdiggør deres ansøgning, og dette er vel også naturligt, når nu processen er blevet mere omfattende og nærmest invaderende.

Af en graf, han har udarbejdet over ansøgninger og acceptraten heraf, kan man udlede, at der efter påbuddet fra januar 2022 var et fald i acceptraten på mere end 50 %. Det er over tid lykkedes banken at reducere antallet af fald, hvilket hænger sammen med, at banken har ansat flere folk i kundeservice, og at banken er blevet bedre til at anvende redskaberne i open banking. Ultimo 2023 var acceptraten dog stadig 30 % under referencepunktet.

Af en graf, han har udarbejdet over misligholdelsesraten i henholdsvis 6, 9 og 12 måneder efter lånenes bevilling, fremgår det, at påbuddet ikke har haft nogen synlig virkning på bankens risikoniveau. Han havde nok forventet et fald henset til faldet i produktionen. Havde banken implementeret en tilsvarende ændring i kreditscoringen, som ville have ført til det samme fald i produktionen på 30 %, havde han også forventet et fald i misligholdelsesraten.

Person 1 var en kendt kunde i banken, og banken havde derfor en mere tilbagelænet rolle uden kontrol af indkomst og rådighedsbeløbsberegning. Banken havde alene fokus på de foreliggende betalingsanmærkninger.

En scorecutoff på 453 er minimumsscoren for, at en ansøger kan blive godkendt til et lån. Person 1's kreditcore på 459 er en lav score, som ses hos 10-15 % af bankens kendte kunder. En kunde med den kreditcore vil maksimalt kunne låne op til 30.000 kr.

Kendskab til kunden og betalingshistorik var vigtige parametre i låneprocessen. I maj 2019 anvendte banken ikke oplysninger fra Kredit Status eller eSkatData i forhold til kendte kunder. De parametre, der indgik i kreditcoren af Person 1, var en blanding af demografiske oplysninger og betalingsanmærkninger, herunder oplysninger om, hvornår han flyttede ind i sin bolig og om hans indtægt de seneste 6 måneder forud for ansøgningstidspunktet.

Oplysninger fra Kredit Status eller eSkatData blev ikke brugt i 2019 i forhold til kendte kunder og kreditværdighedsvurderingen heraf. I dag vil banken foretage en kontrol af minimumsindtægten hos forbrugeren. Oplysninger om gæld vil formentlig ikke ændre ved bankens udlånsprocedure. Man kan ikke på bag-

grund af oplysningerne om Person 1's gæld lægge til grund, at han ikke var kreditværdig i 2019. Hverken på grundlag af de nu foreliggende oplysninger, eller de oplysninger, banken anvendte i 2019, er der indikationer af, at Person 1 ikke er kreditværdig.

Retsgrundlag mv.

Kreditaftaleloven

§ 7 c blev indsat i kreditaftaleloven ved lov nr. 535 af 26. maj 2010 om ændring af lov om kreditaftaler og lov om markedsføring (Ændringer som følge af forbruger kreditt direktivet). Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”

Vurdering af forbrugerens kreditværdighed

§ 7 c. Kreditgiveren skal inden kreditaftalens indgåelse vurdere forbrugers kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i relevante databaser.

Stk. 2. Hvis kreditgiveren og forbrugeren efter kreditaftalens indgåelse bliver enige om at ændre det samlede kreditbeløb, skal kreditgiveren ajourføre de finansielle oplysninger, som kreditgiveren har om forbrugeren. Før enhver væsentlig forhøjelse af det samlede kreditbeløb skal kreditgiveren atter vurdere forbrugerens kreditværdighed.

Stk. 3. Hvis en anmodning om kredit afslås på grundlag af søgning i en database, underretter kreditgiveren omgående forbrugeren om resultatet af en sådan søgning og giver forbrugeren nærmere oplysninger om den pågældende database. Denne underretning skal ske uden omkostninger for forbrugeren” .

I forbindelse med gennemførelsen af forbruger kreditt købsdirektivet i dansk ret nedsatte justitsministeren en arbejdsgruppe, som afgav betænkning nr.

1509/2009 om gennemførelse af forbruger kreditt direktivet. Forarbejderne til lov nr. 535 af 26. maj 2010 bygger på bl.a. på arbejdsgruppens overvejelser.

Af lovforslaget (lovforslag nr. L 91 af 16. december 2009) fremgår bl.a. følgende af de almindelige bemærkninger:

”1. Indledning

...

Formålet med lovforslaget er at gennemføre Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 23. april 2008 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (herefter forbruger kreditt direktivet). Forbruger kreditt direktivet er et totalharmoniseringsdirektiv, hvilket vil sige, at der som udgangspunkt ikke kan fastsættes regler, der afviger fra direktivets ordning. På enkelte områder giver direktivet dog medlemsstaterne mulighed for at foretage et valg mellem flere mulige løsninger, som er angivet i direktivet.

...

Forbrugerkreditdirektivets formål er at harmonisere visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkreditaftaler. Det sker som fuldstændig harmonisering for at sikre, at alle forbrugere i EU får samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et velfungerende indre marked for forbrugerkredit. Forbrugerkreditdirektivet gennemfører en revision af reguleringen af forbrugerkreditaftaler på EU-niveau.

...

2. Ændringer af dansk ret, der skal gennemføres som følge af totalharmoniseringsregler

Direktivet er som omtalt under pkt. 1 ovenfor et totalharmoniseringsdirektiv, hvilket medfører, at medlemsstaterne ikke inden for direktivets anvendelsesområde har mulighed for at fastsætte regler, der afviger fra direktivets ordning. I de følgende beskrives de ændringer af dansk ret, der er nødvendige for en korrekt gennemførelse af direktivet.

...

2.5. Kreditgivers pligt til at vurdere forbrugerens kreditværdighed

Der er efter gældende dansk ret ikke nogen generel pligt for kreditgiveren til at vurdere forbrugerens kreditværdighed.

Efter forbrugerkreditdirektivets artikel 8, stk. 1, skal kreditgiveren vurdere forbrugerens kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, inden kreditaftalen indgås.

Disse oplysninger skal, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database.

Efter artikel 8, stk. 2, skal kreditgiveren ajourføre sine finansielle oplysninger, hvis parterne efterfølgende ændrer det samlede kreditbeløb. Før enhver væsentlig forhøjelse, skal kreditgiveren foretage en fornyet vurdering af forbrugerens kreditværdighed.

Et flertal i arbejdsgruppen (11 medlemmer) vurderer, at der vil være behov for at indføre en regel svarende til direktivets om, at såvel finansielle virksomheder som kreditgivere, der ikke er finansielle virksomheder, skal foretage en kreditværdighedsvurdering. Det vil hensigtsmæssigt kunne ske i kreditaftaleloven, idet der skal være tale om en generel ordning for alle kreditgivere.

Et mindretal i arbejdsgruppen (1 medlem) vurderer, at gennemførelsen af direktivets bestemmelser om kreditværdighedsvurdering forudsætter, at der indføres regler om overvågning af kreditgivers virksomhed på dette område. Der henvises herved til den ordning med kvartalsvis indberetning af antallet af misligholdte kreditaftaler, som indgår i Forbrugerombudsmandens retningslinjer for SMS-lån, jf. herom nedenfor under pkt. 4.3.

Flertallet har ikke fundet grundlag for generelt at pålægge kreditgivere en sådan administrativ forpligtelse.

Der er redegjort nærmere for arbejdsgruppens overvejelser i betænkningen s. 74-75”

Justitsministeriet kan tilslutte sig flertallets vurdering, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med arbejdsgruppens lovudkast. Justitsministeriet er således enig i, at en korrekt gennemførelse af direktivets bestemmelse om kreditværdighedsvurdering nødvendiggør en tilsvarende bestemmelse i dansk ret. ... ”

Af lovforslagets bemærkninger til § 7 c fremgår følgende:

” ...

Den foreslåede § 7 c svarer til dels til forbrugerkreditdirektivets artikel 8 og fastslår, at kreditgiveren vil være forpligtet til at vurdere forbrugerens kreditværdighed inden en kreditaftale indgås. Kreditvurdering af forbrugerens kreditværdighed er ikke reguleret i den gældende kreditaftalelov.

Bestemmelsen indebærer, at kreditgiveren altid vil skulle indhente fyldestgørende oplysninger og på baggrund af disse oplysninger foretage en vurdering af forbrugerens kreditværdighed. Oplysningerne kan efter kreditgiverens skøn indhentes hos forbrugerens og ved søgning i relevante databaser, f.eks. hos kreditoplysningsbureauer.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med forbrugerkreditdirektivets overordnede formål om at øge forbrugerbeskyttelsen, og vurderingen af forbrugerens kreditværdighed skal derfor ske med henblik på at vurdere, om forbrugerens på baggrund af dennes økonomiske situation ved hjælp af f.eks. løbende indtægter, låneomlægning eller realisation af aktiver vil være i stand til at betale de forudsatte afdrag på kreditbeløbet, og ikke med henblik på at vurdere kreditgiverens tabsrisiko.

...”

Lov om finansiel virksomhed og markedsføringsloven

Lov om finansiel virksomhed § 43 har bl.a. følgende ordlyd:

”§ 43. Finansielle virksomheder og finansielle holdingvirksomheder skal drives i overensstemmelse med redelig forretningsskik og god praksis inden for virksomhedsområdet.

Stk. 2. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler om redelig forretningsskik og god praksis for de finansielle virksomheder.

...

Lov om finansiel virksomhed § 348 har følgende ordlyd:

”§ 348. Forbrugerombudsmanden kan anlægge sag vedrørende handlinger, der strider mod redelig forretningsskik og god praksis, jf. § 43, stk. 1, 2 og 9, §§ 48 a og 53 b-53 d, herunder sag om forbud, påbud, erstatning og tilbagesøgning af uretmæssigt opkrævede beløb. Forbrugerombudsmanden kan endvidere behandle sager vedrørende overtrædelse af strafbelagte bestemmelser i regler udstedt i medfør af denne lovs § 43, stk. 3 og 8. Markedsføringslovens § 24, § 25, stk. 2, § 28, stk. 1, § 32, stk. 1, §§ 33 og 34 finder tilsvarende anvendelse på sager, som Forbrugerombudsmanden ønsker at anlægge efter denne bestemmelse.

Forbrugerombudsmanden kan udpeges som grupperepræsentant i et gruppesøgsmål, jf. retsplejelovens kapitel 23 a.

Stk. 2. Finanstilsynet kan give påbud om berigtigelse af forhold, der er i strid med §§ 43 og 57. Finanstilsynet kan i den forbindelse foretage inspektionsbesøg i filialer af administrationsselskaber.”

§ 3 i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder, jf. bekendtgørelse nr. 330 af 7. april 2016, har følgende ordlyd:

”§ 3. En finansiell virksomhed skal handle redeligt og loyalt over for sine kunder.”

Markedsføringslovens § 3, stk. 1 og 3, indeholder følgende bestemmelser om god markedsføringsskik:

”§ 3. Erhvervsdrivende skal udvise god markedsføringsskik under hensyntagen til forbrugere, erhvervsdrivende og almene samfundsinteresser, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. ...

Stk. 3. Hvis den pågældende handelspraksis påvirker forbrugerens økonomiske interesser, finder kapitel 2 anvendelse i stedet for stk. 1 og 2. Såfremt den pågældende handelspraksis samtidig strider mod hensyn, der ikke tilsigter at varetage forbrugernes økonomiske interesser, herunder hensyn til smag og anstændighed, sikkerhed og sundhed eller andre hensyn, eller såfremt den pågældende handelspraksis er reguleret af aftaleretten, finder stk. 1 og 2 anvendelse ved siden af kapitel 2.”

Markedsføringslovens kapitel 2 indeholder regler om handelspraksis over for forbrugere.

Aftaleloven

Aftaleloven indeholder i kapitel 4 særlige regler om forbrugerftaler, herunder § 38 c der supplerer den almindelige bestemmelse i aftalelovens § 36 om adgangen til helt eller delvist at tilsidesætte en aftale, som det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre gældende. § 38 c har følgende ordlyd:

”§ 38 c. Ved forbrugerftaler gælder § 36, stk. 1. Såfremt det vil være stridende mod hederlig forretningsskik og bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren at gøre et aftalevilkår gældende, gælder de i § 36, stk. 1, nævnte retsvirkninger også, idet forbrugeren dog i så fald kan kræve, at den øvrige del af aftalen skal gælde uden ændringer, hvis dette er muligt.

Stk. 2. Hvis et aftalevilkår, som er omfattet af stk. 1, 2. pkt., ikke har været genstand for individuel forhandling, kan vilkåret dog ikke ændres eller tilsidesættes delvis, men skal tilsidesættes helt.

Stk. 3. Ved forbrugerftaler gælder § 36, stk. 2, med den ændring, at der ikke ved bedømmelsen af de forhold og omstændigheder, som er nævnt i § 36, stk. 2, herunder vilkår i andre aftaler, som hænger sammen med den pågældende aftale, kan tages hensyn til senere indtrufne omstændigheder til skade for forbrugeren med den virkning, at aftalen ikke kan tilsidesættes eller ændres.”

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF

Af præambelbetragtningerne til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF fremgår bl.a. følgende:

” ...

(7) For at få et velfungerende indre marked for forbrugerkredit bragt i stand må der indføres en harmoniseret fællesskabsramme på en række centrale områder. I lyset af den stadige udvikling af markedet for forbrugerkredit og de europæiske borgeres stigende mobilitet bør fremtidsorienterede fællesskabsbestemmelser, som vil kunne tilpasses fremtidige kredittyper, og som giver medlemsstaterne en passende grad af fleksibilitet med hensyn til gennemførelsen, kunne bidrage til at få etableret en moderne forbrugerkredit lovgivning.

...

(9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. Sådanne restriktioner bør dog kun gælde på de områder, hvor der er fastsat harmoniserede bestemmelser i dette direktiv. Hvor der ikke findes harmoniserede bestemmelser, bør medlemsstaterne fortsat kunne bibeholde eller indføre national lovgivning.

...

(26) Medlemsstaterne bør træffe de fornødne foranstaltninger med henblik på at fremme en ansvarlig praksis i alle faser af kreditforholdet under hensyntagen til de specifikke træk, der kendetegner deres kreditmarked. Der kan f.eks. være tale om foranstaltninger vedrørende forbrugeroplysning og -uddannelse, herunder advarsler om de risici, der er forbundet med betalingsmisligholdelse og overdreven gældsættelse. På et ekspanderende kreditmarked er det navnlig vigtigt, at kreditgivere ikke giver sig af med uansvarlig kreditgivning eller giver kredit uden forudgående vurdering af kreditværdighed, og medlemsstaterne bør udføre den nødvendige overvågning for at undgå sådan adfærd og fastsætte foranstaltninger med henblik på over for kreditgivere at have sanktioner, der gælder, hvis det sker. Uden at dette berører bestemmelserne om kreditrisiko i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/48/EF af 14. juni 2006 om adgang til at optage og udøve virksomhed som kreditinstitut (1) bør kreditgivere bære ansvaret for at kontrollere den enkelte forbrugers kreditværdighed. De bør med henblik herpå kunne anvende ikke blot oplysninger, som forbrugeren har givet i forbindelse med forberedelsen af den pågældende kreditaftale, men også oplysninger, der er givet under et længerevarende forretningsforhold. Medlemsstaternes myndigheder vil også kunne

udstede instrukser og passende retningslinjer for kreditgiverne. Forbrugerne bør også udvise forsigtighed og overholde deres kon-traktlige forpligtelser.

...

(28) For at vurdere en forbrugers kreditværdighed bør kreditgive-ren også søge i relevante databaser; de juridiske og faktiske om-stændigheder kan nødvendiggøre søgninger i forskelligartet om-fang. For at undgå konkurrenceforvridning mellem kreditgivere bør det sikres, at kreditgivere har adgang til private eller offentlige databaser om forbrugere i en medlemsstat, hvor de ikke er etable-ret, på vilkår, som er ikke-diskriminerende i forhold til kreditgivere i den pågældende medlemsstat.

...

(30) Dette direktiv regulerer ikke aftaleretlige spørgsmål i forbin-delse med kreditaftalers gyldighed. Medlemsstaterne kan derfor på dette område bibeholde eller indføre nationale bestemmelser, der er i overensstemmelse med fællesskabsretten.

...”

Direktivet indeholder i artikel 8 følgende bestemmelse om kreditværdigheds-vurdering:

” Artikel 8

Forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed

1. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren, inden kreditaftalen ind-gås, vurderer forbrugerens kreditværdighed på grundlag af fyldestgø-rende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugerens og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database. Med-lemsstater, hvis lovgivning kræver, at kreditgiveren vurderer forbruge-rens kreditværdighed på grundlag af en søgning i den relevante data-base, kan opretholde denne forpligtelse.
2. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren, hvis parterne bliver enige om at ændre det samlede kreditbeløb efter kreditaftalens indgåelse, ajourfører de finansielle oplysninger, som han råder over om forbruge-ren, og vurderer forbrugerens kreditværdighed før enhver væsentlig forhøjelse af det samlede kreditbeløb.”

Retningslinjer fra European Banking Authority (EBA)

Den Europæiske Banktilsynsmyndighed har i medfør af artikel 16 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1093/2010 af 24. november 2010 hjemmel til at udstede retningslinjer og henstillinger rettet til kompetente myn-digheder eller finansielle institutioner med henblik på at fastlægge en konse-kvent og effektiv tilsynspraksis i det europæiske finanstillssystem (ESFS), og

de kompetente myndigheder og finansielle institutioner skal bestræbe sig bedst muligt på at efterleve disse retningslinjer og henstillinger.

Af EBA's retningslinjer for oprettelse og overvågning af lån af 29. maj 2020 fremgår følgende:

” ...

5. Procedurer for oprettelse af lån

5.1 Information og dokumentation

84. Institutterne og kreditgiverne bør have tilstrækkelige, præcise og ajourførte oplysninger og data i forbindelse med vurderingen af låntagerens kreditværdighed og risikoprofil, inden de indgår en låneaftale.

85. Med henblik på vurdering af forbrugeres kreditværdighed bør institutterne og kreditgiverne have adgang til og anvende oplysninger, der er baseret på nødvendig og relevant dokumentation, om mindst følgende:

- a. formålet med lånet, hvis det er relevant for den pågældende produkt-type
- b. beskæftigelse
- c. kilde til tilbagebetalingsevne
- d. husstandens sammensætning og forsørgede
- e. finansielle forpligtelser og udgifter til deres opfyldelse
- f. faste udgifter
- g. sikkerhedsstillelse (for sikret långivning)
- h. andre risikoafbødende faktorer, f.eks. garantier, hvis sådanne foreligger.

Institutterne og kreditgiverne kan overveje at anvende specifikke oplysninger, dataelementer og dokumentation anført i bilag 2.

...

87. Institutterne og kreditgiverne kan anvende de allerede foreliggende oplysninger og data vedrørende eksisterende kunder og låntagere i overensstemmelse med kravene i forordning (EU) nr. 2016/679, hvis sådanne oplysninger og data er relevante og ajourførte.

88. Hvis oplysningerne og dataene ikke er umiddelbart tilgængelige, bør institutterne og kreditgiverne indsamle de nødvendige oplysninger og data fra låntageren og/eller tredjeparter, herunder relevante databaser, hvis det er relevant. I forbindelse med indsamlingen af oplysninger

og data om låntageren fra tredjeparter bør institutterne og kreditgiverne sørge for, at kravene i forordning (EU) nr. 2016/679 er opfyldt.

89. Hvis institutterne og kreditgiverne er usikre på nøjagtigheden og pålideligheden af oplysningerne og dataene, bør de foretage den nød-vendige kontrol, rette rimelige forespørgsler til låntageren og tredjeparter (f.eks. arbejdsgiver, offentlige myndigheder eller relevante databaser) og træffe rimelige foranstaltninger for at bekræfte de indsamlede oplysninger og data. Inden sådanne forespørgsler rettes til tredjeparter vedrørende låntagerens personlige data, bør institutterne og kreditgiverne sikre, at kravene i forordning (EU) nr. 2016/679 er opfyldt, navnlig med hensyn til underretning og indhentning af tilladelse fra låntageren.

...

91. Hvis låntageren kan forventes at få finansielle vanskeligheder i forbindelse med opfyldelsen af kontraktlige låneforpligtelser, bør institutterne og kreditgiverne anmode låntageren om pålidelig dokumentation, der viser en realistisk fremskrivning af vedkommendes evne til at bevare sin betalingsdygtighed. I dette tilfælde kan både oplysninger fra tredjeparter som f.eks. skatterådgivere, revisorer og andre eksperter, og oplysninger fra låntagere anvendes.

...

5.2 Vurdering af låntagerens kreditværdighed

5.2.1 Generelle bestemmelser om forbrugerlån

...

96. Institutterne og kreditgiverne bør i overensstemmelse med den relevante forbrugerbeskyttelseslovgivning vurdere låntagerens evne og mulighed for at opfylde forpligtelserne i henhold til låneaftalen, og de bør navnlig vurdere kilden til låntagerens tilbagebetalingsevne under hensyntagen til de særlige forhold ved lånet, f.eks. dets art, løbetid og rente.

...

98. Når det vurderes, om låntageren kan opfylde forpligtelserne i henhold til låneaftalen, bør institutterne og kreditgiverne tage hensyn til relevante faktorer, der kan påvirke låntagerens nuværende og fremtidige tilbagebetalingsevne, og de bør undgå at skabe urimelige byrder og overdreven gældsætning. Disse faktorer bør omfatte andre betalingsforpligtelser, resterende løbetid, renter, udestående beløb og deres tilbagebetalingsadfærd, f.eks. dokumentation for manglende betalinger og deres omstændigheder samt direkte relevante skatter og forsikringer, hvis de kendes.

...

101. For at vurdere låntagerens evne til at opfylde forpligtelserne i henhold til låneaftalen bør institutterne og kreditgiverne anvende passende metoder og tilgange, som kan omfatte modeller, såfremt disse retningslinjer overholdes. Valget af den egnede og hensigtsmæssige metode bør afhænge af lånets risikoniveau, størrelse og type.
...

I bilag 2 til retningslinjerne er det anført, at kreditgivere mv., hvis det er relevant og mere hensigtsmæssigt, f.eks. når der bruges automatiserede modeller ved långivning, kan anvende andre informationstyper/-kilder og data af økonomisk eller finansiel art, som er nødvendige for at foretage kreditværdigheds-vurderingen i overensstemmelse med bl.a. direktiv 2008/48/EF.

Forløbet op til vedtagelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/2225 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af direktiv 2008/48/EF

Europa-Kommissionen aflagde den 5. november 2020 en rapport til Europa-Parlamentet og Rådet, der indeholdt en evaluering af gennemførelsen af direktiv 2008/48/EF om forbruger kreditaftaler. Af rapporten fremgår det, at den overordnede konklusion på evalueringen var, at direktivet har været delvist virkningsfuldt for så vidt angår sikring af høje standarder for forbrugerbeskyttelse og fremme af udviklingen af et indre marked for kredit, men at bestemmelser vedrørende vurderinger af kreditværdighed og kreditdatabaser ikke har været fuldt ud virkningsfulde. Følgende fremgår således bl.a. af rapporten:

”...

2.4 Mangler i direktivet

...

Definitioner og klare udtryk

...

Der opstår også retsusikkerhed som følge af upræcis ordlyd i visse af direktivets bestemmelser, såsom dem om standardoplysninger, der skal medtages i reklamer, om oplysninger forud for aftaleindgåelse og om vurdering af kreditværdighed, hvor der anvendes udtryk som ”tilstrækkelige oplysninger” og ”i god tid” uden yderligere specifikation.

...

Vurdering af kreditværdighed og databaser

I direktivets artikel 8 er der fastsat en ”forpligtelse til at vurdere forbrugers kreditværdighed, inden der gives kredit til forbrugeren”. I artiklen står der, at kreditoren skal vurdere: ”forbrugers kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database” uden specifikt at definere de oplysninger, der skal kontrolleres, eller under hvilke betingelser kreditoren kan betragte forbrugeren som kreditværdig.

...

Et flertal af medlemsstaterne har fastsat yderligere bestemmelser om vurderingen af kreditværdighed og adgangen til databaser, der yderligere fastlægger, hvordan vurderingen af kreditværdigheden skal gennemføres, og pålægger kreditorer andre forpligtelser. De fleste medlemsstater, der gik ud over den enkle forpligtelse med at kontrollere en låntagers solvens, har fastlagt hvilke dokumenter, forbrugerne skal fremlægge for at få deres kreditværdighed vurderet.

...

Ud over forskellene i den måde, hvorpå medlemsstaterne i praksis håndterede de generiske krav i artikel 8 og 9, pålagde nogle medlemsstater kreditorer en række andre forpligtelser med hensyn til vurdering af kreditværdighed, såsom regler, der forbyder kreditorerne at opsig kreditaftalen eller at pålægge sanktioner og morarenter, hvis vurderingen af kreditværdigheden ikke blev foretaget korrekt.

Som følge heraf har de nuværende bestemmelser i direktivet ført til en fragmenteret situation med hensyn til reglerne for vurdering af kreditværdighed samt kompatibiliteten mellem databaser, hvilket hindrer et velfungerende indre marked for forbrugerkredit.

...

5. Konklusioner og det videre forløb

...

Disse kendsgerninger peger på det mulige behov for en revision af visse bestemmelser i direktivet, især med hensyn til anvendelsesområdet og kreditgivningsproces (herunder oplysninger forud for indgåelse af kontrakten og vurdering af kreditværdighed). En sådan revision kan også være en passende mulighed for at overveje løsninger på andre mangler, såsom en forbedring af definitionerne.

...”

Europa-Kommissionen fremsatte den 30. juni 2021 forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forbrugerkredit (Com (2021)347 final) til afløsning af direktiv 2008/48/EF

Direktivforslaget er omtalt i Justitsministeriets samlenotat af 30. maj 2022 til brug for rådsmødet (konkurrenceevne – indre marked og industri) den 9. juni 2022. Af notatets pkt. 3, 9 og 10 fremgår bl.a. følgende:

”...

3. Formål og indhold

...

3.7 Kreditværdighedsvurdering (artikel 18)

Det foreslås præciseret, at vurderingen af kreditværdigheden foretages under hensyntagen til forbrugernes interesse og på grundlag af nød-vendige og forholdsmæssige oplysninger om forbrugerens indtægter, udgifter og andre finansielle og økonomiske omstændigheder. *Det er tilføjet i formandskabets kompromistekst, at oplysningerne skal være nødvendige og forholdsmæssige i forhold til kredittens karakter og risici for forbrugeren.*

...

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger *Der ses overordnet at være støtte til formandskabets kompromisforslag, og det er forventningen, at der vil kunne opnås en generel indstilling. Flere medlems-stater har tilkendegivet, at de anser kompromisforslaget for at være en forbed-ring og at de anser det for realistisk at opnå en generel indstilling til Konkurrenceevnerådsmødet i juni.*

9.1 Forhandlingssituationen

...

Medlemsstaterne er generelt enige om vigtigheden af bestemmelsen om kreditværdighedsvurdering, selvom der dog har været uenighed om den præcise udformning. Der har under forhandlingerne ikke været udtrykt støtte til det danske synspunkt om, at der bør indhentes de samme oplysninger ved enhver kreditværdighedsvurdering uanset beløbets størrelse. Visse medlemsstater har i den forbindelse udtrykt ønske om, at der var fleksibilitet ved gennemførelsen af en kreditværdighedsvurdering.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter forslaget. Regeringen er enig i behovet for at sikre en bedre forbrugerbeskyttelse på forbrugerkreditområdet og finder det vigtigt, at området tilpasses digitaliseringen. Regeringen støtter endvidere en begrænsning af omkostningerne ved forbrugerkreditaftaler, og at der foretages en grundig kreditværdighedsvurdering.

...

Regeringen finder herudover, at flere andre af de foreslåede bestem-melser, bl.a. om kravene til kreditværdighedsvurderingen og rådgiv-ningstjenester kan give anledning til tvivl om den nærmere forståelse heraf, og at det derfor er nødvendigt med præciseringer. ...

For så vidt angår kravene til kreditværdighedsvurderingen er de danske prioriteter kun delvist imødekommet, idet proportionalitetsvurderingen nu skal foretages i forhold til både kredittens art og forbrugeren, men fastholder brug af proportionalitetsprincip ved fastlæggelsen af hvilke oplysninger, der bør indgå ved en kreditværdighedsvurdering. Samlet set vurderes kompromisforslaget at være acceptabelt i lyset af forhandlingssituationen.

...”

Den 18. oktober 2023 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet direktiv (EU) 2023/2225 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af direktiv 2008/48/EF med virkning fra den 20. november 2026. Medlemsstaterne skal senest den 20. november 2025 have vedtaget og offentliggjort de love og administrative be-stemmelser, der er nødvendige for at efterkomme direktivet.

Følgende fremgår af præambelbetragtningerne til det nye direktiv:

” ...

(13) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle for-brugere i Unionen nyder samme høje grad af beskyttelse af deres inter-esser og for at skabe et velfungerende indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre bestemmelser på nationalt plan, der afviger fra dem, der er fastsat i dette direktiv, medmindre an-det er fastsat i dette direktiv.

...

(53) Medlemsstaterne bør træffe de fornødne foranstaltninger med hen-blik på at fremme en ansvarlig praksis i alle faser af kreditforholdet un-der hensyntagen til deres kreditmarkeders særlige kendetegn. Det bør være muligt for disse foranstaltninger at omfatte f.eks. oplysninger og formidling af viden til forbrugerne, herunder advarsler om de risici, der er i relation til betalingsmisligholdelse og overdreven gældsætning. På et ekspanderende kreditmarked er det navnlig vigtigt, at kreditgivere ikke giver sig af med uansvarlig långivning eller giver kredit uden for-udgående vurdering af kreditværdighed. Medlemsstaterne bør udføre den nødvendige overvågning for at undgå sådan adfærd fra kreditgive-re og fastsætte de nødvendige sanktioner over for en sådan adfærd.

Uden at det berører bestemmelserne om kreditrisiko i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/36/EU bør kreditgivere bære an-svaret for individuelt at kontrollere forbrugerens kreditværdighed.

Med henblik herpå bør kreditgivere have lov til at anvende oplysnin-ger, som forbrugeren har givet, ikke blot under forberedelsen af den pågældende kreditaftale, men også under et længerevarende forret-ningsforhold. Forbrugerne bør også udvise forsigtighed og overholde deres kontraktlige forpligtelser.

(54) Det er vigtigt, at forbrugerens evne og tilbøjelighed til at tilbagebe-tale kreditten vurderes og kontrolleres, inden der indgås en kreditafta-le. Denne vurdering af kreditværdighed bør være forholdsmæssig og foretages i forbrugerens interesse for at forhindre uansvarlig ud-lånspraksis og overdreven gældsætning og bør tage hensyn til alle nød-vendige og relevante faktorer, der kan påvirke forbrugerens evne til at tilbagebetale kreditten.

Tilbagebetalingsplanen bør skræddersys til for-brugerens særlige behov og tilbagebetalingsevne. I tilfælde, hvor kredi-tansøgningen indgives i fællesskab af mere end én forbruger, vil vurde-ringen af kreditværdigheden kunne foretages på grundlag af den fælles tilbagebetalingsevne. En positiv vurdering bør ikke berøre kreditgive-rens aftalefrihed i forbindelse med kreditgivning. Medlemsstaterne bør kunne udstede yderligere vejledning om yderligere kriterier og meto-

der til vurdering af en forbrugers kreditværdighed, f.eks. ved at fast-sætte grænser for forholdet mellem lån og værdi eller forholdet mellem lån og indtægt.

(55) Vurderingen af kreditværdigheden bør baseres på oplysninger om forbrugers finansielle og økonomiske situation. Sådanne oplysninger bør være nødvendige og stå i et rimeligt forhold til kredittens art, løbe-tid, værdi og risici for forbrugeren i overensstemmelse med princippet om dataminimering i forordning (EU) 2016/679 og bør være relevante, fuldstændige og korrekte. Disse oplysninger bør som minimum omfatte forbrugers indtægter og udgifter, herunder ved passende hensyntagen til forbrugers aktuelle forpligtelser, bl.a. leveomkostninger for forbrugeren og forbrugers husstand, samt forbrugers finansielle forpligtelser. Disse oplysninger bør ikke omfatte særlige kategorier af personoplysninger omhandlet i artikel 9, stk. 1, i forordning (EU) 2016/679, såsom helbredsoplysninger, herunder oplysninger om kræft-sygdomme, og oplysninger fra sociale netværk. Den Europæiske Bank-tilsynsmyndigheds retningslinjer af 29. maj 2020 for oprettelse og over-vågning af lån indeholder retningslinjer for, hvilke kategorier af oplysninger der kan anvendes til behandling af personoplysninger med henblik på kreditværdighedsrelaterede formål, herunder dokumentation for indtægter eller andre tilbagebetalingskilder samt oplysninger om finansielle aktiver og passiver eller andre finansielle forpligtelser. Forbrugerne bør give oplysninger om deres finansielle og økonomiske situation for at lette vurderingen af kreditværdigheden. Der bør kun stilles kredit til rådighed for forbrugeren, hvor resultatet af vurderingen af kreditværdigheden viser, at de forpligtelser, der følger af kreditaftalen, sandsynligvis vil blive opfyldt på den måde, der kræves i henhold til den pågældende aftale. Ved vurderingen af forbrugers evne til at opfylde sine forpligtelser i henhold til kreditaftalen bør kreditgiveren tage hensyn til relevante faktorer og særlige omstændigheder, f.eks., men ikke begrænset til, kreditter ydet i overensstemmelse med dette direktiv til finansiering af studier eller til dækning af ekstraordinære sundheds-udgifter, forekomsten af tilstrækkelig dokumentation for, at sådanne kreditter vil bibringe forbrugeren fremtidige indtægter, eller forekomsten af sikkerhedsstillelse eller andre former for garantier, som forbrugeren vil kunne tilvejebringe med henblik på at stille sikkerhed for kreditten.
...

Forpligtelsen til at vurdere forbrugers kreditværdighed følger af direktivets artikel 18:

”

Artikel 18

Forpligtelse til at vurdere forbrugers kreditværdighed

1. Medlemsstaterne stiller krav om, at kreditgiveren foretager en grundig vurdering af forbrugers kreditværdighed, inden der indgås en kreditaftale. Denne vurdering foretages i forbrugers interesse for at forhindre uansvarlig udlånspraksis og overdreven gæld-sætning og tage passende hensyn til faktorer, der er relevante for at

kontrollere forbrugerens udsigter til at opfylde sine forpligtelser i henhold til kreditaftalen.

2. Medlemsstaterne sikrer, at kreditformidlere på korrekt vis forelægger de nødvendige oplysninger fra forbrugeren for den relevante kreditgiver i overensstemmelse med forordning (EU) 2016/679, således at der kan foretages en vurdering af kreditværdigheden.
3. Vurderingen af kreditværdigheden foretages på grundlag af relevante og korrekte oplysninger om forbrugerens indtægter og udgifter og andre finansielle og økonomiske omstændigheder, som er nødvendige og står i et rimeligt forhold til kredittens art, løbetid, værdi og risici for forbrugeren. Disse oplysninger kan omfatte dokumentation for indtægter eller andre tilbagebetalingskilder, oplysninger om finansielle aktiver og passiver eller oplysninger om andre finansielle forpligtelser. Disse oplysninger må ikke omfatte de særlige kategorier af oplysninger, der er omhandlet i artikel 9, stk. 1, i forordning (EU) 2016/679. Oplysningerne indhentes fra relevante interne eller eksterne kilder, herunder forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, på grundlag af en søgning i en database, der er omhandlet i dette direktivs artikel 19. Sociale netværk anses ikke som en ekstern kilde med henblik på dette direktiv.

De oplysninger, der indhentes i henhold til dette stykke, kontrolleres på passende vis, hvor det er nødvendigt ved henvisning til uafhængigt verificerbar dokumentation.

4. Medlemsstaterne stiller krav om, at kreditgiveren fastlægger procedurer for den i stk. 1 omhandlede vurdering og dokumenterer og vedligeholder sådanne procedurer. Medlemsstaterne stiller også krav om, at kreditgiveren dokumenterer og opbevarer de oplysninger, der er omhandlet i stk. 3.
5. Hvis kreditansøgningen indgives i fællesskab af mere end én forbruger, foretager kreditgiveren vurderingen af kreditværdigheden på grundlag af forbrugernes fælles tilbagebetalingsevne.
6. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren kun stiller kreditten til rådighed for forbrugeren, hvis resultatet af kreditværdighedsvurderingen viser, at de forpligtelser, der følger af kreditaftalen, sandsynligvis vil blive opfyldt på den måde, der kræves i henhold til den pågældende aftale, under hensyntagen til de relevante faktorer som omhandlet i stk. 1.
7. Medlemsstaterne sikrer, at en kreditgiver, der indgår en kreditaftale med en forbruger, ikke efterfølgende kan annullere eller ændre kreditaftalen til skade for forbrugeren med den begrundelse, at vurderingen af kreditværdigheden var ukorrekt. Dette stykke finder ikke anvendelse, hvis det påvises, at forbrugeren bevidst har tilbageholdt eller forfalsket de i stk. 3
8. Hvis vurderingen af kreditværdigheden omfatter brug af automatisk behandling af personoplysninger, sikrer medlemsstaterne, at

forbrugeren har ret til at anmode om og få menneskelig indgriben fra kreditgiveren i form af retten til at:

- a) anmode om og få en tydelig og forståelig forklaring fra kreditgiveren på vurderingen af kreditværdigheden, herunder om den logik og de ri-sici, der er forbundet med den automatiske behandling af personoplysninger, samt om dens betydning og virkning for afgørelsen
- b) give udtryk for forbrugers eget synspunkt over for kreditgiveren, og
- c) anmode om en gennemgang af vurderingen af kreditværdigheden og afgørelsen om kreditgiverens kreditgivning.

Medlemsstaterne sikrer, at forbrugeren underrettes om den ret, der er omhandlet i første afsnit.

- 9. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren, hvis kreditansøgningen afslås, er forpligtet til straks at underrette forbrugeren om afslaget og, hvis det er relevant, henvise forbrugeren til let tilgængelige gældsrådgivningstjenester. I givet fald underretter kreditgiveren forbrugeren om, at vurderingen af kreditværdigheden er baseret på automatisk databehandling, og om forbrugers ret til menneskelig vurdering og proceduren for at anfægte afgørelsen.
- 10. Hvis parterne aftaler at ændre det samlede kreditbeløb efter indgåelsen af kreditaftalen, sikrer medlemsstaterne, sikrer medlemsstaterne, at kreditgiveren er forpligtet til at revurdere forbrugers kreditværdighed på grundlag af ajourførte oplysninger, inden det samlede kreditbeløb forhøjes væsentligt.
- 11. Medlemsstaterne kan kræve, at kreditgivere vurderer forbrugernes kreditværdighed på grundlag af en søgning i den relevante database. Vurderingen af kreditværdighed må dog ikke udelukkende baseres på forbrugers kredithistorik.”

Der er endnu ikke fremsat lovforslag med henblik på gennemførelsen af det nye direktiv i dansk ret.

EU-Domstolens praksis

EU-Domstolen har i flere domme udtalt sig om rækkevidden og fortolkningen af artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet (direktiv 2008/48/EF), herunder i dom af 18. december 2014 i sag C-449/13, CA Consumer Finance, der omhandlede tre forbrugers lån hos selskabet CA Consumer Finance og spørgsmålet om efter-prøvelse af forbrugernes kreditværdighed.

Af præmisserne fremgår bl.a. følgende:

”33 Med sit tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 8 i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den er til hinder for,

at en efterprøvelse af forbrugerens kreditværdighed foretages alene på grundlag af oplysninger, som sidstnævnte er fremkommet med, uden at der er foretaget en effektiv kontrol af disse oplysninger ved hjælp af andre forhold.

34 Det fremgår af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, at kreditgiveren, inden kreditaftalen indgås, vurderer forbrugerens kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, ind-hentes hos forbrugerens og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database.

35 I denne henseende fremgår det af 26. betragtning til nævnte direktiv, at kreditgivere bør bære ansvaret for at kontrollere den enkelte forbrugers kreditværdighed, og at de med henblik herpå bør kunne anvende ikke blot oplysninger, som forbrugerens har givet i forbindelse med forberedelsen af den pågældende kreditaftale, men også oplysninger, der er givet under et længerevarende forretningsforhold. Denne forpligtelse tilsigter således at ansvarliggøre kreditgiverne og undgå udbetaling af kreditter til forbrugere, der ikke er kreditværdige.

36 Direktiv 2008/48 angiver ikke en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at efterprøve forbrugerens kreditværdighed, og præciserer heller ikke, om disse oplysninger skal kontrolleres, og på hvilken måde de skal kontrolleres. I stedet giver af-fattelsen af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, læst i lyset af 26. betragtning til dette, kreditgiveren en skønmargin med henblik på at afgøre, om de oplysninger, denne er i besiddelse af, er tilstrækkelige eller ej til at dokumentere forbrugerens kreditværdighed, og om han skal efter-prøve disse ved hjælp af andre beviselementer.

37 Heraf følger det for det første, at det påhviler kreditgiveren i hvert enkelt tilfælde og under hensyntagen til de specifikke omstændigheder i forbindelse hermed, at afgøre, om de nævnte oplysninger er brugbare og fyldestgørende med henblik på efterprøvelsen af forbrugerens kreditværdighed. I denne henseende kan spørgsmålet om, hvorvidt de på-gældende oplysninger er fyldestgørende, afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugerens personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen. Denne kontrol kan finde sted ved hjælp af dokumentation af forbrugerens finansielle situation, men det kan ikke udelukkes, at en kreditgiver kan tage hensyn til det forudgående kendskab til den potentielle låntagers finansielle situation i forhold til det lån, som han kan få tildelt. Simple, uunderbyggede erklæringer, som forbrugerens fremsætter, kan dog ikke i selv kvalificeres som fyldestgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt dokumentation.

38 For det andet og med forbehold for andet punktum i artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, hvorefter medlemsstaterne kan opretholde kredit-giverens forpligtelse til at søge i en database i deres lovgivning, pålæg-ger direktiv 2008/48 ikke kreditgivere at foretage en systematisk efter-prøvelse af rigtigheden af de oplysninger, forbrugerens fremkommer med. Afhængigt af omstændighederne i hvert enkelt tilfælde kan kreditgiveren enten stille sig tilfreds med de oplysninger, som forbrugerens

er fremkommet med, eller vurdere, at det er nødvendigt at indhente en bekræftelse af disse oplysninger.

39 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den på den ene side ikke er til hinder for, at efterprøvelsen af forbrugerens kreditværdighed alene sker på baggrund af oplysninger, som denne sidstnævnte er fremkommet med, på betingelse af, at disse oplysninger er fyldestgørende, og at simple erklæringer fra forbrugers side er vedlagt dokumentation, og at den på den anden side ikke pålægger kreditgiveren at foretage en systematisk efterprøvelse af rigtigheden af de oplysninger, forbrugeren fremkommer med.”
 ...”

EU-domstolen har i dom af 6. juni 2019 i sag C-58/18, Schyns, der handlede om en forbrugers kreditkøb af et solcelleanlæg, udtalt følgende i præmisserne:

”...

38 Det skal præciseres, at selv om den forelæggende ret kun har nævnt artikel 5, stk. 6, i direktiv 2008/48, henviser de nævnte spørgsmål i det væsentlige til kreditgivers undersøgelse af forbrugers kreditværdighed som fastsat i dette direktivs artikel 8, stk. 1. Som generaladvokaten har anført i punkt 66 i forslaget til afgørelse, bør denne artikel indgå blandt de EU-retlige instrumenter, som den forelæggende ret anmoder Domstolen om at fortolke (jf. i denne retning dom af 10.9.2014, Kušio-nová, C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 45).

39 Artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48 bestemmer, at medlemsstaterne skal sikre, at kreditgiveren, inden kreditaftalen indgås, vurderer forbrugers kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database.

40 Domstolen har i denne forbindelse fastslået, at denne forpligtelse til at efterprøve forbrugers kreditværdighed tilsigter at ansvarliggøre kreditgiveren og undgå udbetaling af kreditter til forbrugere, der ikke er kreditværdige (dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 43).

41 Pligten for kreditgiver til inden aftaleindgåelsen at vurdere låntagers kreditværdighed bidrager – for så vidt som den tilsigter at beskytte forbrugere mod risikoen for overdreven gældsætning og insolvens – til gennemførelsen af formålet med direktiv 2008/48 som anført i nærværende doms præmis 28.

42 Det bemærkes, at direktiv 2008/48 ikke indeholder nogen bestemmelse om, hvordan kreditgiver skal forholde sig i tilfælde af tvivl med hensyn til forbrugers kreditværdighed.

43 I denne henseende, og som anført af generaladvokaten i punkt 71 i forslaget til afgørelse, bemærkes, at fastlæggelsen af de forpligtelser, som kreditgiver kan pålægges efter kontrollen af kreditværdighed,

henhører – hvad angår kreditaftaler omfattet af direktiv 2008/48 – under medlemsstaternes kompetence og er således ikke omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

44 Selv om direktiv 2008/48 som bemærket i nærværende doms præmis 29 kun harmoniserer visse aspekter af medlemsstaternes regler på området for forbrugerkreditaftaler, fremgår det af 44. betragtning til dette direktiv, at for at sikre gennemskuelighed og stabilitet på markedet i afventen af yderligere harmonisering bør medlemsstaterne sikre, at der findes passende foranstaltninger til regulering eller overvågning af kreditgivers virksomhed.

45 Den omstændighed, at kreditgivers forpligtelse til at kontrollere forbrugerens kreditværdighed ledsages af en juridisk konsekvens med hensyn til, hvordan kreditgiver skal forholde sig i tilfælde af en negativ vurdering, er ikke til skade for formålet med artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48. I 26. betragtning til dette direktiv gentages således formålet om at holde kreditgivere ansvarlige og afskrække dem fra at udstede lån på uansvarlig vis.
...”

Den seneste dom vedrørende artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet er afsagt af EU-Domstolen den 11. januar 2024 i sag C-755/22, Nárokuj. Sagen angik en forbruger, der efter at have tilbagebetalt sit lån uden forud herfor at have gjort klagepunkter mod aftalens gyldighed gældende, nu gjorde gældende, at kreditaftalen var ugyldig på grund af kreditgivers manglende kreditværdighedsvurdering af ham. Det påståede krav som følge heraf, overdrog han til et selskab, der gjorde et synspunkt om uberettiget berigelse gældende. For EU-Domstolen var spørgsmålet navnlig, om en kreditgiver kan sanktioneres med en aftales ugyldighed og fortabelse af retten til renter i en situation, hvor kreditaftalen er fuldstændig opfyldt af parterne, og forbrugeren ikke har lidt skade som følge af tilsidesættelsen, og af dommens præmisser fremgår følgende:

”...

31 Det fremgår af ordlyden af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, at kreditgiveren er forpligtet til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, inden kreditaftalen indgås. Domstolen har allerede fremhævet den prækontraktuelle karakter af denne forpligtelse (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 45).

32 Denne omstændighed alene gør det imidlertid ikke muligt i givet fald at fastslå, under hvilke betingelser den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen kan afhjælpe, at der foreligger en tilsidesættelse af kreditgiverens forpligtelse til vurdere forbrugerens kreditværdighed, således at direktiv 2008/48 hverken angiver på hvilken måde kreditgiver skal opfylde denne forpligtelse (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 36), eller hvilke pligter der påhviler kreditgiveren alt efter, hvad resultaterne af vurde-

ringen er (jf. i denne retning dom af 6.6.2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, præmis 42 og 43).

33 Hvad angår undersøgelsen af de formål, der forfølges med direktiv 2008/48, fremgår det af fast retspraksis, at forpligtelsen til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, der er fastsat i direktivets artikel 8, for så vidt som den tilsigter at beskytte forbrugerne mod risikoen for overdreven gældsætning og insolvens, bidrager til gennemførelsen af formålet med nævnte direktiv, der, som det fremgår af syvende og niende betragtning hertil, på området for forbrugerkreditaftaler består i en fuldstændig og bindende harmonisering på visse nøgleområder, der betragtes som nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Den Europæiske Union nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser, og for at lette indførelsen af et velfungerende indre marked for forbrugerkredit (dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 42, og af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 21).

34 Derudover har Domstolen gentagne gange med hensyn til 26. betragtning til direktiv 2008/48 fastslået, at denne forpligtelse ligeledes har til formål at ansvarliggøre kreditgiveren og undgå udbetaling af kreditter til forbrugere, der ikke er kreditværdige (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 35, af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 20, og af 10.6.2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, præmis 28).

35 Det følger for det første heraf, at kreditgiverens forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed har til formål at forebygge den blotte risiko for overdreven gældsætning eller insolvens, der følger af en utilstrækkelig kontrol af forbrugerens evne og tilbøjelighed til at tilbagebetale kreditten. Sådanne finansielle konsekvenser af indgåelsen af en kreditaftale for forbrugerens situation kan imidlertid ligeledes opstå efter tilbagebetalingen af kreditten.

36 For det andet bidrager ansvarliggørelsen af kreditgiverne og forebyggelsen af uansvarlig praksis i forbindelse med ydelse af kredit til forbrugere på afgørende vis til et velfungerende marked for forbrugerkredit. Idet disse formål er uafhængige af en bestemt forbrugers situation eller adfærd, opnås de ikke alene som følge af den fuldstændige opfyldelse af den kreditaftale, som forbrugeren har indgået. Enhver anden fortolkning ville tilskynde kreditgiveren til at se bort fra den forpligtelse, der påhviler vedkommende i medfør af artikel 8 i direktiv 2008/48, og ville kunne fratage bestemmelsen dens effektive virkning.

37 Det følger heraf, at en analyse baseret på formålene med artikel 8 i direktiv 2008/48 gør det muligt at konkludere, at en tilsidesættelse af den i denne bestemmelse fastsatte forpligtelse for kreditgiveren til at vurdere forbrugerens kreditværdighed ikke kan afhjælpes alene ved den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen. Den omstændighed, at forbrugeren ikke har gjort noget klagepunkt gældende mod denne aftale i tilbagebetalingsperioden, er uden betydning.

...”

Anbringender

Parterne har i det væsentligste procederet i overensstemmelse med deres påstandsdokumenter. I det følgende gengives parternes anbringender, som disse fremgår af de indleverede påstandsdokumenter. Henvisninger til ekstrakt og materialesamling mv. er udeladt og markeret med [...].

Resurs Bank har anført følgende:

”8. Anbringender i forhold til Finanstilsynet

Resurs Bank har nedlagt påstand om, at Finanstilsynets afgørelse af 12. januar 2022 skal ophæves, for så vidt angår det første påbud om foretagelse af kreditværdighedsvurdering [...].

Som det allerede er fremgået, tillægger kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og forbrugerkreditdirektivets artikel 8, stk. 1, Resurs Bank et skøn i forhold til at afgøre, hvilke oplysninger der i hvert enkelt tilfælde er ”fyldestgørende”, og om forbrugeren på dette grundlag er kreditværdig.

Med afgørelsen af 12. januar 2022, der, for så vidt angår det første påbud, implementerer Finanstilsynets og Forbrugerombudsmandens vejledning fra marts 2021, overtager Finanstilsynet dette skøn ved udtømmende og generelt at fastsætte den metode og de oplysninger, som Resurs Bank skal anvende i sin kreditværdighedsvurdering.

Det fastsættes således, at kreditværdighedsvurderingen skal baseres på beregning af et rådighedsbeløb ud fra dokumenterede oplysninger om alle forbrugers faste udgifter og indtægter, og at rådighedsbeløbet derefter skal holdes op imod satserne i den til enhver tid værende gældssaneringsbekendtgørelse [...]. Finanstilsynet efterlader hverken rum for tillid til forbrugeren eller rum for at tilpasse vurderingen i lyset af andre relevante oplysninger, f.eks. størrelsen eller formålet med den ansøgte kredit. Med andre ord bortser Finanstilsynet helt fra proportionalitetsbetragtninger.

Tilgangen er uforenelig med den klare praksis fra EU-Domstolen, som også afspejles i nylige kendelser fra Østre Landsret, herunder kendelsen gengivet i UfR 2022.54 Ø, hvor Østre Landsret udtalte, at der tilkommer kreditgiver et ”skøn [...] i forbindelse med valget og prioriteringen af de oplysninger, som X Bank A/S anvender ved kreditvurdering” [...], såvel som de nyere kendelser gengivet i UfR 2022.4319 Ø og UfR 2023.4580 Ø [...].

Finanstilsynets afgørelse er allerede af disse grunde i strid med kreditaftale-loven og forbrugerkreditdirektivet, hvorfor afgørelsen for så vidt angår det før-

ste påbud om foretagelse af kreditværdighedsvurdering skal ophæves. Yderligere grunde anføres i det følgende.

8.1 Ikke grundlag for krav om beregning af rådighedsbeløb i alle tilfælde

Med første del af påbuddet søger Finanstilsynet at pålægge Resurs Bank som led i en kreditværdighedsvurdering at ”beregne rådighedsbeløb for alle lån” [...]. Påbuddet indeholder således et helt generelt krav gældende for ”alle lån”, og påbuddet må tilsidesættes, såfremt et sådant helt generelt krav ikke følger af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og forbrugerkreditdirektivets artikel 8, stk. 1.

Konkret havde denne første del af påbuddet sammenhæng med, at Resurs Bank efter sin hidtidige praksis og i samarbejde med optikere ydede lån på op til 10.000 kr. uden at beregne et rådighedsbeløb for ansøgeren [...]. I stedet blev vurderingen efter den hidtidige praksis foretaget ud fra oplysninger om låntagers brutto- og nettoløn indhentet fra eSkat, oplysning om låntagers civilstatus samt opslag i interne og enkelte eksterne databaser. Samtidig indgik selvfølgelig den viden, at formålet med lånet var at finansiere køb af briller, og at det maksimale lånebeløb alene gik op til 10.000 kr.

Finanstilsynet anerkendte indtil for få år siden, at en sådan kreditværdigheds-vurdering under hensyn til proportionalitet kan opfylde lovens krav, idet Finanstilsynet eksempelvis i afgørelser af 20. juni 2019 vedrørende Ekspres Bank og Basisbank bl.a. anførte, at kreditgiver skal ”beregne rådighedsbeløb for alle lån, medmindre lånets størrelse, løbetid, låntagers indkomst m.v. tilsammen tilsiger, at det ikke vil være proportionalt at beregne rådighedsbeløbet” [...].

Det afspejlede, at EU-Domstolen nogle år forinden havde udtalt, at ”spørgsmålet om, hvorvidt de pågældende oplysninger er fyldestgørende, [kan] afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugers personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen” [...].

Finanstilsynet har under sagens forberedelse forsøgt sig med forskellige forklaringer på sit markante brud med hidtidig praksis:

Først forsøgte Finanstilsynet at forsvare sig med henvisninger til nogle konkrete enkeltsager [...], hvilket dog klart nok er utilstrækkeligt, al den stund påbuddet kræver beregning af rådighedsbeløb ”for alle lån”.

Efterfølgende syntes Finanstilsynet at have opgivet at argumentere på grundlag af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og forbrugerkreditdirektivets artikel 8, stk. 1, idet kravet om beregning af rådighedsbeløb ”for alle lån” i stedet er blevet begrundet som en ”sanktion” i medfør af direktivets artikel 23 [...], jf. herved også

afsnit 3.1 ovenfor. Det er det samme som en indrømmelse fra Finanstilsynets side af, at denne del af påbuddet er uden lovhjemmel.

Denne indrømmelse blev dog måske ikke vedstået, da Finanstilsynet blev mødt med den specifikke opfordring (3) [...], eftersom det gav anledning til, at tilsynet forsøgte sig med en tredje forklaring [...]. Tilsynet mente således nu at be-sidde ”et administrativt skøn” til at udfylde den generelle lovregel i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1 [...], hvilket dog var i åbenbar modstrid med forbrugerkreditdirektivets karakter af totalharmonisering som fremhævet i de danske lov-bemærkninger [...]. Det er blot en alternativ måde at indrømme den manglende lovhjemmel på.

Det følger allerede af ordlyden i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og forbrugerkreditdirektivets artikel 8, stk. 1, at der ikke gælder et absolut krav om beregning af rådighedsbeløb, idet kreditgiver alene skal basere sin vurdering på ”fyldestgørende oplysninger”, der kun skal indhentes hos forbrugeren, ”hvor det er relevant” [...].

Hvis det havde været lovgivers intention at indføre et absolut krav om beregning af rådighedsbeløb, ville det have fremgået af loven; som det mindste i form af et egentligt krav om at indhente oplysninger om både indtægter og faste udgifter.

Proportionalitetsprincippet står centralt i EU-retsgrundlaget, herunder EBA’s retningslinjer af 29. maj 2020, hvoraf fremgår, at det overlades til kreditgiver at vælge ”passende metoder og tilgange”, og at valget af metode ”bør afhænge af lånets risikoniveau, størrelse og type”, jf. pkt. 101 [...].

Finanstilsynet har medgivet, at der hverken i EBA’s retningslinjer eller i norske og svenske retningslinjer er krav om beregning af et rådighedsbeløb i alle tilfælde [...].

Et beregnet rådighedsbeløb kan udgøre en relevant oplysning, men det er ikke i alle tilfælde en nødvendig oplysning. Opgørelse af et rådighedsbeløb har i sig selv ikke nær den absolutte betydning for en kreditværdighedsvurdering, som Finanstilsynet antager. Et korrekt opgjort rådighedsbeløb reflekterer et øjebliks-billede af forbrugers faste indtægter og udgifter, som det står forbrugeren frit for at ændre. Nogle udgifter er selvsagt mere statiske, såsom boligudgifter, hvorimod andre kan ændres med kort varsel, f.eks. udgifter til bil, abonnements-tjenester mv.

Videre er forbrugers løbende ”overskud” i form af rådighedsbeløb ikke den eneste mulige kilde til tilbagebetaling af lånet, hvad der også er anerkendt i de danske lovbemærkninger, som angiver, at ”f.eks. løbende indtægter, låneom-

lægning eller realisation af aktiver” indgår i vurderingen af, om forbrugeren vil kunne betale de forudsatte afdrag [...].

Det gælder for visse forbrugsgoder, at den typiske forbruger vil være villig til at sikre finansiering af godet ved enten at bortprioritere eksisterende udgifter eller realisere aktiver. Det gælder f.eks. ved finansiering af briller, der naturligt kan have stor betydning for den enkelte forbruger.

I sammenhængen spiller især lånets størrelse en rolle, idet også en forbruger med forholdsvis lav indtægt efter omstændighederne vil kunne omprioritere sin økonomi, således at der kan betales de forudsatte afdrag, hvis kreditbeløbet er beskedent.

Et absolut krav om beregning af rådighedsbeløb bortser også fra, at en forbruger blot i en kort periode af sit liv kan have et behov for at forbrugsudjævne, hvad f.eks. kan gælde studerende, der inden for kort tid vil opleve ændrede indtægtsforhold.

Forbrugerens øvrige gæld og evne til ansvarlig forvaltning af gæld spiller selvsagt også en rolle, hvad kreditgiver f.eks. kan opnå viden om ved opslag i gældsregistre mv., som Resurs Bank gjorde [...].

Således kan det samlet tilføjes, at også lånets formål, låntagers gæld og låntagers aktiver i tillæg til lånets størrelse, lånets løbetid, låntagers indkomst og låntagers kreditstatus i registre mv. må kunne indgå som oplysninger i en kreditværdighedsvurdering, der efter omstændighederne ikke omfatter opgørelse af rådighedsbeløb.

Konkret må det for lån i den nævnte størrelsesorden (op til 10.000 kr.) og med det nævnte formål (finansiering til køb af briller) være tilstrækkeligt at anvende oplysninger om forbrugerens indkomst.

8.2 Ikke grundlag for krav om indhentelse af dokumentation mv.

Den anden del af Finanstilsynets påbud angår, at Resurs Bank skal ”foretage vurderingen af låntagers kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, hvilket indebærer, at Resurs Bank indhenter dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter” [...].

Med andet led synes Finanstilsynet at søge fastslået, at ”fyldestgørende oplysninger” alene kan udgøres af ”dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter”. Finanstilsynet ønsker derved at sætte sin egen vurdering af, hvilke oplysninger der altid skulle være nødvendige, i

stedet for Resurs Banks vurdering af, hvilke oplysninger der konkret er nød-vendige.

Det er muligt, at påbuddet tillige angår nogle af de mere detaljerede bemærk-ninger, som findes i afgørelsens afsnit om ”vurdering” [...], men dette er ikke sikkert, også henset til at bemærkningerne er spredte og samlet bedømt uklare.

Det er Resurs Banks opfattelse, som angivet i bankens høringsbrev til Finanstilsynet [...], at afgørelsen på dette punkt tilsidesætter almindelige forvaltnings-retlige krav om klarhed og bestemthed (af Finanstilsynet benævnt ”vage og ge-nerelle principper uden lovophæng” [...]), hvilke krav i litteraturen føres tilba-ge til dommen gengivet i UfR 1914.331 [...].

Det er ikke ”modstridende og inkonsistent” [...], når Resurs Bank oplyser at have efterkommet påbuddet. Resurs Bank efterlever påbuddet ud fra sin forstå-else af det, men det betyder ikke, at påbuddets nærmere indhold er klart.

Finanstilsynet har haft anledning til at præcisere sin opfattelse under sagens forberedelse, men er afstået herfra. Først blev der blot igen henvist til, at også denne del af påbuddet skulle være en ”sanktion” i medfør af forbrugerkreditdi-rektivets artikel 23 [...]. Da Finanstilsynet senere blev mødt med den specifikke opfordring (4) [...], blev denne henvisning ikke gentaget, men besvarelsen af opfordringen er alt andet end klar [...].

For så vidt denne anden del af påbuddet skal forstås som et krav om, i) at der skal indhentes oplysninger om alle forbrugerens faste udgifter og indtægter, ii) at oplysningerne aldrig må baseres på estimater eller antagelser, og iii) at op-lysningerne altid skal være ledsaget af dokumentation, falder det langt uden for rammerne af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, såvel som forbrugerkreditdirekti-vets artikel 8, stk. 1.

Der kan henvises til EU-Domstolens praksis såvel som oprindelig dansk praksis [...].

Resurs Bank bestrider ikke, at visse oplysninger kan være relevante, men blot er det ikke det samme som, at de altid er nødvendige, ligesom det heller ikke er det samme som, at der altid skal kræves dokumentation.

En kreditværdighedsvurdering har karakter af prognose, og det er ganske en-kelt ikke muligt – som Finanstilsynet angiver – at ”sikre [...], at forbrugeren rent faktisk kan tilbagebetale lånet” [...]. Uanset hvor mange oplysninger, der indhentes om forbrugeren, vil der uvægerligt være tale om en prognose. At Fi-nanstilsynet bestrider dette [...], taler for sig selv.

Det beror på kreditgivers skøn, hvad der i hvert enkelt tilfælde udgør ”fyldestgørende oplysninger” til brug herfor, og dette skøn må udøves på en sådan måde, at de byrder, der pålægges forbruger (låneansøger) og kreditgiver, er proportionale med de risici, som forbrugeren med lånet vil påtage sig.

Også dette har Forbrugerombudsmanden tidligere været enig i, idet det bl.a. fremgår af 2017-vejledningen [...], at ”[l]ångiver har et skøn med hensyn til, hvad der udgør fyldestgørende oplysninger” [...], og at ”[k]ravet til, hvad der udgør fyldestgørende oplysninger, vil derfor kunne være det samme for lån med forskellige lånebeløb, hvis ydelserne på lånene har samme størrelse” [...].

Dette kan betyde, at kreditværdighedsvurderingen – afhængigt af omstændighederne – kan anvende estimater og antagelser om forbrugerens udgifter, der f.eks. er baseret på forbrugerens statistiske segment. Det gælder særligt, hvis forbrugeren gives mulighed for at bekræfte eller rette i antagelserne.

Hverken kreditaftaleloven eller forbrugerkreditdirektivet indeholder noget forbud mod at lade estimater og antagelser indgå.

Når Finanstilsynet anfører, at det ”ikke [er] relevant, hvorvidt der i kreditaftale-loven eller det bagvedliggende direktiv er indeholdt et sådant forbud” , idet det er ”nødvendigt med et påbud, der ændrer på denne praksis” [...], er det et klart eksempel på, hvordan Finanstilsynet med påbuddet har bortset fra de rammer, der er opstillet af lovgiver.

I øvrigt savnes en stillingtagen fra Finanstilsynet til betydningen af databeskyttelsesforordningen i forbindelse hermed [...]. Således vil det alene være data, som er tilstrækkelige, relevante og begrænset til, hvad der er nødvendigt for kreditværdighedsvurderingen, som bør indsamles.

8.2.1 Ikke grundlag for krav om, at der i alle tilfælde skal indhentes oplysninger om alle faste udgifter

Finanstilsynet angiver, at det ikke er tilstrækkeligt ”alene at inddrage visse forudbestemte faste udgifter i vurderingen uden hensyntagen til de faste udgifter, som den konkrete låntager reelt har” [...].

Med udtalelsen bortser Finanstilsynet for det første fra, at det beror på kreditgivers skøn, hvad der i hvert enkelt tilfælde udgør ”fyldestgørende oplysninger” .

Det ligger ikke i ”fyldestgørende” oplysninger, at der skal opnås et fuldstændigt og udtømmende billede af ansøgerens økonomi, men snarere et ”tilstrækkeligt” billede, jf. herved også den engelske og franske version af forbrugerkre-

ditdirektivet med terminologien ”sufficient information” og ”suffisant d’informations” [...].

Den rette forståelse er, at kreditgiver skal indhente de oplysninger, der efter kreditgivers skøn er tilstrækkelige (fyldestgørende) til, at kreditgiveren kan vurdere forbrugerens kreditværdighed.

Det har gode grunde for sig, idet omstændigheder som f.eks. lånets størrelse og type har betydning for de krav, der stilles til forbrugerens økonomi. Et ubundet forbrugslån på 300.000 kr. stiller naturligvis højere krav til forbrugerens kredit-værdighed end et lån på 2.500 kr. til et par briller.

Dette var da også tidligere Forbrugerombudsmandens holdning [...], idet Forbrugerombudsmanden så tidligt som i en udtalelse af 11. juni 2010 indhentet til brug for Datatilsynets afgørelse af 2. december 2010 om Finans og Leasings på-tænkte produkt ”Kreditoversigten” (der var en database til brug for långivere) udtalte [...]:

”I vurderingen af, hvordan oplysningerne indhentes, kan lånebeløbets størrelse indgå som en faktor, ligesom anden sikkerhed som ved fx køb med ejendoms-forbehold evt. også kan være af betydning, idet det i sidste ende må bero på en konkret vurdering af de samlede omstændigheder, hvordan kreditgiver skal opfylde sin forpligtelse efter § 7 c.”

Tilsvarende fremgår af pkt. 85 i EBA’s retningslinjer [...], som i øvrigt begrænser indhentning af oplysninger om ”forpligtede og faste udgifter” til boligkredit, jf. pkt. 106 [...].

Oplysninger må således indhentes under hensyntagen til proportionalitet, også idet en fuldstændig indsigt i en forbrugers fremtidige økonomi og tilbagebetalingssevne selvsagt er uopnåelig

For det andet bortser Finanstilsynet fra, at der ikke findes nogen entydig definition af, hvad der udgør faste udgifter. Eksempelvis kan underholdningsprægede abonnements-tjenester henføres til enten de faste eller de variable udgifter.

Videre henføres vedligeholdelsesudgifter til helårsbolig ofte til de faste omkostninger, uanset at posten udgøres af enkeltstående variable udgifter.

Det kan heller ikke antages, at faste udgifter altid er nødvendige eller basale, eller at variable udgifter ikke er det. Det gælder for faste udgifter lige så vel som variable udgifter, at nogle udgifter vil kunne bortprioriteres efter forbrugerens skøn og behov.

8.2.2 Ikke grundlag for forbud mod brug af estimater og antagelser

Finanstilsynet har videre fundet, at det ”ikke [er] tilstrækkeligt at estimere lån-tagers faste udgifter” , ligesom ”[a]ntagelser om [...] fordelingen af faste udgif-ter i husstanden [...] heller ikke [vil] kunne anvendes” [...].

Hverken kreditaftaleloven eller det bagvedliggende forbrugerkreditdirektiv giver støtte for et forbud mod at anvende estimater og antagelser i kreditværdighedsvurderingen, herunder estimerede oplysninger om (nogle af) forbrugere-ns faste udgifter eller antagelser om (ligelig) fordeling af en husstands faste udgifter [...].

Også på dette punkt er det overladt til kreditgiver at afgøre, hvornår sådanne oplysninger kan indgå i kreditværdighedsvurderingen.

Finanstilsynet forbigår, at der modsat oplysninger om forbrugers indtægter, der kan indhentes hos SKAT, ikke findes nogen måde, hvorpå kreditgiver au-tomatisk kan indhente oplysninger om en forbrugers (faste) udgifter, ligesom det som nævnt i afsnit 8.2.1 ovenfor ikke er entydigt, hvad der udgør faste ud-gifter.

Det er rimeligt, at kreditgiver – under hensyntagen til lånets størrelse, type og øvrige oplysninger – kan anvende estimater og antagelser om forbrugers ud-gifter, der f.eks. er baseret på forbrugers statistiske segment. Det gælder sær-ligt, hvis forbrugeren gives mulighed for at bekræfte eller rette i antagelserne.

EBA og andre tilsyn i EU og EØS, herunder i Norge og Sverige, har fortolket forpligtelsen i forbrugerkreditdirektivets artikel 8, stk. 1, således, at sådanne estimater kan anvendes.

Således henvises der i EBA's retningslinjer af 29. maj 2020 til ”dataelementer” , ”automatiserede modeller” og ”data af økonomisk eller finansiell art” [...].

Efter cirkulæret og vejledningen fra det norske finanstilsyn kan der ved bereg-ningen af faste udgifter anvendes såkaldte ”SIFO-satser” , der angiver alminde-lige forbrugsomkostninger for forskellige husstande [...].

Tilsvarende gælder i Sverige, idet den svenske vejledning henviser til brugen af ”schabloner” [...], der tillige må forstås som oplysninger om gennemsnitlige forbrugsomkostninger.

I det forberedende arbejde til et nyt forbrugerkreditdirektiv [...], er det aner-kendt, at digitaliseringen har medført nye måder at vurdere forbrugers kre-

ditværdighed på ved hjælp af ”automatiserede beslutningssystemer” og ”ikke-traditionelle data” [...].

Videre er det uden grundlag i kreditaftaleloven og forbrugerkreditdirektivet, at Finanstilsynet forbyder Resurs Bank at antage en ligelig fordeling af en hus-stands fællesudgifter [...].

I det omfang der tages udgangspunkt i et husstandsprincip, hvad der f.eks. er tilfældet efter gældssaneringsbekendtgørelsens systematik, vil fordelingen være uden betydning, idet indtægter fra begge samlevende indgår i beregningen, jf. også gældssaneringsbekendtgørelsens § 3 [...].

I det omfang der ikke tages udgangspunkt i et husstandsprincip, hvad Finanstilsynet synes at lægge til grund for sin metode [...], er det en rimelig antagelse, at den ansøgende afholder en forholdsmæssig del af de udgifter, der knytter sig til husstanden, som forbrugeren efter omstændighederne kan gives mulighed for at afkræfte.

8.2.3 Ikke grundlag for krav om, at der i alle tilfælde skal indhentes dokumentation for forbrugerens faste udgifter

Hverken kreditaftaleloven eller det bagvedliggende forbrugerkreditdirektiv angiver krav til indhentelse af dokumentation for de ”fyldestgørende oplysninger”, der indhentes fra forbrugeren, endsige krav om dokumentation for alle faste udgifter.

Det er i strid med oprindelig dansk praksis [...], og det er uforståeligt, at Finanstilsynet på grundlag af en revurdering af EU-Domstolens dom i sag C-449/13 når frem til et sådant krav, idet dommen fastslår, at artikel 8, stk. 1, ikke pålægger kreditgiver at foretage en ”systematisk efterprøvelse” [...], og således udelukker et krav om, at oplysninger fra forbrugeren i alle tilfælde skal være vedlagt dokumentation [...].

Finanstilsynet synes at hæfte sig ved, at EU-Domstolen fandt, at ”simple, uunderbyggede erklæringer [...] ikke i [sig] selv [kan] kvalificeres som fyldestgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt dokumentation”, jf. præmis 37 [...].

Når præmissen læses i sammenhæng med resten af dommen, der i præmis 38 og 39 henviser til ”oplysninger, forbrugeren er fremkommer med” [...], står det klart, at ikke enhver oplysning fra forbrugeren udgør en ”simpel, uunderbygget erklæring” .

Det kan ikke blot lægges til grund, at ”simple” erklæringer kun kan være ”uunderbyggede”, hvis der fremlægges ”dokumentation” .

Også efter en naturlig sproglig forståelse udgør en ”erklæring” noget andet end en ”oplysning”, og begrebet synes snarere at henvise til f.eks. forbrugerens ud-sagn om at have et bestemt rådighedsbeløb eller til forbrugerens udtalelser om fremtidige ændringer i privatøkonomien mv.

8.3 Ikke grundlag for krav om beregning ud fra højest mulige ydelse

Tredje del af påbuddet angår, at Resurs Bank skal ”beregne låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået” [...].

Dette svarer til vejledningen fra marts 2021 [...].

Finanstilsynets tilgang er hverken realistisk eller praktisk, ligesom det ikke er klart, hvad Finanstilsynet støtter sin konklusion på, eller hvilke hensyn Finanstilsynet søger at varetage med den tredje del af påbuddet.

Det følger af kreditaftalelovens § 26, som også er en implementering af forbrugerkreditdirektivet, at en forbruger til enhver tid har ret til helt eller delvist at indfri sine forpligtelser i henhold til en kreditaftale [...]. Forbrugeren kan derfor altid vælge en kortere afbetalingsordning (og højere ydelse), efter kreditaftalen er indgået, hvorfor det alene er den maksimale afbetalingsperiode, der kan være reguleret af kreditaftalen.

Da forbrugeren altid kan vælge at tilbagebetale sit lån hurtigere end aftalt, er der ikke noget loft for den højest mulige ydelse, idet den højest mulige ydelse principielt er hele lånet.

Finanstilsynets påbud har alene mening i det omfang, at påbuddet tager sigte på kreditaftaler, hvor forbrugeren efter indgåelse af kreditaftalen skal træffe et bindende valg mellem flere afbetalingsordninger, således at forbrugeren derved vil kunne begrænse den maksimale afbetalingsperiode.

Resurs Bank udbyder dog slet ikke sådanne produkter, idet forbrugere, der vælger produkter hos Resurs Bank, hvor afbetalingsordningen først vælges efter indgåelse af kreditaftalen, har mulighed for efterfølgende at vælge en anden af de mulige afbetalingsordninger.

Men uanset om forbrugerens valg er bindende eller ej, tilkommer valget egen-hændigt forbrugeren, og kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, har hverken til formål at fratage forbrugeren ansvaret for eller rådigheden over egen økonomi. Der er ikke hjemmel til at afskære Resurs Bank fra at tilbyde produkter til forbrugere,

hvor forbrugeren er vurderet kreditværdig til mindst én af de afbetalingsordninger, som forbrugeren egenhændigt og efter egen frie vurdering har mulighed for at vælge. Det tjener således heller ikke forbrugers interesser, at valg mellem afbetalingsordninger afskæres.

8.4 Ikke grundlag for krav om i alle tilfælde at foretage individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt

Med fjerde del af påbuddet søger Finanstilsynet at fastslå, at Resurs Bank ”i alle tilfælde [skal] foretage en individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet” [...].

Heller ikke denne del af påbuddet lever op til krav om bestemthed og klarhed, idet det ikke fremgår, hvad der skal forstås ved en individuel vurdering.

Enhver kreditværdighedsvurdering er i sagens natur ”individuel”, idet den baserer sig på netop dét lån og den forbruger, som kreditansøgningen angår, også uanset om kreditværdighedsvurderingen konkret består i opgørelsen af et rådighedsbeløb, der holdes op imod standardiserede satser.

Det følger allerede af de grunde, der er angivet under afsnit 8.1 ovenfor, at der ikke er grundlag for et krav om, at kreditværdighedsvurderingen i alle tilfælde skal bestå i beregning og vurdering af et rådighedsbeløb.

Men i det omfang et rådighedsbeløb indgår i vurderingen, er der ikke grundlag for påbud om, at rådighedsbeløbet skal vurderes ”individuelt”.

Finanstilsynet henviser selv til taksterne for rådighedsbeløb i gældssaneringsbekendtgørelsen [...], og disse takster er i sagens natur ikke udtryk for en rent individuel tilgang, men derimod en tilgang baseret på netop antagelser om det typiske forbrug i nogle meget basale segmenter (typisk enlige og samlevende med tillæg per hjemmeboende barn).

Forbrugsbehovet påvirkes dog selvfølgelig også af andre omstændigheder, og der kan meget vel udledes mere raffinerede estimater ud fra viden om en forbrugers statistiske segment end ud fra basale betragtninger om civilstatus og antal børn. Det er ikke givet, at en enlig studerende på 21 år har samme forbrugsbehov som en enlig funktionær på 50 år, uanset at de ved brug af traditionelle satser for rådighedsbeløb antages at have samme forbrugsbehov.

Vurderingen af et givent rådighedsbeløb afhænger også i høj grad af, hvilken metode der er anvendt for beregningen, idet visse udgifter kan henregnes til både de faste og variable, jf. igen afsnit 8.1 ovenfor.

Det må i stedet bero på kreditgivers skøn, hvilket rådighedsbeløb der er tilstrækkeligt for den konkrete forbruger under hensyn til den metode, der er anvendt til beregning af rådighedsbeløbet.

Det var også tidligere tilsynets holdning, jf. f.eks. Erhvervs- og Vækstministeriets svar af 19. april 2016 på spørgsmål 181 (alm. del) fra Folketingets Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalg [...]:

”Finanstilsynet har ikke fastsat bestemte satser for rådighedsbeløb, som pengeinstitutter skal anvende, når de vurderer kundernes kreditværdighed og dermed kundernes muligheder for at få et forbrugs- eller boliglån. Det er det enkelte pengeinstituts opgave at foretage kreditvurderinger af deres kunder.”

Denne del af påbuddet skal efter Resurs Banks forståelse ses i sammenhæng med, at Resurs Bank ikke har taget udgangspunkt i satserne for rådighedsbeløb i gældssaneringsbekendtgørelsen [...].

Dette er endnu et klart eksempel på skærpelsen af tilsynspraksis, idet Finanstilsynet tidligere har henvist til satserne for rådighedsbeløb i regnskabsindberetningsvejledningen, således både i det netop nævnte svar fra april 2016 [...] og også i sin undersøgelse fra marts 2019 [...] samt i påbud af 20. juni 2019 til Eks-pres Bank A/S og Basisbank A/S [...].

Skærpelsen er samtidig misforstået, idet takster i gældssaneringsbekendtgørelsen opgøres efter en helt særegen metode.

I første led varetager reglerne om gældssanering et hensyn til at give skyldnere, der er blevet håbløst forgældet, en reel mulighed for varigt at forbedre deres økonomiske forhold. Det er andre hensyn. Formålet med disse satser for rådighedsbeløb er ikke at opstille grænser for, hvordan en forbruger må råde over egen økonomi, eller at afskære forbrugers adgang til at allokere sine ressourcer ved optagelse af lån.

Gældssaneringsbekendtgørelsen fastsætter udtømmende en række snævert definerede udgifter, der kan henregnes til de faste udgifter, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1, som uddybet i §§ 7-10 og 12 [...]. Øvrige faste udgifter forudsættes dækket af rådighedsbeløbet.

Videre medtager gældssaneringsbekendtgørelsen på indtægtssiden i reglen alle nettoindtægter, dvs. ikke blot lønindtægter, men også f.eks. pensioner og erstatninger, der kan forventes udbetalt i gældssaneringsperioden, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 3 [...].

Taksterne for rådighedsbeløb i gældssaneringsbekendtgørelsen er således ikke sammenlignelige med rådighedsbeløb, der er fremkommet efter andre beregningsmetoder.

Et bedre grundlag er den metode, som Finanstilsynet angiver i bilag 7 til sin vejledning til regnskabsindberetning for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. [...], og som Finanstilsynet som allerede nævnt jo altså også tidligere har anvendt.

Metoden indbefatter klassifikation af pengeinstitutters kunder med karaktererne 3, 2a, 2b, 2c og 1, idet eksempelvis "[k]arakteren 2a gives til kunder med normal bonitet", "[k]arakteren 2b gives til kunder, som ikke opfylder kriterierne for 2a, men som på den anden side ikke har væsentlige svaghedstegn", og "[k]arakteren 2c gives til kunder med væsentlige svaghedstegn, uden at der dog er indikation på kreditforringelse" [...].

Klassifikationen indbefatter faste udgifter såvel som rådighedsbeløb, der er markant lavere end taksterne i gældssaneringsbekendtgørelsen:

Tabel 2 - Oversigt over rådighedsbeløb

Forbrugertype	Gældssanerings-Regnskabsvejl., ka-bekendtgørelsen			rakter 2a og 2b
				Regnskabsvejl., ka-rakter 2c
Enlig voksen	6.800 KR.	5.000 KR.	3.000 KR.	
Et par (ægtefæller)	11.530 KR.	8.500 KR.	5.500 KR.	
Tillæg per hjemmeboende barn	1.860 - 3.410 KR.	2.500 KR.	1.500 KR.	

I forhold til både gældssaneringsbekendtgørelsen og regnskabsindberetningsvejledningen ligger det fast, at taksterne for rådighedsbeløb alene er vejledende, og at både højere og lavere rådighedsbeløb efter omstændighederne kan være passende. Regnskabsindberetningsvejledningen angiver direkte, at "[d]et er individuelt, hvor stort et rådighedsbeløb en person/en familie har brug for" [...], og domstolene har i en række tilfælde accepteret gældssaneringsbudgetter med væsentligt lavere rådighedsbeløb, end hvad der følger af gældssaneringsbekendtgørelsen, jf. f.eks. afgørelserne trykt i FM 2009.76 V (3.700 kr. mod gældssaneringsbekendtgørelsens 5.170 kr.) [...], FM 2015.45 Ø (3.000 kr. mod gældssaneringsbekendtgørelsens 5.850 kr.) [...], og FM 2020.269 V (3.464 kr. mod gældssaneringsbekendtgørelsens 6.560 kr.) [...]

9. Anbringender i forhold til Forbrugerombudsmanden

Resurs Bank har nedlagt påstand om frifindelse i forhold til Forbrugerombudsmandens påstande [...].

9.1 Retligt udgangspunkt

Generelt er finansiel lovgivning offentligretlig og angiver i udgangspunktet ikke eventuelle civilretlige følger af overtrædelse.

Der er ikke særlige EU-retlige krav, ud over forbrugerkreditdirektivets artikel 23 om, at sanktioner fastsættes nationalt, og at sanktionerne skal være ”effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning” [...]. Det fremgår udtrykkeligt af betragtning nr. 30 i præamblen, at direktivet ikke regulerer ”aftaleretlige spørgsmål i forbindelse med kreditaftalers gyldighed” [...].

Der er i dansk praksis tilbageholdenhed med at statuere civilretlige følger af en overtrædelse af en offentligretlig bestemmelse, således også i sammenhæng af § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, og særligt for så vidt angår kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, støttes dette af, at overtrædelse af bestemmelsen ikke i sig selv er offentligretligt sanktioneret [...].

Videre gælder, at tilsidesættelse af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, ikke uden videre betyder, at forbrugeren ikke ville være blevet vurderet kreditværdig, såfremt der havde foreligget fyldestgørende oplysninger på tidspunktet for aftaleindgåelsen.

Eventuelle civilretlige følger må herefter bero på en konkret vurdering, som tager udgangspunkt i det civilretlige retsgrundlag, hvad enten aftalelovens bestemmelser om ugyldighed eller dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar.

Særligt for så vidt angår ugyldighed af en kreditaftale i anledning af tilsidesættelse af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, ville det bero på en separat vurdering i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Aftalelovens § 36, stk. 1 giver hjemmel til helt eller delvist at tilsidesætte eller ændre en aftale, hvis det vil være ”urimeligt eller i strid med redelig handle-måde” at gøre den gældende [...]. Tilsvarende gælder efter aftalelovens § 38 c, stk. 1, 2. pkt., hvis det vil være stridende mod ”hæderlig forretningsskik og bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren” [...].

Vurdering må ske konkret for hver enkelt forbruger og hver enkelt kreditaftale.

I forhold til kreditværdighedsvurdering udtalte Østre Landsret i den første trykte kendelse, som blev afsagt den 15. april 2021, jf. UfR 2021.3072 Ø [...]:

”Landsretten bemærker, at en retsanvendelse, hvorefter et hvilket som helst svigt i forbindelse med en kreditgivers iagttagelse af kreditaftale-

lovens § 7 c, stk. 1 eller 2, uden videre anses for at udgøre et tilstrække-ligt grundlag for at tilsidesætte låneaftalen helt eller delvis som ugyldig, kan føre til resultater, hvor sanktionen ikke er tilpasset overtrædelsens grovhed, men fremstår uproportional.

Landsretten finder dog i overensstemmelse med de overordnede hen-syn bag såvel kreditaftalelovens § 7 c og aftalelovens § 38 c, at i hvert fald en konstateret grov tilsidesættelse af pligten til at foretage kredit-vurdering - bedømt ud fra de oplysninger som låntager og kreditgiver har fremlagt herom - kan tillægges betydning ved en afgørelse af, om en låneaftale skal tilsidesættes helt eller delvist i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36.”

Landsretten afviste ugyldighed med en formulering, som er gået igen i senere afgørelser [...]:

”Efter en samlet vurdering af det oplyste om forløbet ved indgåelsen af låneaftalen [...] samt aftalevilkårenes indhold finder landsretten, at der ikke foreligger sådanne omstændigheder, som kan begrunde, at låneaftalen helt eller delvist kan tilsidesættes som ugyldig i medfør af aftale-lovens § 38 c, jf. § 36.”

I den konkrete sag havde banken foretaget en automatiseret kreditværdigheds-vurdering i bankens eget system, der byggede på låntagerens seneste årsopgø-relse, oplysninger fra eSKAT om låntagerens indkomst og oplysninger om eksterne gæld samt foretaget søgning i RKI og Debitorregisteret (hvorimod banken ikke havde indhentet oplysninger om låntagerens månedlige faste ud-gifter, udarbejdet et budget eller beregnet et månedligt rådighedsbeløb).

Vestre Landsret fremkom med en tilsvarende begrundelse i en kendelse af 6. oktober 2021, der er trykt i UfR 2022.130 V [...], og det samme gælder eksempelvis også Østre Landsrets utrykte kendelser af 5. august 2021 og 7. december 2021 [...], idet det i sidstnævnte kendelse blev betonet, at Finanstilsynets mellemkommende påbud ikke kunne føre til en ændret vurdering [...].

For sit vedkommende lagde Østre Landsret i kendelse af 6. oktober 2021, jf. UfR 2022.54 Ø, også vægt på ”det skøn, som [banken] må tillægges i forbindelse med valget og prioriteringen af de oplysninger, som [banken] anvender ved kreditvurdering af debitor forud for indgåelse af en låneaftale” [...].

I kendelse af 29. august 2022, jf. UfR 2022.4319 Ø, lagde Østre Landsret vægt på dels ”det skøn, der efter forarbejderne til kreditaftalelovens § 7 c og EU-Domstolens retspraksis må anses at tilkomme [kreditgiver] med hensyn til indhentelsen af oplysninger til brug for bankens vurdering af forbrugerens kredit-

værdighed” , dels ”at [...] [kunden] fra låneforholdets etablering i december 2016 og frem til september 2019 har afdraget på lånet i overensstemmelse med parternes aftale” [...]. I kendelse af 27. juni 2023, der er den seneste trykte afgørelse, jf. UfR 2023.4580 Ø, begrænsede landsretten sig til at henvise til konkrete forhold [...].

I forhold til konkrete momenter lagde landsretten i UfR 2021.3072 Ø og UfR 2022.54 Ø bl.a. vægt på de modtagne og indhentede oplysninger i form af økonomiske og personlige data i låneansøgningsskemaerne, hidtidig betalingshistorik, årsopgørelser, aktuelle lønsedler og registeroplysninger til brug for de af banken foretagne beregninger og vurderinger af låntagerens kreditværdighed [...]. I UfR 2022.130 V indgik husstandens rådighedsbeløb efter afdrag på lånet som et moment [...]. I UfR 2022.4319 Ø lagde landsretten bl.a. vægt på de modtagne og indhentede oplysninger om låntagerens indtægtsforhold, gældsforpligtelser og personlige forhold, hidtidige betalingshistorik og de af banken på dette grundlag foretagne beregninger af låntagerens betalingsevne [...]. I UfR 2023.4580 lagde landsretten bl.a. vægt på, at forbrugeren havde afgivet urigtige oplysninger om sin indkomst [...].

Det Finansielle Ankenævn har i en række sager ved flertalsafgørelser fundet, at der ikke forelå ugyldighed. Det har været formuleret på den måde, at der ”[e]fter en samlet vurdering af grundlaget for låneaftalen” ikke fandtes at foreligge ”sådanne omstændigheder, som [kunne] begrunde, at låneaftalen helt eller delvis [kunne] tilsidesættes som ugyldig” [...]. Kun i en enkelt sag har ankenævnet under helt særlige omstændigheder statueret ugyldighed [...].

Forbrugerombudsmanden har hæftet sig ved seks fagedretsafgørelser, der angik lån ydet af Resurs Bank. I tre af afgørelserne statuerede fagedretten ugyldighed [...], men med en begrundelse, som efterfølgende er blevet tilsidesat i ovennævnte landsretspraksis. Af de øvrige afgørelser var kreditværdigheds-vurdering ikke genstand for kritik i to, [...], mens fagedretten i den sidste sag mæglede forlig, [...].

9.2 Konkrete forhold

Som nævnt [...] har Forbrugerombudsmanden nedlagt tre påstande i anledning af kreditaftalen indgået mellem Person 1 og Resurs Bank den 3. maj 2019, men således at alene påstand 3 om ugyldighed har karakter af en retsfølge.

Bedømmelsen af ugyldighed må, som redegjort for i afsnit 9.1 ovenfor, inddrage den foretagne kreditværdighedsvurdering og de oplysninger, der var tilgængelige for långiver, såvel som efterfølgende forhold. Der skal foretages en samlet bedømmelse af det konkrete låneforhold og den konkrete låntager.

Som det første skal det inddrages, at kreditaftalen indgået med Person 1 den 3. maj 2019 [...] angik et relativt beskedent beløb på 20.000 kr. med en månedlig ydelse på 1.091 kr. [...].

Videre er det væsentligt at bemærke, at Person 1 på tidspunktet for ansøgningen var en kendt kunde hos Resurs Bank, idet Person 1 med kreditaftale af 24. februar 2017 [...] havde lånt 4.000 kr. fra Resurs Bank via bankens samarbejde med optikere. Alle ydelser på dette lån var blevet betalt rettidigt, og kreditten var blevet indfriet planmæssigt i april 2019 [...].

Således havde Resurs Bank kendskab til Person 1's historik, der var god, og herefter foretog Resurs Bank – med dette udgangspunkt – en kreditscoring af Person 1 i bankens dagældende kreditscoringsmodel med et positivt resultat, hvad blev suppleret med opslag i eksterne databaser, herunder RKI, og Person 1's opfyldelse af bankens politikker.

Uanset om sådan historisk brug af en scoringsmodel som det væsentligste element i kreditværdighedsvurderingen skulle blive underkendt, er der ikke grundlag for ugyldighed, hvilket understøttes af øvrige tilgængelige oplysninger.

Oplysningerne indhentet fra Person 1 viste, at han var timelønnet, var samboende med et rådighedsbeløb på 7.000 kr., ikke havde børn og boede til leje [...]. Videre oplyste Person 1, at formålet med lånet var lånekonso-lidering, dvs. indfrielse af anden gæld [...].

Oplysninger indhentet fra eSkat i form af lønsedler fra de foregående 6 måneder viste en gennemsnitsløn på 5.377 kr. svarende til, at han modtog SU som studerende. Oplysningen kom fra senest tilgængelige årsopgørelse vedrørende 2017 og skal videregives i sammenhæng med, at Person 1 angav at være timelønnet.

Person 1's årsopgørelse for 2018 [...], som Forbrugerombudsmanden har henvist til, var ikke tilgængelig i eSkat på ansøgningstidspunktet. Forbrugerombudsmandens antagelse om, hvad der kunne være konstateret på grundlag af denne årsrapport [...], er således ikke relevant.

Oplysningerne indhentet fra KreditStatus viste tre lån foruden det lån fra Resurs Bank, som Person 1 allerede havde indfriet. Lånenes hovedstole var hhv. 4.000 kr. (optaget den 7. marts 2019), 200 kr. (optaget den 20. februar 2019) og 8.940 kr. (optaget den 28. februar 2019), dvs. 13.140 kr. i alt.

Det bemærkes, at det ikke kan lægges til grund, at lånene var i restance som følge af, at lånenes udeståender var på hhv. 4.609 kr. (per 1. maj 2019), 201 kr. (per 21. februar 2019) og 9.060 kr. (per 1. maj 2019), idet sådanne beskedne forhøjelser kan skyldes bl.a. oprettelsesgebyrer og rentetilskrivning.

Videre indgår det i bedømmelsen som et væsentligt element, jf. også bl.a. UfR 2022.4319 Ø omtalt i afsnit 9.1 ovenfor, at Person 1 frem til, at Resurs Bank den 4. april 2020 besluttede pr. kulance og uden præjudice at tilbageføre renter og gebyrer som angivet i bankens høringssvar til Forbrugerombudsmanden af 30. april 2020 [...], uden undtagelse overholdt kreditaftalen og endda i to tilfælde indbetalte ekstraordinære afdrag.

Herefter foretog Person 1 yderligere afdrag i maj og juni 2020, hvorefter Resurs Bank afskrev restgælden på knap 5.000 kr. [...].

En samlet bedømmelse af omstændighederne med udgangspunkt i fast lands- retspraksis giver ikke grundlag for Forbrugerombudsmandens påstand 3 om tilsidesættelse af kreditaftalen som ugyldig.

Videre skal der ske frifindelse for Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2, i det omfang landsretten måtte finde grundlag for en selvstændig prøvelse af disse.

For fuldstændighedens skyld bemærkes, at Resurs Bank som nævnt allerede har tilbagebetalt renter og gebyrer til Person 1 og har eftergivet en restgæld på knap 5.000 kr., hvorfor antagelse af Forbrugerombudsmandens påstande ikke vil have nogen betydning for retsforholdet med Person 1.

Herudover bemærkes – uanset at det ikke har betydning for nogen påstand i sagen – at der ikke er grundlag for Forbrugerombudsmandens postulat om, at den kreditscoringsmodel, der fandt anvendelse for Person 1, skulle være i strid med databeskyttelsesforordningen.

...

11. Præjudiciel forelæggelse

Som bekendt har landsretten fundet ”det mest hensigtsmæssigt, at spørgsmålet om, hvorvidt der skal ske præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen, forhandles i forbindelse med den allerede berammede hovedforhandling” [...].

Trods det nuværende forbrugerkreditdirektivs karakter af totalharmoniseringsdirektiv, jf. artikel 22, stk. 1, er der enighed mellem parterne om, at medlemsstaterne med Finanstilsynets ord ”har haft meget uensartet praksis, og at

beskyttelsen efter direktivet har været [...] uensartet” [...], ligesom ”praksis på tværs af EU ikke fremstår fuldstændigt harmoniseret” [...].

Det svarer til præambelbetragtning nr. 5 og 6 i nye forbrugerkreditdirektiv [...].

Efter Resurs Banks opfattelse er Finanstilsynets afgørelse af 12. januar 2022 så vidtgående, at den klart savner hjemmel i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og forbrugerkreditdirektivets artikel 8, uanset hvilke fortolkningsspørgsmål der i øvrigt måtte fremstå som uafklarede.

Men ellers bevirker uklarheden om fortolkning af et totalharmoniseringsdirektiv, som illustreret ved uensartet implementering i medlemsstaterne, at der er grundlag for præjudiciel forelæggelse, også henset til at Finanstilsynet konkret har erkendt, at afgørelsen af 12. januar 2022 i hvert fald ikke er i overensstemmelse med EBA's retningslinjer eller med norske og svenske retningslinjer [...].

Efter Resurs Banks opfattelse er følgende præjudicielle spørgsmål relevante, idet bemærkes, at der tillige kan være grundlag for yderligere spørgsmål:

1. Skal artikel 8, stk. 1, i forbrugerkreditdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler) fortolkes således, at det påhviler kreditgiver altid at beregne et rådighedsbeløb?
2. Skal artikel 8, stk. 1, fortolkes således, at det påhviler kreditgiver altid at indhente oplysninger om og dokumentation for alle forbrugerens faktiske faste udgifter?
3. Skal artikel 8, stk. 1, fortolkes således, at den er til hinder for, at der indgår forudbestemte estimater eller antagelser om (nogle af) forbrugerens faste udgifter i kreditværdighedsvurderingen?

Finanstilsynet er afstået fra selv at formulere spørgsmål og har blot henvist til Resurs Bank [...].

Afhængigt af tilsynets endelige argumentation kan det være hensigtsmæssigt at stille et yderligere spørgsmål om, hvorvidt artikel 8, stk. 1, skal fortolkes således, at bestemmelsen set i sammenhæng med artikel 22, stk. 1, er til hinder for, at medlemsstaterne egenhændigt fastsætter yderligere regulering af vurderingen af kreditværdighed og de oplysninger, som indgår heri.
...

Finanstilsynet har gjort følgende gældende:

”Anbringender

Til støtte for den *principale påstand om frifindelse* gøres det gældende, at Finanstilsynets påbud er lovligt og korrekt, og at der ikke er noget grundlag for at tilsidesætte påbuddet hverken helt eller delvist.

Resurs Bank har bevisbyrden og har hverken dokumenteret eller sandsynlig-gjort eksistensen af væsentlige mangler ved påbuddet. Finanstilsynet gør gæl-dende, at påbuddet har det fornødne hjemmelsgrundlag i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 3, stk. 1, i bekendtgø-relse om god skik for finansielle virksomheder, og Finanstilsynet er som ansvar-lig tilsynsmyndighed forpligtet til at sanktionere de væsentlige mangler, som Finanstilsynet har konstateret hos Resurs Bank i relation til gennemførelsen af kreditværdighedsvurderinger.

Det gøres videre gældende, at Finanstilsynets påbud baserer sig på et konkret forvaltningsretligt skøn, hvor Finanstilsynet har inddraget lovlige og saglige kriterier, og at der ikke er noget grundlag for at tilsidesætte dette skøn.

Landsretten skal ikke foretage en abstrakt prøvelse af påbuddet eller en prøvel-se af Finanstilsynets og Forbrugerombudsmandens vejledning. I stedet skal landsretten foretage en konkret og isoleret prøvelse af Finanstilsynets påbud i lyset af de konstaterede forhold hos Resurs Bank.

Det gøres gældende, at påbuddet ikke afskærer Resurs Bank fra at foretage en egentlig kreditværdighedsvurdering, og at påbuddet heller ikke er til hinder for, at Resurs Bank kan foretage en sædvanlig kreditvurdering af det enkelte låneforhold. Endvidere har Finanstilsynets påbud hverken til formål eller til følge at fratage Resurs Bank skønnet over, hvilket rådighedsbeløb, der, i den konkrete lånesag, er tilstrækkeligt, ligesom Finanstilsynet ikke har påbudt Re-surs Bank at anvende satserne i gældssaneringsbekendtgørelsen.

Finanstilsynet har konkret i forhold til Resurs Bank vurderet, at banken ikke har vurderet låntagernes kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplys-ninger. Det indebærer en risiko for, at låntagerne optager lån, som de ikke kan servicere, idet kreditværdighedsvurderingen er utilstrækkelig i forhold til dens formål.

Det gøres også gældende, at Finanstilsynets påbud er proportionalt, dvs. at på-buddet er egnet og nødvendigt, og at det ikke går længere end nødvendigt for at opnå det forfulgte formål, der er overholdelse af kravet om udarbejdelsen af kreditværdighedsvurderinger i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for fi-nansielle virksomheder.

Finanstilsynet gør endvidere gældende, at påbuddet er i overensstemmelse med Finanstilsynets øvrige praksis på området, og at ingen andre forbruger-kreditvirksomheder ved domstolene eller Erhvervsankenævnet har anfægtet lovligheden eller gyldigheden af tilsvarende afgørelser med påbud om at overholde bestemmelserne i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder.

I relation til de fire delelementer af påbuddet gør Finanstilsynet følgende gældende:

Det første delelement knytter sig til beregningen af rådighedsbeløb, idet Finanstilsynet konstaterede, at Resurs Bank ikke beregnede rådighedsbeløb ved lån på op til kr. 10.000, som blev ydet gennem optikere [...]. For disse lån indhente de Resurs Bank alene oplysninger fra e-Skat om låntagers brutto/netto løn, ci-vilstatus samt opslag i interne samt enkelte eksterne databaser. Ved ikke at indhente fyldestgørende informationer vedrørende indtægter og udgifter, kan det ikke vurderes, hvorvidt en låntager er i en tilstrækkelig økonomisk situation, til at kunne servicere et givent lån.

Dermed foretog Resurs Bank ikke en kreditværdighedsvurdering, som banken skulle foretage i medfør af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Det er ubestridt, at Resurs Bank ikke beregnede rådighedsbeløb for de pågældende lån og dermed ikke foretog beregning af rådighedsbeløb for alle de lån, som Resurs Bank tilbød forbrugere.

Det gøres gældende, at denne del af påbuddet er hjemlet i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og at påbuddet er lovligt og i overensstemmelse med forbrugerkredit-direktivet. Påbuddet indebærer, at Resurs Bank også skal beregne rådighedsbeløb ved lån på op til kr. 10.000.

Det andet delelement vedrører grundlaget for kreditværdighedsvurderingen, idet Finanstilsynet konstaterede, at Resurs Bank anvendte en budgetmodel, der baserede sig på bl.a. estimater i stedet for låntagers faktiske omkostninger, lige som budgetmodellen ikke indeholdt låntagers eventuelle udgifter til bil, institution, A-kasse, licenser mv.

I budgetmodellen har Resurs Bank endvidere antaget en ligelig fordeling af husstandens fællesudgifter, herunder udgifter til transport til børn, i de tilfælde, hvor der er tale om en enkelt låntager, der er samlevende, ligesom Resurs Bank antager, at låntager i alle tilfælde modtager den fulde børneydelse [...].

Resurs Banks fremgangsmåde indebærer en risiko for, at låntagers udgifter undervurderes, og at låntagers indtægter overvurderes. Begge dele fører til en forkert kreditværdighedsvurdering, der indebærer risiko for låntageren.

Det er ubestridt, at Resurs Banks budgetmodel indeholder de beskrevne mangler. Påbuddet indebærer, at Resurs Bank skal indhente oplysninger om låntagerens faktiske udgifter i stedet for at basere sig på estimater, og at Resurs Bank tillige skal indhente flere oplysninger fra låntageren.

Det gøres gældende, at denne del af påbuddet er hjemlet i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og at påbuddet er lovligt og i overensstemmelse med forbrugercredit-direktivet. Påbuddet indebærer, at Resurs Bank også skal indhente fyldestgørende oplysninger, dvs. konkret flere og bedre oplysninger, til brug for kreditværdighedsvurderingen.

Det tredje delelement af påbuddet indebærer, at Resurs Bank skal beregne låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået [...].

For så vidt angår disse typer af lån foretog Resurs Bank således alene et estimat over låntagers fremtidige betalinger på lånet, der ikke var retvisende for låntagers faktiske omkostninger.

Det er ubestridt, at Resurs Bank anvendte sådanne estimater for så vidt angår de lån, hvor låntager først valgte afbetalingsordningen efter indgåelsen af kreditaftalen.

Det gøres gældende, at denne del af påbuddet er hjemlet i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og at påbuddet er lovligt og i overensstemmelse med forbrugercredit-direktivet. Påbuddet indebærer, at Resurs Bank skal indhente fyldestgørende oplysninger, dvs. oplysninger om den højeste ydelse på lånet, og lade disse indgå i kreditværdighedsvurderingen.

Det fjerde delelement af påbuddet indebærer, at Resurs Bank i alle tilfælde skal foretage en individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet [...].

Påbuddet skyldes, at Resurs Bank – som alternativ til at lave en individuel vurdering af låntagers rådighedsbeløb – anvender standardiserede minimumsrådighedsbeløb for kategorier af låntageren, og at det endda er muligt at få et lån, hvis rådighedsbeløbet af lavere end de standardiserede minimumsrådighedsbeløb, hvis låntager lever op til en række øvrige standardiserede krav om låntagers rådighedsbeløb og gældsrate.

Det er ubestridt, at Resurs Bank har anvendt de nævnte standardiserede beløb og krav, og at Resurs Bank derfor ikke har foretaget individuelle vurderinger af, hvorvidt låntager ville kunne servicere det lån, der søges om.

Det gøres gældende, at denne del af påbuddet er hjemlet i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og at påbuddet er lovligt og i overensstemmelse med forbrugerkredit-direktivet. Påbuddet indebærer, at Resurs Bank skal foretage en konkret og in-dividuel kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med loven i stedet for at basere sig på standardiserede satser og krav.

Særligt i relation til det bagvedliggende *forbrugerkreditdirektiv* gør Finanstilsynet gældende, at den danske implementering er i overensstemmelse med direktivet og den primære EU-ret, og at Finanstilsynets konkrete tilsynsreaktion i form af det anfægtede påbud ligeledes er i overensstemmelse med direktivet.

Det er ikke korrekt, at administrativ praksis er mere lempelig i andre EU-lande, og de forskelle, der måtte være mellem de respektive tilsynsmyndigheders praksis, beror på forskelle i landenes lovgivning og de konkrete forhold, som tilsynsmyndighederne har forholdt sig til.

Kommissionen er bekendt med Finanstilsynets praksis og vejledningen på om-rådet [...], og Kommissionen har ikke på noget tidspunkt fundet anledning til at påtale uoverensstemmelser mellem EU-retten og henholdsvis de danske regler og den danske tilsynspraksis, ligesom der ikke eksisterer klage eller traktat-krænkelssager rettet mod Danmark i den henseende.

Tværtimod er Danmark fremhævet som et godt eksempel blandt medlemslan-dene på området for forbrugerkredit. Kommissionen har erkendt, at det nugæl-dende direktiv kun har været delvist effektivt, og at dette skyldes upræcist for-mulerede direktivbestemmelser og forskelle i medlemsstaternes anvendelse og håndhævelse af direktivet, hvilket har ført til en fragmenteret regulering på om-rådet, som ikke garanterer et ensartet højt forbrugerbeskyttelsesniveau [...].

Dette gælder navnlig begrebet ”fyldestgørende oplysninger” , der overlader et meget betydeligt skøn til medlemsstaternes respektive tilsynsmyndigheder [...].

Det er de kompetente tilsynsmyndigheder i medlemsstaterne, der konkret skal vurdere, hvorvidt den enkelte forbrugerkreditvirksomhed indhenter fyldestgø-rende oplysninger forud for indgåelsen af en kreditaftale omfattet af kreditafta-leloven.

Det nye forbrugerkreditdirektiv fører til en præcisering af retsstillingen og medlemsstaternes forpligtelser, idet det nugældende direktiv indeholdt et be-

tydeligt skøn, der førte til uensartede beskyttelses niveauer. Som sådan understreger det nye direktiv blot, at der inden for rammerne af det hidtil gældende direktiv var hjemmel til at træffe afgørelser som det anfægtede påbud.

Til støtte for den *subsidiære påstand om hjemvisning* gøres de samme anbringender gældende, som er gjort gældende til støtte for den principale påstand, idet det samtidig gøres gældende, at Finanstilsynet, som sagkyndig tilsynsmyndighed på området for forbrugercredit i henhold til forbrugercreditloven, skal have mulighed for at korrigere eventuelle mangler ved den anfægtede afgørelse ved en ny afgørelse.

I relation til Resurs Banks *begæring om præjudiciel forelæggelse* gør Finanstilsynet gældende, at forelæggelse for EU-Domstolen hverken er nødvendig eller relevant i forhold til landsrettens stillingtagen til sagens materielle spørgsmål, og at de spørgsmål, som Resurs Bank ønsker at forelægge, ikke er egnede til forelæggelse. Finanstilsynet gør derfor gældende, at der ikke er grundlag for præjudiciel forelæggelse i sagen, idet betingelserne for forelæggelse i artikel 267, stk. 2, TEUF, ikke er opfyldt.

Der foreligger en righoldig praksis fra EU-Domstolen i relation til forbrugercreditdirektivet, der giver landsretten det fornødne fortolkningsgrundlag, og dertil kommer, at prøvelsen af Finanstilsynets påbud vedrører konstateringen af konkrete mangler ved Resurs Banks kreditværdighedsvurderinger, der ikke fordrer en særskilt fortolkning af bestemmelser i forbrugercreditdirektivet” .

Forbrugerombudsmanden har gjort følgende gældende:

”...

1. Spørgsmålet om præjudiciel forelæggelse for EU-domstolen EU-domstolen har allerede afsagt en række domme om kreditværdighedsvurderingspligten og konsekvenserne af ikke at iagttage denne:

Sag

Væsentligste fortolkningsbidrag

C-76/10, Pohotovost
[...]

Omstændigheder, der forelå på tidspunktet for aftalens indgåelse (tilblivelsesmangler) kan medføre en aftales ugyldighed (præmis 73-77).

C-565/12, Le Crédit Lyonnais
[...]

Det er i strid med forbrugercreditdirektivet, hvis en medlemsstat tillader en kreditgiver, der har tilsidesat sin kreditværdighedsvurderingspligt, at bevare retten til lovbestemte renter (morarenter) (præmis 51-53).

C-449/13, Consumer Finance [...]	Kreditgiveres pligt til at indhente fyldestgørende oplysninger indebærer, at der skal være tale om dokumenterede oplysninger (præmis 37-39). Simple erklæringer afgivet af forbrugeren vil ikke udgøre fyldestgørende oplysninger (præmis 37). Bevisbyrden for iagttagelse af kreditværdighedsvurderingspligten påhviler kreditgiver, og medlemsstaternes domstole må ikke lade denne bevisbyrde påhvile forbrugeren (præmis 27-32).
C-42/15, Home Credit Slovakia [...]	Overtrædelse af bestemmelserne i forbrugerkreditdirektivet kan sanktioneres med, at kreditgiveren mister retten til renter og omkostninger (præmis 69).
C-679/18, OPR-Finance [...]	Medlemsstaternes domstole har pligt til ex officio at påse, om en kreditgiver har iagttaget sin kreditværdighedsvurderingspligt (præmis 40-45). En præklusionsfrist på tre år for forbrugers ugyldighedsindsigelser er ikke forenelig med forbrugerkreditdirektivet (præmis 36).
C-853/19, Sting Reality [...]	Kontraktindgåelse med en overgældsforbruger er et indicium for udnyttelse fra den erhvervsdrivendes side.
C-303/20, Ultimo Portfolio [...]	Overtrædelse af kreditværdighedsvurderingspligten kan medføre en aftales ugyldighed efter reglerne i direktivet om urimelige kontraktvilkår (præmis 42).

EU-domstolen har ydermere i en lang række domme behandlet spørgsmålet om aftaleretlig ugyldighed efter direktiv 93/13/EØF om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler. Der kan henvises til navnlig følgende domme: C-243/08, Pan-non [...], C-76/10, Pohotovost [...], C-618/10, Banco Espanol de Credito [...], C-377/14, Radlinger [...], C-42/15, Home Credit Slovakia [...], C-58/18, Schyns [...], C-511/17, Lintner [...], C-6/22, M.B. [...], C-520/21, Bank M. [...], C-140/22, mBank [...].

Dertil kommer, at flere spørgsmål om kreditværdighedsvurderingspligten allerede følger af ordlyden af forbrugerkreditdirektivets artikel 8 [...], hvorfor der disse henseender ikke er nogen retlig tvivl, som vil kunne danne grundlag for forelæggelse for EU-domstolen.

Med ordlyden af forbrugerkreditdirektivets artikel 8 samt EU-domstolens praksis foreligger der således allerede en fornøden afklaring af retstilstanden til, at landsretten ikke bør være i tvivl om, hvordan forbrugerkreditdirektivets artikel 8 skal fortolkes i en sag som nærværende sag.

Den konkrete vurdering af, hvilke handlinger en kreditgiver vil skulle foretage for at leve op til kreditværdighedsvurderingspligten er i øvrigt op til en konkret vurdering i de enkelte medlemsstater. Der er således fra medlemsstat til medlemsstat forskel på, fx hvilke oplysninger der kan indhentes ved opslag i data-baser, og hvilke dokumenter der i stedet må indhentes fra forbrugeren. En forelæggelse for EU-domstolen af sådanne spørgsmål vil derfor også med al sandsynlighed blot resultere i en præjudiciel afgørelse, hvor de forelagte spørgsmål vil blive besvaret med, at det ”tilkommer den forelæggende ret at vurdere”.

Derfor er der også en væsentlig risiko for, at en forelæggelse for EU-domstolen alene vil føre til en forlængelse af sagens behandling.

Efter Forbrugerombudsmandens opfattelse er der på den baggrund ikke grund til at forelægge sagen for EU-domstolen. Idet sagen er startet i Østre Landsret som førsteinstans og dermed med direkte anke til Højesteret, har Østre Landsret – selv hvis sagen måtte give anledning til tvivl – heller ikke pligt til at forelægge sagen for EU-domstolen, jf. TEUF artikel 267.

2. Generelle anbringender om kreditværdighedsvurderingspligten

2.1. Kreditværdighedsvurderingspligten er en grundlæggende aftale- og obligationsretlig pligt, som er blevet kodificeret og skærpet for så vidt angår forbrugeraftaler

Kreditværdighedsvurderingspligten blev kodificeret i dansk ret i 2010 med implementeringen af forbrugerkreditdirektivet fra 2008. En pligt til at foretage en kreditværdighedsvurdering har imidlertid eksisteret i dansk ret længe før 2010, idet der er tale om en pligt, der udspringer af den grundlæggende aftale- og obligationsretlige loyalitetsforpligtelse samt af reglerne om urimelige aftaler og god markedsførings-skik.

Af praksis fra før indførelsen af kreditværdighedsvurderingspligten i kreditaf-talelovens § 7 c kan navnlig fremhæves Højesterets og Østre Landsrets domme i U 2010.1628 H (Den Jyske Sparekasse) [...], U 1992.858 H (Ribe Invest) [...], U 1980.340 H (Åger) [...], U 1979.225/2 Ø (Person 3) [...], U 1995.799 Ø (Rå-geleje Klit) [...], og Pengeinstitutankenævnets (nu Det Finansielle Ankenævns) kendelser i sag 207/2007 (Jyske Bank) [...], sag 357/2009 (Merkur) [...] og sag 1250/2009 (Vestjysk Bank) [...].

Af efterfølgende praksis kan henvises til EU-domstolens dom i sag C-303/20, Ultimo Portfolio [...], og Det Finansielle Ankenævns kendelse i sag 21/2022 (Santander Consumer Bank) [...].

Ved fortolkningen af kreditaftalelovens § 7 c bør det således indgå i landsret-tens vurdering, at bestemmelsen lovfæster en langvarig og veletableret dansk og europæisk retspraksis om nogle grundlæggende aftale- og obligationsretlige principper, som kreditaftalelovens § 7 c ikke blot udgør en kodifikation af, men også en skærpelse af på det forbrugerretlige område.

2.2. Kreditværdighed er ikke det samme som kreditrisiko

Kreditrisiko er en betegnelse for bankens finansielle tabsrisiko ved at udstede det pågældende lån til en forbruger eller en bestemt målgruppe, hvorimod kreditværdighed er en betegnelse for den enkelte forbrugers evne til at tilbagebetale lånets ydelser (omkostninger + afdrag), dvs. forbrugerens økonomiske forudsætninger for at kunne overholde kreditaftalen i overensstemmelse med dens vilkår.

Når lovgiver i forbrugerkreditdirektivet og kreditaftaleloven har valgt at anvende udtrykket ”kreditværdighed” og ikke ”kreditrisiko” er det ikke tilfældigt. Det er et bevidst valg fra lovgivers side, da man netop med direktivet har villet indføre en regulering, der har det forbrugerbeskyttende formål at undgå overgældsætning af forbrugere, jf. forbrugerkreditdirektivets præambelbetragtning 26 [...].

2.3. En kreditværdighedsvurdering er en individuel vurdering

Den lovpligtige kreditværdighedsvurdering skal angå den enkelte forbrugers økonomiske situation. Det betyder, at en kreditværdighedsvurdering – til forskel fra fx en kreditrisikovurdering – ikke kan foretages generelt for en flæthed af forbrugere [...]. Det følger direkte af ordlyden af forbrugerkreditdirektivets artikel 8 og kreditaftalelovens § 7 c, idet ordet ”forbrugerens” står i bestemt ejefald/genitiv.

Når forbrugerkreditdirektivet og kreditaftaleloven anvender udtrykket ”forbrugerens” og ikke fx ”forbruger kategorier” eller ”forbrugersegmenter” er det ikke tilfældigt. Det er et bevidst valg fra lovgivers side, da man netop med direktivet har ønsket at indføre en regulering, der pålægger kreditgivere at foretage individuelle vurderinger af de enkelte forbrugere.

2.4. Kreditværdighedsvurderinger skal foretages prækontrakтуelt

Pligten til at foretage en kreditværdighedsvurdering skal iagttages, ”inden kreditaftalen indgås”, jf. ordlyden af forbrugerkreditdirektivets artikel 8 samt kreditaftalelovens § 7 c.

Dertil kommer, at formålet med kreditværdighedsvurderingspligten er at sikre, at forbrugerne ikke indgår låneforpligtelser, som de ikke har de økonomiske forudsætninger for at påtage sig, og at ansvaret for at sikre dette ligger hos de professionelle kreditgivere – ikke hos de enkelte forbrugere, jf. forbrugerkreditdirektivets præambelbetragtning 26 [...] og lovbemærkningerne til kreditaftalelovens § 7 c [...].

Det betyder, at det vil være en overtrædelse af kreditaftalelovens § 7 c, hvis en kreditgiver indgår en kreditaftale med en forbruger, uden først at foretage en vurdering af dennes kreditværdighed.

2.5. Eventuelle betalinger fra forbrugeren er uden betydning for vurderingen af, om forbrugeren var kreditværdig og om aftalen er ugyldig

At kreditværdighedsvurderingen skal foretages prækontraktuelt betyder også, at en domstols efterfølgende prøvelse af, om en forbruger rent faktisk var kreditværdig eller ikke var kreditværdig på tidspunktet for indgåelse af en given kreditaftale, ikke kan reduceres til en efterfølgende konstatering af, om lånet blev tilbagebetalt eller ej.

Indfrielse kan fx være sket for lånte midler i en eskalerende gældsspiral. Indfrielse kan også skyldes, at forbrugeren har fokuseret på at afvikle ét lån og i stedet misligholde et andet (typisk billigere) lån, hvilket faktisk kan være fornuftigt og er noget som forbrugere ofte vil blive rådgivet til af gældsrådgivere. Indfrielse kan også skyldes, at forbrugeren har måttet fraflytte sin bolig for at betale på lånet eller har fået hjælp fra familie eller venner. Det, at forbrugeren har indfriet lånet hos den pågældende kreditgiver, medfører således ikke, at man dermed kan sige, at forbrugeren var kreditværdig på tidspunktet for indgåelse af kreditaftalen med den pågældende kreditgiver.

Det vil således være en alvorlig fejlslutning, hvis man antager, at en skyldners betaling af et lån eller nogle ydelser på et lån per definition er udtryk for, at hans økonomiske situation var tilstrækkelig solid til, at han kunne anses for kreditværdig på tidspunktet for indgåelsen af den kreditaftale, som kravet stammer fra. Og det vil i særdeleshed være en alvorlig misforståelse af, hvordan overgældssatte skyldnere agerer i den kritiske livssituation, de i sagens natur befinder sig i.

Endelig følger det af aftalelovens § 38 c, stk. 3, jf. § 36, stk. 2 [...], at der ved ugyldighedsvurderingen i forbrugerforhold ikke kan tages hensyn til se-

nere indtrufne omstændigheder til skade for forbrugeren. En forbrugers eventuelle efterfølgende afdrag på en ulovligt indgået kreditaftale kan således ikke indgå i ugyldighedsvurderingen til skade for forbrugeren.

2.6. Kreditgiver må beregne forbrugers rådighedsbeløb

Pligten til at ”vurdere forbrugers kreditværdighed” indebærer en pligt til at undersøge, hvilken kreditforpligtelse (hvis nogen overhovedet) forbrugers økonomiske situation giver grundlag for, at forbrugeren påtager sig. Det indebærer, at kreditgiveren skal undersøge forbrugers indtægter og udgifter og vurdere, om forbrugers rådighedsbeløb er stort nok til at dække forbrugers variable udgifter samt ydelserne på det nye lån [...].

En kreditgivers indgåelse af en kreditaftale med en forbruger, uden at kreditgiveren har beregnet forbrugers rådighedsbeløb, er ikke foreneligt med forbrugerkreditdirektivets artikel 8 og kreditaftalelovens § 7 c. Det følger forudsætningsvist af ordlyden af bestemmelserne, da det ganske enkelt ikke er muligt at ”vurdere forbrugers kreditværdighed” uden at foretage en beregning af forbrugers rådighedsbeløb.

2.7. Tilblivelsesmangler kan medføre en aftales ugyldighed

Tilblivelsesmangler – eller blot ”forholdene ved aftalens indgåelse”, jf. aftalelovens § 36, stk. 2 – kan medføre en aftales eller viljeserklærings ugyldighed. Det følger af aftalelovens §§ 31, 33, 36 og 38 c [...].

Af lovbemærkningerne til aftalelovens § 36 fremgår det bl.a., at det vil være et moment ved bedømmelsen af, om der er tale om en urimelig aftale, om aftalen er i strid med præceptiv lovgivning, og om anvendelsen af et vilkår er i strid med markedsføringslovens regler [...]. For god ordens skyld bemærkes det, at pengeinstitutter på tidspunktet for disse lovbemærkninger var omfattet af markedsføringslovens god skik-bestemmelse, men at pengeinstitutter siden 2002 har været omfattet af god skik-bestemmelsen i lov om finansielle virksomheder. Lovbemærkningernes henvisning til markedsføringsloven må således i relation til pengeinstitutter i dag forstås som en henvisning til god skik-bestemmelsen i lov om finansiell virksomhed § 43 med tilhørende bekendtgørelse [...].

Sammenhængen mellem kreditværdighedsvurderingspligten og reglerne om urimelige aftaler er nu også fastslået af EU-domstolen i dennes dom fra 2021 i sag C-303/20, *Ultimo Portfolio* [...].

I ni kendelser om kreditaftaler indgået af banker har Østre og Vestre Landsret også fundet anledning til at bemærke, at tilsidesættelse af pligten til at foretage kreditværdighedsvurdering af forbrugerkunder kan tillægges betydning ved

en afgørelse af, om en låneaftale skal tilsidesættes helt eller delvist i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36. Der kan henvises til Østre Landsrets kendelse af 15. april 2021 i sag B-833-20 (trykt i U 2021.3072 Ø), Østre Landsrets kendelse af 15. april 2021 i sag B-14-211, Østre Landsrets kendelse af 5. august 2021 i sag B-366-21 og sag B-367-21, Østre Landsrets kendelse af 6. oktober 2021 i sag B-374-21, Østre Landsrets kendelse af 6. oktober 2021 i sag B-379-21 (trykt i U 2022.54 Ø), Vestre Landsrets kendelse af 6. oktober 2021 i sag B-0242-21, Østre Landsrets kendelse af 7. december 2021 i sag B-650-21 [...] og Østre Landsrets kendelse af 16. februar 2022 i sag B-791-21.

I sagerne var overtrædelserne efter landsretternes vurderinger ikke af en sådan karakter, at kreditaftalerne skulle tilsidesættes som ugyldige af fogedretten, men begge landsretters præmisser om sammenhængen mellem kreditværdighedsvurderingspligten og aftalelovens ugyldighedsregler understreger utvetydigt, at det modsatte resultat kan og vil skulle nås i sager, hvor omstændighederne er så grelle, at aftalen må anses for urimelig.

3. Kreditaftalen med Person 1

3.1. Resurs Bank havde pligt til at foretage en kreditværdighedsvurdering af Person 1 inden indgåelsen af kreditaftalen af 3. maj 2019

Ifølge kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, havde Resurs Bank inden indgåelse af kreditaftalen med Person 1 den 3. maj 2019 pligt til at foretage en kreditværdighedsvurdering af Person 1 med henblik på at finde ud af, om han ville være i stand til at afvikle det nye lån i overensstemmelse med kreditaftalen. Pligten til at foretage kreditværdighedsvurderingen påhvilede Resurs Bank – ikke Person 1.

3.2. Resurs Bank indhentede ikke fyldestgørende oplysninger

Af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, fremgår, at kreditværdighedsvurderingen skal ske på grundlag af fyldestgørende oplysninger.

For at Resurs Bank kunne foretage en kreditværdighedsvurdering med det formål at finde ud af, om Person 1 havde råd til det nye lån, skulle Resurs Bank således indhente fyldestgørende oplysninger om Person 1's økonomiske situation, dvs. hans aktiver og passiver og hans løbende faste indtægter og udgifter. Hertil kommer, at Resurs Bank skulle tage højde for, at Person 1 – som alle mennesker i et moderne samfund – havde en række variable udgifter, fx til mad og tøj.

Herefter skulle Resurs Bank anvende de indhentede oplysninger til at vurdere Person 1's økonomiske situation og på baggrund heraf tage stilling til,

om hans økonomiske situation kunne bære den yderligere gældsætning, som en indgåelse af kreditaftalen med Resurs Bank indebar.

På trods af pligten hertil, indhentede Resurs Bank ikke fyldestgørende oplysninger om Person 1's økonomiske situation og bragte sig dermed heller ikke i stand til at foretage den lovpligtige kreditværdighedsvurdering. Derimod ydede Resurs Bank lånet til Person 1 alene på baggrund af nogle overfladiske og i vidt omfang udokumenterede oplysninger, navnlig:

Datatype	Datakilde	Data
Alder	CPR-registret	20
Dankort	Ansøger	Nej
A-kasse	Ansøger	Nej
Indkomst før skat	eSkatData	5.377 kr.
Indkomst efter skat	eSkatData	3.830 kr.
Rådighedsbeløb for husstanden	Ansøger	7.000 kr.
Beskæftigelse	Ansøger	Timelønnet
Antal børn	Ansøger	0
Boligform	Ansøger	Leje
Ægtestand	Ansøger	Samboende
Gældsforhold	KreditStatus	- 8/3-2017: 4.000 kr. (balance: 0 kr.) - 20/2-2019: 200 kr. (balance: 201 kr.) - 28/2-2019: 8.940 (balance: 9.060 kr.) - 7/3-2019 : 4.000 kr. (balance: 4.609 kr.)

De af Resurs Bank indhentede oplysninger var klart utilstrækkelige til, at Resurs Bank kunne foretage en vurdering af Person 1's økonomiske situation. Dertil kommer, at alle de oplysninger, der er indhentet fra Person 1 selv, er at betragte som simple, udokumenterede oplysninger, der ikke kan danne grundlag for en kreditværdighedsvurdering, jf. EU-domstolens dom i sag C-449/13, Consumer Finance [...].

De eneste oplysninger, der havde relevans for en kreditværdighedsvurdering, var de fra eSkatData indhentede lønoplysninger og de fra Kredit Status indhentede gældsforhold. Disse oplysninger udgjorde imidlertid ikke et fyldestgørende billede af Person 1's økonomiske situation, idet Resurs Bank ikke med disse oplysninger havde skaffet sig oplysninger om Person 1's løbende faste udgifter, navnlig boligudgifter, gældsomkostninger (rente og afdrag på eksisterende gæld), transportudgifter og andre faste udgifter som fx

forsikringer, telefon, fagligt kontingent, A-kasse osv. Det bemærkes i øvrigt, at et opslag i KreditStatus ikke giver et fuldt billede af en forbrugers gældsforhold, idet KreditStatus alene viser gæld optaget hos kreditgivere, der er tilsluttet KreditStatus, hvilket er en meget lille del af det danske kreditmarked, fx er stort set samtlige danske banker ikke tilsluttet KreditStatus.

Allerede fordi Resurs Bank ikke indhentede fyldestgørende oplysninger om Person 1's økonomiske situation, overtrådte Resurs Bank kreditaftale-lovens § 7 c ved indgåelsen af kreditaftalen med Person 1, idet banken ikke bragte sig i stand til at foretage – og følgelig heller ikke foretog – en kredit-værdighedsvurdering, hvilket banken havde pligt til efter kreditaftalelovens § 7 c.

3.3. Resurs Bank indså eller burde have indset, at Person 1 ikke var kredit-værdig

De få oplysninger, som Resurs Bank faktisk indhentede, burde desuden have givet Resurs Bank grund til at formode, at Person 1 ikke var kredit-værdig. Således fremgik det af lønoplysningerne indhentet fra eSkatData, at Person 1 havde en månedlig nettoløn på 3.830 kr., hvilket altså skulle dække alle Person 1's faste såvel som variable udgifter. Derudover vi-ste Resurs Banks opslag i KreditStatus, at Person 1 inden for de sene-ste tre måneder havde indgået tre andre lån, og at balancen på disse tre lån allerede oversteg det oprindelige låne-beløb, dvs. at Person 1 var i mislig-holdelse med disse tre lån. Også dette burde have ledt Resurs Bank til den konklusion, at Person 1 ikke var kreditværdig.

Hvis Resurs Bank blot havde indhentet Person 1's seneste årsopgørelse [...], hvilken Resurs Bank kunne have indhentet gennem eSkatData, kunne Resurs Bank desuden have indset, at Person 1's månedlige rådighedsbeløb måtte antages at være så lavt, at Person 1 ikke ville være i stand til at betale omkostningerne på og afvikle det nye lån til tiden, medmindre det ske-te ved, at Person 1 misligholdt andre forpligtelser eller optog yderligere gæld for at betale ydelserne til Resurs Bank.

Hvis Resurs Bank havde foretaget den kreditværdighedsvurdering, som banken i henhold til kreditaftalelovens § 7 c var forpligtet til at foretage, ville banken derfor have indset, at Person 1 ikke var kreditværdig.

3.4. Resurs Bank indgik kreditaftalen i strid med præceptiv forbrugerbeskyttende lovgivning.

Eftersom Resurs Bank ikke foretog den kreditværdighedsvurdering af Person 1, som banken havde pligt til efter kreditaftalelovens § 7 c, og som

Person 1 havde krav på efter samme bestemmelse, indgik Resurs Bank kreditaftalen i strid med præceptiv forbrugerbeskyttende lovgivning, som net-op er indført for at beskytte en forbruger som Person 1 mod sin egen manglende indsigt i, hvad hans privatøkonomi kan bære, og dermed beskytte ham mod overgældsætning.

Indgåelse af kreditaftaler i strid med kreditaftalelovens præceptive forbrugerbeskyttende regler udgør i sig selv en overtrædelse af god skik for finansielle virksomheder, jf. lov om finansiell virksomhed § 43 og tilhørende bekendtgørelse [...].

3.5. Resurs Bank har bevisbyrden for, at banken foretog den lovpligtige kreditværdighedsvurdering af Person 1, og Resurs Bank har ikke løftet denne bevisbyrde

Det følger af almindelige bevisbyrdeprincipper om, hvem der er nærmest til at sikre sig bevis for et forhold, samt af EU-domstolens dom i sag C-449/13, Consumer Finance, præmis 27-28 [...], at det er kreditgiver, der har bevisbyrden for, at denne har iagttaget den præceptive kreditværdighedsvurderingspligt.

Resurs Bank har således bevisbyrden for, at banken foretog den lovpligtige kreditværdighedsvurdering i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen med Person 1.

Forbrugerombudsmanden har i behandlingen af sagen om Person 1 foretaget høring af Resurs Bank og under forberedelsen af nærværende retssag opfordret Resurs Bank til at oplyse forholdene omkring indgåelsen af kreditaftalen med Person 1.

De oplysninger, som Resurs Bank har dokumenteret at have indhentet [...], er sparsomme og overfladiske og kan ikke anses for at udgøre fyldestgørende oplysninger i kreditaftalelovens § 7 c's forstand.

Resurs Bank har ikke besvaret flere opfordringer fra Forbrugerombudsmanden vedr. bankens proces omkring indgåelse af kreditaftalen med Person 1, herunder vedr. bankens brug af såkaldt "credit scoring". Det må tillægges processuel skadevirkning til skade for Resurs Bank, at Resurs Bank ikke har besvaret disse opfordringer.

Landsretten må således lægge til grund,

- 1) at Resurs Bank benyttede sig af en credit scoring-model på tidspunktet for indgåelsen af aftalen med Person 1,
- 2) at den af Resurs Bank anvendte credit scoring-model ikke inddrog fyldestgørende økonomiske oplysninger om Person 1 eller for den sags skyld

de mange andre forbrugere, som den pågældende credit scoring-model blev anvendt på,

3) at den af Resurs Bank anvendte credit scoring-models skala til at godkende lån til forbrugere ikke var baseret på en beregning af de pågældende forbrugeres rådighedsbeløb.

4) at den af Resurs Bank anvendte credit scoring-model ikke overholdt person-dataforordningens artikel 22 [...], jf. EU-domstolens dom i sag C-634/21, Schufa [...].

3.6. Resurs Banks overtrædelse af kreditværdighedsvurderingspligten skal medføre kreditaftalens ugyldighed, sådan som Forbrugerombudsmanden har fastslået i sin vurdering af 14. maj 2020

Det følger klart af EU-domstolens retspraksis, at overtrædelse af eksempelvis kreditværdighedsvurderingspligten kan medføre en aftales ugyldighed efter de nationale regler, der implementerer reglerne i direktivet om urimelige kontrak-tvilkår, hvilket for Danmarks vedkommende vil sige aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Som følge af pligten til EU-konform fortolkning må danske domstole og danske håndhævelsesmyndigheder – herunder Forbrugerombudsmanden – derfor og-så fastslå denne retsvirkning, når kreditgiverens lovbrud efter en konkret vurdering har medført, at aftalen må anses som urimelig. En sådan retsvirkning følger i øvrigt også af national dansk lovgivning og retspraksis, jf. navnlig Højesterets dom i U 2010.1628 H (Den Jyske Sparekasse) [...]. Forbrugerombudsmanden har fastslået denne retsvirkning i en lang række sager ([...], hvoraf nogle eksempler er medtaget i materialesamlingen [...].

Efter aftalelovens § 38 c, jf. § 36, kan en aftale tilsidesættes, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Ved afgørelsen skal tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder, jf. aftalelovens § 36, stk. 2.

Forholdene ved Resurs Banks indgåelse af kreditaftalen med Person 1 var,

1) at Resurs Bank var lovmæssigt forpligtet til at foretage en kreditværdighedsvurdering af Person 1,

2) at Resurs Bank ikke iagttog denne pligt til at kreditværdighedsvurdere Person 1,

3) at Person 1 ikke var kreditværdig,

- 4) at Resurs Bank – hvis banken havde foretaget den lovpligtige kreditværdighedsvurdering – ville have indset, at Person 1 ikke var kredit-værdig,
- 5) at de overfladiske oplysninger, som Resurs Bank faktisk indhentede, også gav Resurs Bank anledning til at indse, at Person 1 ikke var kredit-værdig,
- 6) at Resurs Bank på trods heraf ikke fandt anledning til at foretage en nærmere undersøgelse af Person 1's økonomiske situation, og
- 7) at Resurs Bank desuagtet indgik kreditaftalen og udstedte lånet til Person 1.

Disse forhold udgør overtrædelser af såvel kreditaftalelovens § 7 c (påstand 1) og lov om finansiel virksomhed § 43 (påstand 2), men de udgør også tilblivel-sesmangler i aftaleretlig forstand. Forbrugeraftaler, der lider af sådanne tilbli-velsesmangler skal tilsidesættes efter aftalelovens § 38 c, jf. § 36 (påstand 3).

Resurs Banks aftale med Person 1 blev således indgået på baggrund af Resurs Banks tilsidesættelse af præceptiv forbrugerbeskyttende lovgivning, der netop er indført for at beskytte forbrugere – som fx Person 1 – mod deres egen manglende indsigt i, hvad en privatøkonomi kan bære, og dermed beskytte dem mod overgældsætning.

Under de omstændigheder – og da kreditaftalen faktisk medførte en forværring af Person 1's overgældsætning – er kreditaftalen urimelig. Kreditaftalen er derfor ugyldig, jf. aftalelovens § 38 c, jf. § 36, hvilket Resurs Bank skal dømmes til at anerkende.

Det bemærkes, at en kreditaftales ugyldighed ikke indebærer, at kreditgiveren lider et tab på engagementet, idet kreditgiveren netop får lånebeløbet tilbage, men mister sit krav på renter og gebyrer. En sådan retsvirkning, som har hjemmel i aftalelovens § 38 c, jf. § 36, og er anvist af Højesteret i U 2010.1628 H (Den Jyske Sparekasse) [...] og af EU-domstolen i sag C-303/20, Ultimo Portfolio [...], er derfor også proportional, da den alene indebærer, at Resurs Bank frata-ges muligheden for at tjene penge på den ulovligt indgåede aftale, og Resurs Bank har ingen beskyttelsesværdig interesse i at tjene penge på en ulovligt ind-gået aftale.

Det er uden betydning, om Person 1 eventuelt afdrog på kreditaftalen. For det første følger det af aftalelovens § 38 c, stk. 3, jf. § 36, stk. 2, at der ved ugyldighedsvurderingen i forbrugeraftaleforhold ikke kan tages hensyn til se-

nere indtrufne omstændigheder til skade for forbrugeren. For det andet skal kreditværdighedsvurderingspligten foretages prækontraktuelt.

Endelig er det ikke usædvanligt, at overgældsatte forbrugere formår at afdrage på et lån, selvom de ikke var kreditværdige til det, hvilket fx kan skyldes, at betalingerne sker for lånte midler i en eskalerede gældsspiral, eller at forbrugeren har fraflyttet bolig eller fået hjælp fra familie eller venner.
...

Landsrettens begrundelse og resultat

1. Indledning

Sagen angår lovligheden af dele af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 til Resurs Bank udstedt i medfør af lov om finansiel virksomhed § 348, stk. 2. Ved afgørelsen gav Finanstilsynet i medfør af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder Resurs Bank påbud om bl.a. ”at beregne låntagers rådighedsbeløb for alle lån, at foretage vurderingen af låntagers kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, hvilket indebærer, at Resurs Bank indhenter dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske udgifter, at beregne låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse efter kreditaftalen er indgået, og at foretage en individuel vurdering i alle tilfælde af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet” .

Resurs Bank har ikke bestridt de faktiske oplysninger, der danner grundlag for påbuddet, men har overordnet gjort gældende, at det ikke har tilstrækkelig hjemmel i kreditaftalelovens § 7 c og artikel 8 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EF samt praksis fra EU-Domstolen, og at påbuddet i øvrigt er i strid med det forvaltningsretlige proportionalitetsprincip.

Endvidere angår sagen gyldigheden af en konkret kreditaftale indgået mellem Resurs Bank og Person 1. Resurs Bank har gjort gældende, at der ikke som hævdet af Forbrugerombudsmanden er grundlag for at tilsidesætte aftalen som ugyldig.

2. Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022

Den hjemmelsmæssige ramme for Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 er kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, hvorefter en kreditgiver inden kreditaftalens indgåelse skal vurdere forbrugers kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugeren og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i relevante databaser. Formålet med bestemmelsen, der har sin baggrund i forbrugerkreditdirektivet (som er et såkaldt

totalharmoniseringsdirektiv), er forbrugerbeskyttelse og at undgå overgæld-sætning hos forbrugere, og bestemmelsen tager sigte på at tydeliggøre kreditgi-vers ansvar i relation hertil.

Af betydning for forståelsen af rammerne for kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1 er navnlig EU-Domstolens dom af 18. december 2014 i sag C-449/14, Consumer Finance. Domstolen har i præmis 36, 37 og 38 navnlig udtalt, at forbrugerkreditdirektivet, ikke angiver en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at efterprøve forbrugerens kreditværdighed, lige-som direktivet heller ikke præciserer om og hvordan, disse oplysninger skal kontrolleres, og at der er overladt et skøn til kreditgiveren med henblik på at afgøre, om de oplysninger, denne er i besiddelse af, er tilstrækkelige eller ej til at dokumentere forbrugerens kreditværdighed. Spørgsmålet om, hvorvidt de indhentede oplysninger er fyldestgørende, kan afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugerens personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen, men simple uunderbyggede erklæringer, som forbrugeren fremsætter, kan ikke i sig selv kvalificeres som fyldestgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt dokumentation. Afhængigt af omstændighederne i hvert enkelt tilfælde kan kreditgiveren enten stille sig tilfreds med de oplysninger, som forbrugeren er fremkommet med, eller vurdere, at det er nødvendigt at indhente en bekræftelse af disse oplysninger. Direktivet pålæg-ger ikke kreditgiveren at foretage en systematisk efterprøvelse af rigtigheden af de oplysninger, forbrugeren fremkommer med.

Beregning af låntagers rådighedsbeløb for alle lån

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 har Resurs Bank ikke ved ydelsen af de såkaldte ”optikerlån” på op til 10.000 kr. foretaget en beregning af låntagers rådighedsbeløb, men alene indhentet oplysninger fra eSkatData om låntagers brutto/nettoløn og civilstatus samt foretaget opslag i interne samt en-kelte eksterne databaser.

På den baggrund har Finanstilsynet fundet, at banken ikke var i stand til at vurdere, om låntager ville være i stand til at servicere lånet og har derfor på-budt banken at beregne låntagers rådighedsbeløb for alle lån.

Formålet med forbrugerkreditdirektivets artikel 8, som danner grundlag for kreditaftalelovens § 7 c, er som nævnt ovenfor forbrugerbeskyttelse og at und-gå, at forbrugere overgældssætter sig. Under hensyn hertil og efter ordlyden af kreditaftalelovens § 7 c og forarbejderne til bestemmelsen samt praksis fra EU-Domstolen vedrørende forbrugerkreditdirektivets artikel 8 finder landsretten, at Finanstilsynet har haft det fornødne hjemmelsmæssige grundlag for at på-lægge Resurs Bank at beregne rådighedsbeløb som led i vurderingen af forbru-gerens kreditværdighed, og at et krav herom ikke er videregående end nød-vendigt. Landsretten har herved også lagt vægt på, at Resurs Bank fortsat kan

udøve det i lovgivningen forudsatte skøn over, hvilke nærmere angivne fyldestgørende oplysninger, det må anses for relevante og nødvendige til brug for beregningen af rådighedsbeløb, jf. nærmere nedenfor.

Landsretten finder herefter ikke grundlag for at ophæve denne del af påbuddet.

Vurdering af låntagers kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, hvilket indebærer, at Resurs Bank indhenter dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 blev forbrugerens rådighedsbeløb ved de lån, hvor der blev foretaget en beregning heraf, beregnet ved brug af en af banken udarbejdet formel, hvor summen af låntagers faste udgifter blev fratrasket summen af indtægterne. Finanstilsynet fastslog i den forbindelse, at der i Resurs Banks beregning af rådighedsbeløbet ikke indgik eventuelle udgifter til navnlig bil, institution og A-kasse, og at banken i øvrigt anvendte estimer og udokumenterede oplysninger om låntagers faste udgifter, lige som banken antog, at der i husstanden var en ligelig fordeling af fællesudgifter. Finanstilsynet fandt, at disse oplysninger ikke var fyldestgørende.

På denne baggrund påbød Finanstilsynet herefter Resurs Bank at indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter.

Som påbuddet er affattet, indebærer det, at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter.

Landsretten bemærker, at det af de specielle bemærkninger til kreditaftale-lovens § 7 c i lovforslag nr. L 91 af 16. december 2009 fremgår bl.a., at vurderingen af forbrugerens kreditværdighed skal ske med henblik på at vurdere, om forbrugeren på baggrund af dennes økonomiske situation ved hjælp af f.eks. løbende indtægter, låneomlægning eller realisation af aktiver vil være i stand til at betale de forudsatte afdrag på kreditbeløbet. Der er ikke i forarbejderne givet nærmere anvisninger på, hvilke oplysninger kreditgiveren skal indhente med henblik på kreditværdighedsvurderingen.

Som anført i EU-Domstolens dom af 18. december 2014 i sag C-449/14, Consumer Finance, angiver forbrugerkreditdirektivet ikke en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at efterprøve forbrugerens kreditværdighed, ligesom direktivet heller ikke præciserer, om og hvordan disse oplysninger skal kontrolleres. Der er således overladt et skøn til kreditgiveren med henblik på at afgøre, om de oplysninger, denne er i besiddelse af, er tilstrækkelige eller ej til at dokumentere forbrugerens kreditværdighed.

Spørgsmålet om, hvorvidt de indhentede oplysninger er fyldestgørende, kan

afhænge af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, forbrugerens personlige situation og det beløb, der er tale om i aftalen, men simple uunderbyggede erklæringer, som forbrugeren fremsætter, kan ikke i sig selv kvalificeres som fyldestgørende oplysninger, hvis de ikke er vedlagt do-kumentation, jf. præmis 36 og 37.

Landsretten finder på denne baggrund, at et krav om at Resurs Bank i alle låne-forhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske ind-tægter og faktiske faste udgifter som led i kreditværdighedsvurderingen reelt vil fratage kreditgiveren det i lovgivningen forudsatte skøn over, hvornår der foreligger fyldestgørende oplysninger, og at et generelt krav herom, der stilles uafhængigt af omstændighederne i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen, herunder f.eks. lånets størrelse og kreditgivers forudgående kendskab til for-brugeren, ikke har den fornødne hjemmel i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Navnlig for så vidt angår spørgsmålet om adgangen til at anvende estimer ved beregningen af bl.a. faste udgifter bemærker landsretten, at det fremgår af bilag 2 til European Banking Authority's rapport fra 2020 om retningslinjer for oprettelse og overvågning af lån, at kreditgiver, hvis det er relevant og mere hensigtsmæssigt, f.eks. når der bruges automatiserede modeller ved långivning, kan anvende andre informationstyper/-kilder og data af økonomisk og finansiell art, som er nødvendige for at foretage vurderingen.

Landsretten ophæver derfor den del af påbuddet, der indebærer, at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske udgifter.

Beregning af låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den månedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 tilbød Resurs Bank låne-typer, hvor tilbagebetalingsplanen først blev valgt efter kreditaftalens indgåelse, og hvor låntagers faktiske udgifter til lånet således ikke var kendte på for-hånd. På den baggrund blev banken påbudt at beregne låneudgifterne på baggrund af et scenarie med den højeste ydelse.

Selvom en kreditgiver er overladt et skøn over, hvilke oplysninger der må anses for fyldestgørende ved kreditværdighedsvurderingen, kan en kreditværdighedsvurdering, hvori udgifterne til det ansøgte lån ikke indgår, fordi afdrags-profilen først fastlægges efterfølgende, ikke anses for at give et retvisende billede af forbrugerens økonomiske råderum og låntagerens mulighed for at servicere lånet.

Under disse omstændigheder finder landsretten, at kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, indeholder den fornødne hjemmel til påbuddet om beregning af låntagers udgifter til det ansøgte lån på baggrund af scenariet med den højeste ydelse i de tilfælde, hvor låntager først vælger en afbetalingsordning og dermed den må-nedlige ydelse, efter kreditaftalen er indgået.

Den omstændighed, at kreditterne vil kunne tilbagebetales med en meget lav månedlig ydelse, og at kreditbeløbene er lave, kan ikke føre til et andet resultat.

Det kan heller ikke føre til en ændret vurdering, at en forbruger i medfør af kreditaftalelovens § 26 til enhver tid har ret til at indfri sit lån, og at forbrugeren således kan vælge en kortere afbetalingsperiode, hvorefter den højest mulige ydelse er hele lånet. Landsretten har herved lagt vægt på, at denne bestemmelse ikke tager sigte på den kreditværdighedsvurdering, der skal foretages forud for indgåelsen af kreditaftalen.

Landsretten finder således ikke grundlag for at ophæve denne del af påbuddet.

Individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet

Som anført i Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 har Resurs Bank anvendt standardiserede minimumsrådighedsbeløb til brug for vurderingen af, om låntagers rådighedsbeløb var tilstrækkeligt.

På den baggrund har Finanstilsynet påbudt banken at foretage en individuel vurdering af, om det givne rådighedsbeløb var tilstrækkeligt til at sikre, at låntageren kunne servicere det ansøgte lån.

Efter ordlyden af kreditaftalelovens § 7 c og forarbejderne til bestemmelsen samt artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet skal der foretages en vurdering af forbrugerens kreditværdighed. Det følger af præmis 37 i EU-Domstolens dom af 18. december 2014 i sag C-449/14, Consumer Finance, at der ved en sådan kreditvurdering bl.a. skal tages udgangspunkt i forbrugerens personlige situation. Landsretten finder derfor, at Finanstilsynet har haft den fornødne hjemmels-mæssige grundlag for at pålægge Resurs Bank at foretage en individuel rådighedsbeløbsvurdering.

Landsretten bemærker, at Resurs Bank efter kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, er overladt et skøn ved vurderingen af de fyldestgørende oplysninger, der skal foreligge ved kreditværdighedsvurderingen, og at det derfor ikke er i strid med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, at anvende egne standardiserede minimumrå-dighedsbeløb som et led i kreditværdighedsvurderingen, når der også foretages en individuel vurdering af, om låntagers rådighedsbeløb er tilstrækkeligt til, at låntager kan servicere lånet. Landsretten lægger desuden til grund, at Finanstil-synet ikke har fastsat bestemte satser for rådighedsbeløb, og at gældssanerings-taksterne, som Finanstilsynet henviser til i påbuddet, alene er udtryk for vejle-dende ”pejlemærker” .

Landsretten finder således ikke grundlag for at ophæve denne del af påbuddet.

3. Kreditaftalen indgået mellem Resurs Bank og Person 1 De nedlagte påstande

Med påstand 3 har Forbrugerombudsmanden på vegne af Person 1 nedlagt påstand om, at Resurs Bank skal tilpligtes at anerkende, at den kreditaftale, som banken indgik med Person 1 (Kontonummer) er ugyldig. Med påstand 1 og 2 har Forbrugerombudsmanden nedlagt påstand om, at banken skal anerkende, at banken ikke foretog en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c forud for aftaleindgåelsen, og at aftalen er indgået i strid med god skik for fi-nansielle virksomheder.

Landsretten finder, at Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2 reelt må an-ses som anbringender til støtte for påstand 3. Herefter, og da Resurs Bank siden kreditaftalen i maj 2019 flere gange har ændret sin praksis for kreditværdig-hedsvurdering, finder landsretten ikke grundlag for at tage påstand 1 og 2 un-der særskilt påkendelse.

Disse påstande afvises derfor.

Kreditaftalen

Ved vurderingen af, om kreditaftalen mellem Resurs Bank og Person 1 er ugyldig, fordi der ikke forud for indgåelsen af aftalen blev foretaget en til-strækkelig kreditværdighedsvurdering, må der tages udgangspunkt i de data, banken anvendte, og de faktiske oplysninger, der var tilgængelige for banken på ansøgningstidspunktet.

Landsretten lægger om Person 1's økonomiske forhold på ansøgnings-tidspunktet til grund, at han havde en beskeden indkomst med en månedlig indtægt efter skat på 3.830 kr., at han i maj 2019 var samboende, at husstandens fælles rådighedsbeløb var på 7.000 kr. månedligt, og at han ifølge opslag i Kre-ditStatus havde anden gæld på i alt 13.870 kr.

Det lægges endvidere til grund, at Person 1 i overensstemmelse med kreditaftalen betalte afdrag på lånet, at han to gange betalte ekstraordinære afdrag, og at han forud for 2019 havde været kunde i Resurs Bank. Endelig lægges det til grund, at han i 2017 havde optaget et mindre såkaldt ”optikerlån” på 4.000 kr., hvilket låneforhold han havde afviklet, således at det var indfriet i april 2019, i overensstemmelse med aftalen med banken.

Resurs Bank har oplyst, at banken ikke foretog en beregning af Person 1's rådighedsbeløb, men alene lagde hans oplysninger herom til grund ved bevillingen af lånet.

En kreditgivers vurdering af en forbrugers kreditegne beror på et skøn, og det er derfor ikke ethvert svigt i denne vurdering, der kan føre til en tilsidesættelse af kreditaftalen som ugyldig. Det er i retspraksis lagt til grund, at der efter kreditaftalelovens § 7 c og forarbejderne hertil skal foreligge en vis grovere tilsidesættelse af pligten fra kreditgivers side til at foretage kreditvurdering, hvis en kreditaftale helt eller delvist skal tilsidesættes som ugyldig i medfør af aftale-lovens § 38 c, jf. § 36.

Landsretten finder, at den omstændighed, at Resurs Bank ikke foretog en egentlig beregning af Person 1's rådighedsbeløb og alene lagde vægt på hans egne oplysninger herom - uanset om dette måtte være en utilstrækkelig kreditværdighedsvurdering - ikke i sig selv kan føre til, at Resurs Banks kreditværdighedsvurdering i den konkrete situation må anses for så utilstrækkelig, at kreditaftalen er ugyldig.

Landsretten har herved lagt vægt på, at det af Person 1 oplyste rådighedsbeløb - sammenholdt med oplysningerne om bankens forudgående kendskab til ham i kraft af det eksisterende kundeforhold, og de øvrige foreliggende oplysninger om hans indkomstforhold og gæld - indgik som en del af bankens vurdering af ham ved ydelse af lånet på 20.000 kr., og at der som sagen foreligger oplyst for landsretten ikke er fornødent grundlag for at antage, at den foretagne kreditværdighedsvurdering ikke var tilstrækkelig til at forebygge risiko-en for, at Person 1 blev overgældssat. Landsretten bemærker i den forbindelse, at der ikke ud over det ovenfor anførte er ført nærmere bevis for Person 1's økonomiske forhold. Der er herunder ikke ført bevis vedrørende hans eventuelle øvrige gæld til understøttelse af et synspunkt om, at han stiftede ny gæld for at kunne betale sine afdrag til Resurs Bank.

Det kan ikke føre til en anden vurdering, at Vidne 3 har forklaret, at bankens generelle proces med kreditværdighedsvurdering formentlig ikke var tilstrækkelig i 2019, og at Vidne 2 har forklaret, at en ansøger

med Person 1's økonomi ikke i dag ville være blevet godkendt til et lån.

Efter en samlet vurdering finder landsretten således, at Forbrugerombudsmanden ikke har løftet bevisbyrden for, at der foreligger en så grov tilsidesættelse af pligten til at foretage kreditværdighedsvurdering, at der er grundlag for helt eller delvist at tilsidesætte låneaftalen som ugyldig i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Landsretten frifinder derfor Resurs Bank for Forbrugerombudsmandens påstand 3.

4. Konklusion og sagsomkostninger

Landsretten finder, at der ved afgørelsen af sagen ikke foreligger en sådan tvivl om forståelsen af EU-retten, herunder navnlig rækkevidden af artikel 8 i forbrugerkreditdirektivet (direktiv 2008/48/EF), at der er grundlag for at forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen.

Det følger af det ovenfor anførte, at den del af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022 der indebærer, at Resurs Bank i alle låneforhold skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter ved vurderingen af låntagers kreditværdighed, ophæves, og at Finanstilsynet i øvrigt frifindes for den påstand, der er nedlagt af Resurs Bank.

Det følger endvidere af det ovenfor anførte, at Forbrugerombudsmandens påstand 1 og 2 afvises, og at Resurs Bank frifindes for Forbrugerombudsmandens påstand 3.

Efter sagens udfald skal Resurs Bank betale sagsomkostninger til Finanstilsynet. I en sag af den foreliggende karakter, hvor sagsgenstanden er angivet til 50 mio. kr., må det beløb, som Finanstilsynet skal have tillagt til dækning af udgifter til advokatbistand, fastsættes skønsmæssigt efter en vurdering af, hvad der kan anses for rimeligt bl.a. under hensyn til sagens resultat, karakter og omfang, herunder at hovedforhandlingen er afviklet over fem retsdage. Der må endvidere lægges vægt på, at der under sagen har været afholdt mundtlig formalitetsprocedure om spørgsmålet om opsættende virkning og skriftveksling om hovedintervention og præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen. På denne baggrund finder landsretten, at Resurs Bank skal betale 500.000 kr. inkl. moms i sagsomkostninger til Finanstilsynet.

Efter sagens udfald skal Forbrugerombudsmanden betale sagsomkostninger til Resurs Bank med 50.000 kr. til dækning af udgifter til advokatbistand inkl. moms. Der er ved fastsættelsen af beløbet taget hensyn til sagens omfang og betydning, herunder at Forbrugerombudsmandens hovedintervention uanset

den konkrete lånesags relativt beskedne omfang har forøget sagens omfang og varighed.

THI KENDES FOR RET:

Landsretten ophæver den del af Finanstilsynets påbud af 12. januar 2022, der indebærer, at Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige skal indhente dokumenterede oplysninger om låntagers faktiske indtægter og faktiske faste udgifter ved vurderingen af låntagers kreditværdighed.

I øvrigt frifindes Finanstilsynet for den påstand, der er nedlagt af Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige.

Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2 over for Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, afvises.

Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, frifindes for Forbrugerombudsmandens påstand 3.

Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, skal inden 14 dage betale 500.000 kr. i sagsomkostninger til Finanstilsynet.

Forbrugerombudsmanden skal inden 14 dage betale 50.000 kr. i sagsomkostninger til Resurs Bank, Filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige.

Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.

Publiceret til portalen d. 22-03-2024 kl. 10:01

Modtagere: Sagsøgte Finanstilsynet, Sagsøger Resurs Bank, Filial af Resurs Bank

Aktiebolag, Sverige, Hovedintervenient

Forbrugerombudsmanden